

140

1989/2

ISSN 0132 - 6007

ՀԱՊԵՐՆՈՒ

ჩაზმეულში სიასტრუქია

ლანჩხეთის რაიონში არის სოფელი, ჩვეულებრივი ქართული ლამაზი სოფელი შუხუთი. ამ სოფლის საშუალო სკოლაში, რომელიც 1928 წლიდან მოქმედებს, უკვე დაპებრა გარდაქნის ცხოველმყოფელმა სიომ: რაზმეულში უარი თქვეს საახალწლო, სარეამარტო, სამაისო და ასე შემდეგ თემატურ კედლის გაზეთებზე და ექსპერიმენტის სახით რაზმებში დააარსეს გაზეთები, რომლებიც ასახევენ მით საქმიანობას, თვალათლოე გვიჩვენებენ, ვინ როგორ სწავლობს, ვინ ვის ეხმარება, ვინ როგორ მუშაობს უფროსების მხარდამხარ კოლმეურნობის

ბაღებსა და პლანტაციებში. დასავმობს გამობენ, საჭებარს ზობტას ასხამენ, ერთმანეთს უზიარებენ ექსკურსიაზე მიღებულ შთაბეჭდილებებს, აშუქებენ რაზმის ცხოვრების უმნიშვნელოვანეს ფაქტებს. ამ სიასლის დანერგვამ რაზმებში და მთლიანად რაზმეულში პიონერული მუშაობა უფრო ხალისიანი, მიზნიღველი გახადა. მართალია, დაწყებით კლასებში ოქტომბრელებს ცოტა უჭირთ გაზეთის მომზადება, მაგრამ პიონერი აბა რისი პიონერია, თუ უმცროსებს არ მოეხმარა, პოდა, ოქტომბრელთა გაზეთი „იაც“ ყოველთვის ღროზე გამოდის. მე-

ოთხეკლასელების „მერცხალი“, მეხუთეკლასელების „მზიანეთი“, მეექვსეკლასელების „ციასარტყლა“, მეშვიდეკლასელების „ოცნება“ და მერვეკლასელების „ეერია“ ყველაფერს აკეთებენ იმისათვის, რომ უკეთ გააშუქონ თავიანთი რაზმების ცხოვრება. აქ ჩამოთვლილი ყველა გაზეთი ორ თვეში ერთხელ გამოდის. და, ცხადია, რედკოლეგებისა და კორესპონდენტებს მეტო ოპერატიულობა მართებთ. სკოლის უფროსი პიონერხელმძღვანელის თალიკო იმანიშვილის (სხვათა შორის, ჩვენს რესპუბლიკაში პირველად, პიონერხელმძღვანელთაგან მან მიიღო დამ-

● ელიკაპება იმანიშვილი ჯირ გუპადაპად მარჯი-
შობს, ზაზარს ბაღე ისიე ბაიზაშაპა

● ბაისი ბალაში დღეს პირველად მირჯლა
მანეანის საფოს და, ბუნეზირიბია, ლელაპა

19.3.90

სახურებელი მასწავლებლის წოდება) სიტყვით, რაზემუღს ვაღაწყვეტია აქვს გამოუშვან საერთო გაზიერი "იკაშეშუთ, სერინერო ვარსკვლავები!", რომელშიც ვამუქდებამ პეილი სკოლისა და რაზმუღის ცხოვრება, საქმიანობა, მითავსდებამ ნორჩ შემოქმედთა ჩანახატები, ლექსები, ნახატები...

რაზმუღში კიდევ ერთ სიახლეს ჩაეყარა საფუძველი: პიონერ-მოსწავლეებმა შექმნეს ერთნაირი ინტერესებისა და გატაცების მქონე ბაგეშვების ორი სასკოლო რაზმი — "ლელოს", რომელშიც სპორტის მოყვარულები გაერთიანდნენ, და "ჯანდონსერი ფუნჯი", რომელშიც ხელოვნების მოყვარულებმა მოიყარეს თავი. "ლელოს" სათავეში მერვეკლასელი ადგილი ასკურავა უდგას, ხოლო ხელოვნებით გატაცებულ პიონერ-მოსწავლეებს მეფედკლასელი თამაზ ასკურავა თავიკაცობს.

ამის წინათ ჩატარდა მოსწავლეთა საარაიორო ოლიმპიადი. "ლელოს" წევრებმა საპრიზო ადგილი დისაკუთრეს. თავიანთ ზონაში გამართულ მინიფესბურთში სკოლის გუნდმა მესამე ადგილი დაიკავა. ასევე, მესამე ადგილზე გავიდნენ კლათბურთული ვეპეტიც. შუხუთელი პიონერ-მოსწავლეები რაიონის "იმედის სტარტების" ოთხგზის ჩემპიონები არიან, ხოლო საკაშეირო მასშტაბით მოპოვებული მეოთხე ადგილი, დამეთანხმებით, არკთუ ურიგო შედეგია. ჰოდა, ფიზკულტურის მასწავლებელი გიგი ფირცხალიშვილი სამართლიანად ამაყობს თავისი სპორტმწიგნებით.

ერთხელ (ეს იყო შარშან), როცა კოლმეურნეობის მეჩაიეებს კრეფაში შეველოდნენ, პიონერ-მოსწავლეებმა გადაწყვიტეს, ურიგო არ იქნება, თუ საკუთარ ჩაის პლანტაციას ვიჭონიებთო. აღარ დაუყოვნებიათ და ოთხდღის მიმართეს კოლმეურნეობის თავმჯდომარეს ბაქარ ფირცხალიშვილს, გამოეყო სკოლისათვის მიწის ნაკვეთი. ბაქარ ბიძია სიამაგევნით დათანხმდა და ნორჩ მეჩაიეებს ნახევარი ჰექტარი მიწა მიუზომა. ამითაც არ დაყოვნენ, ყველა აგროწესის დაკეთი და-

ამუშავეს მიწა. მეზობელი კოლმეურნეობის სანერგეებიდან შეიძინეს ჩაის ნერგები იმ თანხით, რომელიც თვითონ გამოიმუშავეს, და პლანტაციაც გააშენეს. წესის თანახმად, პირველი მოსავალი ოთხხუთ წელიწადში უნდა მიიღონ. ჰოდა, შუხუთელები მოუთმენლად ელიან იმ დღეს, მანამდე კი ყველაფერს აკეთებენ იმისათვის, რომ ნერგებმა ნორმალურად იხარონ.

სამუშეხაროდ, რესპუბლიკის ბევრი სკოლა ვერ იამაყებს საკუთარი მანქანით. ამ მხრივ შუხუთელი პიონერები იღბლიანთა რიცხვში აღმოაჩნდნენ: კოლმეურნეობამ მათ არ-

ბის მოყვარული გოგო-ბიჭები მუშაობით დალბილ მეცხოველტებს საკუთარი ძალტებით სწორად უმპრთავენ კონკრეტებს, მღერაინ, ცეკვავენ, კითხულობენ საკუთარ ლექსებს და მოწონებასაც იმსახურებენ.

შუხუთელი პიონერები კვირაში ერთხელ საკონსერვო ქარხანასაც ეწვევიან ხოლმე და სამი საათის განმავლობაში იქ საქმიანობენ, მეკონსერვების ემზარებიან ნელდუღლის დამუშავებაში, ქიღობის დახარისხებაში, საერთოდ, არც ერთ საქმეს არ თაკობენ, თუკი ხელი მიუწვდებათ. პიონერებმა იციან, რომ აქ გამოიმუშავებული თანხა ისევ

● უარალაბით უსმინენ კორნელი შაწავაძემალს ავტოსამაქის მითაპრალები და თან ოცნაობან, სახას როდის მივასუხაობითო

ქა სტაციითო ავტომანქანა, რომელიც საკუთარი ძალტებით შეაკეთეს და ახლა მასწავლებლის — კორნელი გოგუაძის ხელმძღვანელობით ეუფლებიან მანქანის საიდუმლოებებს. ცხადია, ამ ავტომანქანას პრაქტიკულადაც უყენებენ. კორნელი მასწავლებელი ხან ბესიკ ხალვაშს, ხან კიდევ სხვას საუესთან დასეკამს და ჰეიო, კოლმეურნეობის ფერამში — მეცხოველების დასახმარებლო! გოგუაც ჩხაიძე, მაღონა ფირცხალიშვილი, ირმა ორაგველიძე, იოკალანდარეიშვილი და სხვები ტოლს არ უდებენ უფროსებს. ხელოვნ-

მათ მოხმარდება და ამიტომ ხალიც მტია. ის 622 მანეთი, რომელიც მათ ქარხანაში მიიღეს, ექსკურსიების მოსაწყობად გამოიყენეს,

საქართველოს კავშირის
კომუნისტური
პარტიის ორგანო
რედაქციის მთავარი
სამსახური

საიონო

აპირები 1926 წლისაგან

საქართველოს
საბჭოთავო
საბჭოთავო

5 მაისი 1989

საქ. საბ. კ. მანქანის
საბ. საბ. ტექნიკა
საბ. საბ. ტექნიკა

იყენენ თბილისში, ბათუმში, ფოთში, გაეცნენ ამ ქალაქების ღირსშესანიშნოებებს და შინ კმაყოფილნი დაბრუნდნენ.

გასულ წელს შეხუთებებმა კოლმეურნეობის მებარეშემეები ალაპარაკეს და არცთუ უსაფუძვლოდ. მათ საკუთარი ძალებით დაამზადეს ბამბუკის ღერების ჩელტები, სართულებად ჩამოკიდეს, ყოველდღე რიგრიგობით მოჰქონდათ თეთის ხის ფოთოლი და სათუთად კვებადნენ აბრეშუმის კიებს. ზაფხულის თაკარა დღეებში, სიცხისაგან რომ არ დახუთდულიყვნენ, საგრილობის უწყობდნენ და საბოლოო ჯამში ათი გრამი შურისაგან ოცდაათორმეტი კილოგრამი აბრეშუმის პარკი მიიღეს. გასამრჩელოც კარგი ჰქონდათ — 685 მანეთი, რომელიც ისევე თანადაა საკიროებისათვის გამოიყენეს.

ყველამ იცის, რომ წლიდანდღომეა დიდთოვლობამ დიდი ზარალი მიაყენა დასავლეთ საქართველოს რიგ რაიონებს. ამ მხრივ ლანჩხუთის რაიონი იღბლიანი აღმოჩნდა, გადაურჩა ბუნების მრისხანებას. ეს იღბლიანობა კარგად გამოიყენეს შეხუთებმა პიონერებმა. საქმე ისაა, რომ ისეთი ძვირფასი საქსპორტო ნედლეულის შეგროვება, როგორც

ცაა ტუნგო, ზამთარში იწყება და ადრეულ ვახუტულზე მთავრდება. ცხაბია, ტუნგოს ნაყოფი თოვლს რომ დაეფარა, შეხუთელები ვეღარ შეაგროვებდნენ იმ ორ ტონას, რომელიც მათ წელს სახელმწიფოს ჩააბარეს. ძმებმა გურამ და კახა ორაგველიძეებმა ორმოც-ორმოც კილოგრამი ტუნგოს ნაყოფი შეაგროვეს, ხათუნა ხუხუნიაშვილმა — ორმოცდახუთი, თემურ ჩხაიძემ — ორმოცი; რუსუდან კვიციანიშვილი, სოფიკო იმედაშვილი, ზვიად იმნაიშვილი და სხვები დღეში ათ-ათ კილოგრამს აგროვებდნენ და გამომუშავებული თანხა — 906 მანეთი — სტიქიით დაზარალებულ სობები ხალხს დახმარების ფონდში გადაირიცხეს.

ამ რამდენიმე ხნის წინ შეხუთებმა პიონერებმა თავიანთი კარგი სწავლით, სამაგალითო შრომით, თვალსაჩინო სპორტული მიღწევებით საერთაშორისო პიონერთა ბანაკ „არტეკის“ საგზურები დაიმსახურეს. ისინი ახლაც არ კარგავენ იმედს, ყოველ ღონეს ხმარობენ იმისათვის, რომ ისევე დაიმსახურონ ყველა პიონერისათვის სანუჯარი ჯილდო — „არტეკში“ გამგზავრების უფლება.

თემურ საბარელო

ფიგო ავგროსა

გვესაუბრება თბილისის მ. ჯაფარიძის სახელობის სახელმწიფო კონსერვატორიის პროფესორი სსრკ სახალხო არტისტი, საქართველოს უმაღლესი სახეოს დეპუტატი ზურაბ ჯანაშვილიძე.

— ბატონო ზურაბ ჩვენი საუბარი ძირითადად შეეხება მოსწავლე ახალგაზრდას, მისი მოქალაქობრივი, პატრიოტული და, განეხავთ, პოლიტიკური ფორმირების ცალკეულ მხარეებს. უურადლებას იპყრობს ბოლო ხანების ერთი ტენდენცია — მოზარდებს უჩნდებათ რესპუბლიკის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ, ეროვნულ პრობლემებში ჩახედვის სურვილი...

— ახალგაზრდობის საზოგადოებრივი აქტივობა ჩვენი დღეანდობის ერთ-ერთი ყველაზე ჯანსაღი ნიშანია. საზოგადოებაში მომხდარ მოვლენებს, სტუდენტობის კვლავ ეკვალ, მღელვარედ ეხმარება რესპუბლიკის მოსწავლე ახალგაზრდას. ეს თქმა უნდა, მოსწავლეები გერ კიდევ სათანადოდ ვერ ერკვევიან მთელ რიგ ეროვნულ და სოციალურ პრობლემებსა თუ ისტორიულ ფაქტებში, მაგრამ აქ მთავარი ის არის, რომ მათ ამ საკითხების — ქვეყნის საქმის, მთელი ჩვენი საზოგადოების საერთო საქმის — გულშემატკივრობა დაიწყეს. ფიქტობ, ამში ყველაზე დიდი როლი ითამაშა დრომ, ეპოქამ, იმ ისტორიულმა გარდაქმნებმა, რომლებმაც დღეს მთელი ჩვენი ყურადღება დაიპყრო. თანაც არ დღეიწყით: — ეს ახალგაზრდები კაცობრიობის განვითარების მთელს გზაზე ყველაზე ინფორმირებული საუკუნის შვილები არიან. დღეს აღმაიანს მასობრივი ინფორმაციის მიღების უმარავი საშუალება აქვს. წინა თწლეულების ახალგაზრდას კი, მოგვსენებთ, ძალიან აკლდა ეს სიკეთე, ისევე, როგორც მაშინდელ მსოფლიოს — დემოკრატიის უმთავრეს პრინციპთა სწორი ახსნა და სათანადო გამოყენება. ასე რომ, ახალგაზრდობის ეს ცხოველი დანტერტება ამ პრობლემით ბუნებრივია, ოღონდ იგი, ალბათ ასევე ბუნებრივად და, რაც

„ლელო“ წვრები უმაღლესი სკოლაში ახინდში პარკიზობან. ფიგაუ-ტარის მასწავლებელი ბიმი ფიციხელიძე მუდამ მათთანაა

მთავარია, მოფიქრებულად უნდა წა-
რიმართოს.

აქ ერთი მომენტიც არის... მაგა-
ლითად... ცივით, რა იყო ჩემი პატარა
ბიჭობის ყველაზე კაშკაშა ოცნე-
ბა? მეუბრემ მინდოდა გავმხდარიყ-
ვი. მერე და მერე, ცოტა არ წაბო-
ვიზარდე და მანქანებს თვალი შე-
ვანჯიე, შოფრობა ამოვიჩემე. ამაზე
შორს ვერ მივდიოდი... დღევანდელი
ორი-სამი წლის ბიჭი კი ცერადენა
კოსმოსური ხომალდებით თამაშობს
და ბუნებრივია, რომ მომავალ პრო-
ფესიაზე მისი ბავშვური ოცნებაც
კოსმონავტიკაში ან სხვა რაიმე ამის-
მავგარით იწყება.

ამით რისი ახსნა მინდა... რა თქმა
უნდა, შეიღს ვერ მოსთხოვ, შენი ბავ-
შვობის ოცნების განვითარების თი-
თოველი ეტაპი ზედმიწევნით გაი-
მეოროს, რადგან იგი, უპირველესად,
თავისი ეპოქის შეილია და შენგან
„მემკვიდრეობით“ მიღებულ ამ თა-
ვის უნებურ „ცოდნას“, ბუნებრივია,
ასევე, უნებურად გადააღებდა...
ფიქრობ, ესეც ერთი მიზეზია... ამო-
ცდილობა, რომ საქვეყნო პრობლე-
მებზე ფიქრსა და ზრუნვას მამები
და შეიღები ხშირად ერთად და
თანავე, შეიღები გაცილებით უფრო
თამამად, იწყებენ. გამოცდილება
კაცს ამძიმებს, უფრო დაფიქრებუ-
ლსა და ნაბიჯმოზოილს ხდის, მით
უფრო, ისეთი გამოცდილება, რო-
ცაორები ჩვენთვის 1956 წელია...

— იქნებ თქვენი მოწაფეობა გა-
გეხსენებინათ... როგორ გამოხატავ-
დით მიმდინარე საზოგადოებრივ-
პოლიტიკური პროცესების მიმართ,
თქვენს ბავშვურ დამოკიდებულე-
ბებს?

— ჩემმა მოზარდობამ მძიმე წლე-
ბში ჩაიარა. იღვა დიდი სამამულო
ომი, ეს იყო უმთავრესი, რომლის
მიმართაც ჩვენი დამოკიდებულება
მთელი არსებით გვიწინდდა გამოგ-
ვეხებატა. ეს გახლდათ ჩვენი მაშინ-
დელი პიროვნული და მოქალაქეობ-
რივი, გნებავთ, პატრიოტული თვით-
გამოხატვის ერთადერთი ფორმა,
ეს ყველაზე უკეთ შეიძლებადა ფი-
ზიკურად გამოვლინებულყოფი
და ჩვენც, მოზარდები, უფროსების
გვერდით, თავდაუზოგავად ვშრო-

თეიმურაზ გაიფს საქართველოში არის...

მობლით. და, საერთოდაც, ჩვენი თა-
ობა შიშისა და დათრგუნვის წლებ-
ში ჩამოყალიბდა. ხმაშალა მოლაპა-
რაკე ხალხი თითქმის არ გვეყვავდა,
ჩვენი ცხოვრების ნაკლოვან მხარე-
ებს არავინ ამხილებდა. უბრალოდ,
ვცხოვრობდით და გვეჭონა, რომ
სხვაგვარი არც შეიძლებადა ყოფი-
ლიყო ჩვენი ყოველდღიურობა. ამას
ცოტა მერე მიგვხვდით, მას შემდეგ,
რაც ომი დამთავრდა და ჩვენი ქვეყ-
ნის საღვრები გაიხსნა...

— ქართველებს გვიყვარს ჩვენი
სამშობლო, ეს აქსიომაა. ცოტა არ
იყოს, ამ სიყვარულით თავმოქონე-
ნივს მოგვცდებოდა... ვფიქრობ, უფრო
ამიტომ გავგიუფხასურდა საოცარი
სიტყვა — პატრიოტიზმი... იგი გავ-
ცივდა — ფუფე საუბარში, სუფრას-
თან, გულზე ცუდუბრალო მჭილის-
ცემით. ამ ბოლო ხანებში სიკეთე
დაგვეტყვა: სამშობლოს კეთილდღე-
ობაზე, მის ცალკეულ ნატივარათა
დაყუჩებაზე ფიქრი და ზრუნვა ქარ-
თველ საზოგადოებაში მასობრივად

დაიწყეთ... და აღწათ, სწორედ ასეთ
დროს ყველაზე მეტად სჭირდებათ
ჩვენს ყმაწვილებსაც თავიანთი პატ-
რიოტული და მოქალაქეობრივი პო-
ზიციების გამოკვეთა. ბატონო ზუ-
რაბა, თქვენ როგორ მიგახსენიათ, რო-
ცა, ოდეს და იყოს ქვეყნარბი პატ-
რიოტიზმი?

— ხომ იტყვიან, სამშობლოს ყვე-
ლაზე უკეთ მისგან შორს მყოფი შეი-
გრძნობო... მე ბევრი მიმოგზაურობა
და ესეც საკუთარი განცდებით შე-
მიძლია დავამოწმო. სამშობლო დე-
ლის მტელიდან იწყება, მის ძქუქს-
თან ერთად შეიგრძნობა. იგი ყველ-
განაა და, უპირველეს ყოვლისა,
არის თვითონ ჩვენში, ჩვენს საკუ-
თარ საქმეებში, ამიტომ ქვეყნის მო-
ყვარული ყოველი კაცი თავისი
ცხოვრების მთავარ საქმეში მაქსი-
მალურად უნდა გამოიხატოს. ჩემ-
თვის პატრიოტიზმი, უპირველეს
ყოვლისა, საკუთარი საქმის ერთ-
გულად, უანგარო მასხურებაა; ეს არის
თავდადებულო სწავლა და ცოდნის
დაგროვება ყმაწვილობაში; საკუთარ
ცხოვრებისეული იდეალის მიგ-
ენება; მის კვადაკვალ — სრულყოფა,
შრომისმოყვარეობითა და ენერგი-
ით მისთან დატოვება. პატრიოტიზ-
მი კაცმა საკუთარი შესაძლებლობები
ბოლომდე უნდა ამოუწიროს, თითო-
ეული თავისი მოქმედებით, ყოველ-
დღიური ცხოვრებით უნდა უწამლოს
თავისი ქვეყნის პრობლემებსა და
ტიკიელებს. მაგრამ თუ მისი მიზე-
ზით თუნდაც თმის ერთი დერი ჩა-
მოვარდა რომელიმე ქართველს, ეს
ცუდი პატრიოტიზმია...

— თავად უკეთ მოგეხსენებათ, რა
მძიმე თვალთ მოგვიყოფო თანა-
რად ყველას შარხანდელმა ნოემ-
ბერმა და წლევანდელმა აპრილმა.
ბენგის ბიღზე გაპარეთ, თუმცა
ზოლომდე მშვიდობით — ვერა, სა-
ქართველოში კვლავ დაგვიტარებდა
1956 წლის ტრაგედია. დაიღუპნენ
უდანაშაულო ადამიანები, მათ შო-
რის სამი — თევზმეტი წლის გავო-
ნა, მეტერთმეტი კლასის მოსწავლეე-
ნი. არასრულწლოვანები იყვნენ და-
შავებულითა შორისაც.

რა გამართლებას მოუძებნებოთ

მისწავლეთა ასეთ მასობრივ მონაწილეობას ამ მდლევარებში?

—ლიან, უმძიმეს სიტუაციაში აღმოჩნდით. საქართველოს მეცნიერთა სამართლიანი მოთხოვნის გათვალისწინებით, თბილისში 1989 წლის 9 აპრილს დატრიალებული ამ უბედურების მიზეზებსა და შედეგებს სწავლობს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს კომისია, რომელიც შედგენილია რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატებისა და საზოგადოებრივების წარმომადგენელთაგან. ამ კომისიის შემადგენლობაში მეც გახლავართ. შემაშინა, რომ ეს არის უმძიმესი დავალება, რაც კი ოდესმე დაეკისრებოდა...

რაც შეეხება მოზარდთა მონაწილეობას ამ მდლევარებში... ამ მსხვერპლს ვერაფრით ვამართლებ. ბავშვები მოვლენათა ეპიცენტრში არასდროს არ უნდა მოხვედროდნენ, ეს ვერ გაზრდით მათ პატივტებად. მიმაჩნია, რომ მათი გაქვეყნება ამგვარ აქციებში მონაწილეობისკენ, თუკი ასეთი რამ იყო, თავისთავად დანაშაულია, ამგვარ მსხვერპლს არავის სიხოვდნენ და არც გვეპატრება. როცა მასობრივად ისმება ასეთი სერიოზული პოლიტიკური და ეროვნული საკითხები, მოწოდება სხვადასხვაგვარი შეიძლება იყოს და მას აუცილებლად ჩამოვალბებულნი, დაღვივებული აზრი და გონება უნდა დაუხვდეს. ზრდასრული დღემანის საკუთარი თავისა და ნების ბატონ-პატრონია; თავის ცოდნისა და განათლების დონის შესაბამისად, იგი ვაჭრებს თავის პოზიციას, პლატფორმას, თუ საკურო გახდები, თავის პოზიციებს დაიცავს კიდევ. სკოლის მოსწავლეს, მოზარდს კი არ შეიძლება არა თუ ყველა ამ საკითხში, თუნდაც ზოგიერთში — კომპეტენტურობა მოვთხოვოთ. ეს ძალიან უპავს დაუთვარებელი, ჭეშრაც გამოუღებელი იარაღის გამოყენების ისრა. რა თქმა უნდა, პატივტებად ჩვენვე უნდა ვაგვარდოთ ჩვენი შვილები, მაგრამ არა ასეთ აქციებში მონაწილეობით, არამედ საქართველოს ისტორიის, მისი ყველა ძეგლებდობის, მისი დიდი კულტურისა და იმ დიდი სიმარნის უმაღ-

ნით, რამაც დღემდე ქართველობა შემოვივინა. ზედმეტი ემოციები ყოველთვის ზელს უშლის დიდი საქმის კეთებაში.

—მას შემდეგ აგრე უკვე ერთი თვე გავიდა... საქართველო კი ჭერ იხვე იმ დღი, დაუფრჩხელი ტიპი-ვილით ცხოვრობს. იცეოთუბა მომხარბანადმი თაობათა სწორიად განსხვავებული დამოკიდებულებები. დიდა საქვეყნო საქმეები კი აღბათა თანამოაზრეობით უფრო კეთდება...

—ციოთ, მე ვეფქრბათ, რომ მოველენის მიმართ საზოგადოების დამოკიდებულებას ჭერ კიდევ დამშვიდდება და დაწმენდა სჭირდება. ჩვენ ერთბაშად ბევრი რამ მივიხდომეთ, ასი პრობლემა ერთის ხელის დაკვერით, რა თქმა უნდა, არ გადაიჭრება. მომხდარბა კიდევ უფრო განმძრკიკია აზრი, რომ ჭერ კიდევ ძალიან მოუშხადებულნი ვართ იმ გარდაქმნებისთვის, რომლებიც ჩვენს გვერდით მიმდინარეობს. ჩემის აზრით, მეტი ორგანიზებულობა გვემართება, არა გაითხოვ, არამედ ერთად დიდ-გობა, პრობლემათა რიგ-რიგობით დღსმა, მათი თანამიმდევრულად გაღაწყვება, როგორც ჩანს, ჩვენ ვერ გვეყვანით სატკივარს, რომლდნაც შეიძლება დავიწყოთ...

—ასეა თუ ისე, გასახარია, რომ ბოლო დროს ქართველები გისტ მოვივებთ, ჩახებდეთ ჩვენს დიდ იმსხერბას, გაიხსენეთ ჩვენი დიდი სახელები. დავით აღმაშენებლის ზეობის 900 წლისთავე გადაიხადებთ, დღე-დღეზე ბერ თედორესაც ვადასხვბდეთ გმირბობის 850 წლისთავს. სხვებზე უნდა გაიხსენიოთ — დემიტრი თავდადებუდი, ცოტნე დადიანი, ბაბტროინის გმირბები, ქეთევან დედოფალბ, ხალხის წაილდანე გამოსული ხამშობლოსათვის თავდადებუდი აღმბანებთ. ასეთი ბევრი გვეყავს. აღბათ ეს მბავლითების ყველაზე მეტად ჭჭირდება ჩვენი მომავლის სიძლიერესა და სიჯანდაღეს...

—საესებთი გეთანხმებთი... სხვათა შორის, მათ შესახებ ჩემი თაობის მოსწავლეებს ვაცილებით მეტს გვასწავლიდნენ. ამ მბავლითების გახსენება, ჩვენი მოზარდებისათვის

მათი გაცნობა მართლაც ძალზე საჭერი საქმეა და აღბათ დღევანდელი სკოლა, რომელსაც უკვე გაუჩნდება საქართველოს ისტორიის განსაღებუდი, უფრო გაფართოებუდი კურსის სწავლების შესაღებლობა, ღირსეულად გართბებს თავს იმ მბავლითებს. ეს მბავლითები ჩვენი წინაბრების ცხოვრების, კაცობის მბავლითებია და ყოველთვის დავეჭირბებთ, რა გზასაც არ უნდა დაადგეს ჩვენი რესპუბლიკა. ქართველობა მუღდამაც უნდა შევიჩნახოთ — ჩვენი ეროვნული მბატრუდი სიტყვით, ეროვნული სკოლით, თეატრით.

თეატრის გახსენებამ ერთი რამ მომხდარბა... აღბათ ქართული კლასიკური დრამატურბიას უფრო უნდა მივეძალიოთ. ჩვენი დრო ამის ნამდვილად ბედნიერი იყო. ჩვენ, უპირბველეს ყოვლისა, სწორად თეატრზე ვზრდდა ქვეყნის მოყვარული შეიღებდა. აკაკი სორბაე, სერგო ზაქარბიბე და იმდროინდელი სკოლის სხვა დიდი ოსტატები ჩემს თვალში დღემდე ეროვნული გმირბად დარჩნენ. მე უღიღინებ პატივს ვცემ ჩვენი დრამატული თეატრების მოფილი აღიარბებს, მაგრამ ჩემთვის მიფელი ქართველი კაცი არ არის, ხომარბას ოტელიო კი თხმითი ტრეგედედ ქართველი იყო და მის ხასიათში ჩემი ხალხის, ჩემი ხამშობლოს ხასიათს ხვდავდი...

...კიდევ ერთი რამ მინდოდა მეტქვა: ხამშობლოს გრძობა უღიღინია აღმბანებურ გრძობათა შორის, მას ასაკში შესული კაცი უფრო იგბეს. სიტყვაზე მთელი ოთხი ათეული წელი გავბატრბდი, დიდ თეატრში ვმღერობდი, არც უცხოეთის ტბაში და პატრი დამკლებია, მაგრამ, დარწმუნებულნი ვარ და ასეცა — იქ არბარვის ვასსივარბ... მხოლოდ ჩემს ქვეყანაში, ჩემს საქართველოში ვარ ჩემი ძველი თუ ახალი წარმბატებებით ასეთბამი, ნავებებთ, დავასებუდი. იმბრბამაც, რომ აქ ჩემს მშობლიურ ყველაზე ვიხარებები, იმბრბომ, რომ აქ ვფიქრბას, ჩვენი ხამშობლოს საბით, ერთი მბალი ღმერთი გვეყავს და ყველაზე ძლიერი ტკივილით სწორედ მისი ტკივილები გვტკივბა.

ესაუბრა ნინო ხარბაჯიშვიდი

დავით აღმაშენებლის ჩაფორმები

1089 წელს, საქართველოს სამეფო ტახტზე ასვლისას, 16 წლის დავით IV-ს, უკველია, გააზრებული ექნებოდა ქვეყანაში შექმნილი მძიმე მდგომარეობა (ამიტომაც ავიდა ტახტზე) და ამ მდგომარეობიდან გამოსვლის გზებზე ექნებოდა დასაწყისი.

დავითის პოლიტიკა იმთავითვე მიზანდასახული და თანამიმდევრული იყო. სულ რაღაც 8-10 წლებში მან შეძლო ქვეყნის მომძლავრება, მერე კი უპირველეს მიზანსაც მიაღწია - აღადგინა საქართველოს სრული დამოუკიდებლობა. სახელმწიფოს სათავეში ყოფნის პირველ ეტაპზევე შეძლო მან ძლიერი ოპოზიციის - სასულდგორო ფეოდალთა თვითნებობის აღგებვა. მხადგობადა საფუძველი ძლიერი, ერთიანი ქართული ფეოდალური შინაგარეობის შექმნისათვის. მაგრამ ამისათვის კიდევ ბევრი რამ იყო საჭირო, პირველ რიგში - ცენტრალური სამეფო ხელისუფლების გაძლიერება, ქვეყნის შიგნი წესრიგის განმტკიცება და ძლიერი არმიის შექმნა. სწორედ ამ მიზნებს ემსახურებოდა დავითის მიერ გატარებული ღონისძიებები სამართლებრივ, საფინანსო, ადმინისტრაციულ თუ სამხედრო სფეროებში.

დავითს მიერ სახელმწიფოს მმართველობის მოწყობის მიზნით გატარებულ ღონისძიებებში შიგნით ურო-ერთი მთავარი და მნიშვნელოვანი იყო სასამართლო რეფორმა. დავით IV-მდე საქართველოში სასამართლო საქმეებს მეფე აწესრიგებდა. ის მეთაურობდა „სააჯო კარს“ (უზენაეს სასამართლოს) და ფაქტურად ქვეყნის უმაღლესი მსჯეელი იყო. ასეთი მარტოვი და ტრადიციული წესი სასამართლო საქმეების წარმოებისა რაღაც დრომდე, ქართული სახელმწიფოს ადრეულ ეტაპზე, ალბათ მისაღები იყო. მაგრამ მას შემდეგ, რაც ქვეყანაში მოხდა (და სხდებოდა) მძიმე ეკონომიკური, გართულდა მმართვე-

ლობის აპარატი და მეფეს გაუნდა მოეპოვა ახალი განსაგებელი საქმე, ეს ძველი წესი აღარ ამართლებდა. მეფის მოუვლელობა სწირდა აფერხებდა სასამართლო საქმეების ვარჩევას. დავითის ისტორიკოსი აღნიშნავს, რომ ასეთ ვითარებაში მომჩივნებსა და მთხოვნელს სწირდა არც კი ჰქონდათ მეფისათვის თხოვნის წარდგენის საშუალება. მაგრამ, რასაკვირველია, მარტო მეფის მოუვლელობით არ აიხსნება დავითის ღონისძიებები ამ სფეროში. უკვე აღნიშნავს, დავითის სურდა ამ მნიშვნელოვანი საქმის საბოლოოდ მოწყობა, და „ამისათვის დაედგინეს კაცნი მართლად მცნობელნი და განმკითხვარნი მოჩივართანი“, - წერს დავითის ისტორიკოსი. ეს „მცნობელნი და გამკითხვარნი კაცნი“ - საწოლისა და ზარდახნის მწიგნობრანი მწიგნობართუხუცესის მეთაურობით - დავითმა „სააჯო კარში“ დასვა და მათ დააავალა ყველა სასამართლო საქმის წარმოება. სწორედ ამ საშუალებისაგან იღებდნენ მოჩივარნი „კურთხეობას“.

ამ ცვლილებებს სამართლებრივ ცხოვრებაში დიდი მნიშვნელობა

ქონდა. სასამართლო საქმეთა წარმოების ვრცელიაობა გარეშე პირობები კვლარ შეუძლიდა ხელს. ვარდა ამისა, ბატონი ივანე ჯავახიშვილის მართებულ დასკვნით, ის, რომ უზენაეს სასამართლო განსაკუთრებულ დაწესებულებად იქცა, ქართული სამართლის დიდ წარმატებად უნდა ჩამოთვალოს.

სასამართლო რეფორმასთან ერთად, მეფის ხელისუფლების განმტკიცებისა და ქვეყნის შიგნი წესრიგის დამყარებისათვის დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ე. წ. მსტოვართა ინსტიტუტის შექმნას. მეფემ მსტოვართა (მეთავლოვანთა, მშვერავთა) ძლიერი და მოქნილი აპარატი დაუბიძგო მისი პოლიტიკით უკმაყოფილოებს, ე. წ. „მამართლებელთ“. სოფელი იყო თუ ქალაქი, ლაშქარი თუ მიწისცერი, მეთავლოვარე-მსტოვარი ყველგან თავის საქმეს აკეთებდა და მისი მემკვიდრე მეფემ იცოდა, თუ რა სდებოდა ქვეყანაში და ქვეყნის ვართოც. დავითის ისტორიკოსი აღნიშნავს, რომ მეფეს „არა-რა დაუვარდობა... არამედ ყოველივე ცხად იყო წინაშე მისსა“. და რომ მეფემ „გულიან-სიტყუანიცა“ ე. ი. ვიწრომით განსრავილიყო იცოდა ყველასი და თუ ვინმე „მორტოხ სიტყუასა“ ან საქმეში შეიმჩნევდა, სასტიკად ისჯებოდა - მას ან თვალდაწვა, ან დასაპუროსება ეუქრებოდა. ქვეყანაში დამყარდა უმკაცრესი რეჟიმი, რომელიც, დავითის ისტორიკოსის თქმით, „მრავალ კეთილთა მიზეზთა იქმნა“... უკვლარავენ ვაგივლებდა გულში ორუკლობასა და დაღატაკ. ყველაფერი ამახ დავითმა მიაღწია ძლიერი საბოლოო აპარატის, შინაგან საქმეთა უწყების შექმნით, რომელსაც სათავეში ედგა მანდატურთუხუცესი. მანდატურთუხუცესი სახელმწიფო მმართველობის იმ უფროს ხასტეში, რომელიც დავითმა შექმნა და რომელსაც ვაჭარი ედგა სათავეში, მნიშვნელოვანი მუროვ კაცი იყო მწიგნობართუხუ-

ესე კონდილის (ვაზირი) შემდეგ მუჟის ვაზირი (ტერმინი არაბულ-სპარსულია) საქართველოში უმაღლესი მოხელე იყო. მას ქვეშედებარებოდნენ სხვა „უხუცესები“ — მეპურველთა უხუცესი, მეღვინეთა უხუცესი და სხვ. უკანასკნელი მათ შორის მასპინძელთა უხუცესი იყო.

დავით აღმაშენებლის სამინიარეფორმებში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია სამონეტო-საფინანსო რეფორმას. ვერცხლის კრიზისის პირობებში, რომელიც მაშინ მძიმინარებდა მთელ აღმოსავლურ სამყაროში და, კერძოდ, საქართველოშიც, და როდის დროსაც ვერცხლის მონეტის კურსი კატასტროფულად ეცემადა, დავითი ატარებს სამონეტო რეფორმას: ამიერიდან საქართველოში, მეზობელი ქვეყნების მსგავსად, იჭრება მხოლოდ სპილენძის მონეტა, რომელიც მუდმივად ცვალებადი, არამყიფე ვერცხლის ალტის ადგილს იკავებს. რასაკვირველია, ფულადი მურყნების მიწვევასთან ხელს უწყობდა ქვეყნის ეკონომიკის წარმატებით განვითარებას, ამვე დროს, საფუძველი ყვებოდა ქართული ნუმიზმატიკის თვისებრივად ახალ, უმეტეს საინტერესო, საუკუნოვან პერიოდს.

განსაკუთრებული ადგილი და მნიშვნელობა დავითის მიერ გატარებულ რეფორმათა შორის უდავოდ უნდა მიენიჭოს სამხედრო რეფორმას, რომლის მიზანი იყო ლაშქრის რეორგანიზაცია და სამეფოს სამხედრო სიძლიერის გაზრდა.

გამეფებისთანავე დავით აღმაშენებელმა ხელი მოკიდა ერთგული სამხედრო რაზმების შედგენას, რომლებიც, გუნდებად დაყოფილნი, თავს ესხმოდნენ ქართლში დაბნაკებულ ოურქებს და ერეკებოდნენ მათ. ამვე დროს (და განსაკუთრებით — დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ) დავითი დიდ საქმიანობას ეწევა ორგანიზებულად, დისციპლინური და მოქნილი ლაშქრის შექმნისათვის.

მთელი ქართული ლაშქარი დაერთობა მას ნაწილად გაყო: ერთი, მუჟის პირადი ხეთათბარანი გვარადია — „მონა ხა“, რომელიც დაი-

ცავდა მუჟის პიროვნებას, მუდამ მასთან იქნებოდა და უზრუნველყოფდა გადაუდებელი სამხედრო ოპერაციების დროულად განხორციელებას. მეორე ნაწილს შეადგენდნენ მეციხოვნენი, რომელთა მოვალეობა იყო ციხე-ქალაქებში დგომა და მათი გამაგრება, ხოლო მესამეს — 20-ათასიანი მუდმივი ქართული ლაშქარი, რომელიც, ისტორიკოსის თქმით, „იყვნენ დაუცხრომლად მიმოსვლასა ლაშქრობასა მისხა ზამთარ და ზაფხულ“. ჩატარებულ ღონისძიებათა შედეგად დაერთობა უზრუნველყო ქვეყნის სამხედრო შესაძლებლობათა მოზიდვება და მთელი ფეოდალური ლაშქრის ფეხზე დაყენება. სამხედრო რეფორმა დავითმა დაასრულა 1118 წელს, როდესაც ჩრდილოეთ კავკასიიდან 40 ათასი ყივჩაყური ოჯახი გადმოსახლდა და ყოველ ოჯახს ერთი მეორის გამოყვანა დაავალა. ყივჩაყები მას იმ დიდი შეტევითი ომებისთვის ესაზიარებოდა, რომელთა განხორციელებასაც 1118 წელს 20-იანი წლებიდან შეუდგაროგორ ყივჩაყანი, ასევე დაქირავებული ოსნი, დავითს მხოლოდ დამძიმარე ძალად ჰყავდა და ისინი დაიპყრდნენ ძალად არასოდეს არ გაუხდია.

სამხედრო რეფორმის გატარების შემდეგ საქართველოს ლაშქარი შედგებოდა მუჟის პირადი 5000-იანი გვარდიისაგან, 60-ათასიანი მუდმივი ჯარისა და, საჭიროების შემთხვევაში, დაქირავებული რქვის სპისაგან.

დავით აღმაშენებლის მიერ გატარებულ რეფორმებს უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა. საბოლოოდ დასრულებული სახით ჩამოყალიბდა მონარქიის კენტრალური სამხედრო აპარატი, გაძლიერდა და განმტკიცდა სამეფო ხელისუფლება, დაეზარდა წესრიგი ქვეყნის შიგინი, საქართველოში მიიღო ძლიერი, მტკიცე დისციპლინური ლაშქარი. ქვეყანა ძლიერდებოდა და უძლეველ ძალად იქცა.

ზაზა აბაშიძე,
თბილეს საქართველოს ისტორიის კათედრის
მეცნიერი-თანამშრომელი

ყოველწლიური მტკიცე სწავლა დემოლო ჩამოვარდა. მტკიცე კი მომესნა:

— კი, ბატონო. მოზარდნიც თეთიქმის სულ სკოლაში ვარ.

ასეთი პასუხი მივიღე კითხვას. რომლითაც თბილისის 190-ე საშუალო სკოლის ჰედაგოვს, პატრიცემულ გიორგი ეიზაშვილს მივმართე — თქვენზე ნარკვევის დაწერას ვაპირებ. როდის შეიძლება ერთმანეთს შევხვდეთ-მეთუ?

მართლაც, თურმე თითქმის სულ სკოლაშია ბატონი გიორგი.

ან კი სხვაგვარად როგორ იქნება, როცა ორი საგნის მასწავლებელია გეოგრაფიისა და შრომის; თურმე მეტ კლასს ასწავლის (7 კლასი — გეოგრაფიის, ოთხს — შრომას); ამ სკოლას რომ ეამონტაჟებდით (მარშან. სექტემბერი) შესვასხლით). დღეღამად გვერდით მეღვა. ძილსა და დასვენებას როდის ასწრებდა. არ ვიცი! — ამას სკოლის დირექტორი. ბატონი დავით ქვეციანი შეუხებდა: „გაჩერებულს ვერ ნახავთ. სულ რაღაცას საქმიანობს ან გეოგრაფიის კაბინეტში. ან შრომის კაბინეტში. ან სპორტულ დარბაზში“. — ასე ახასიათებს გიორგი ეიზაშვილს დირექტორის მოადგილე სასწავლო-აღმზღველობით დარგში რამინ კემკაძე.

პო. სკოლაში საქმეს რა გამოვლინებამ რაოცა ვიცი 62 წლის ხარ... თუმცა. ვინა თქვა. რომ 62 წელი მოხუცებულობის ან. თუნდც. ხანდაზმულობის ასაკი! ვისთვის ბევრია იგი. ვისთვის — ბევრი არაფერი. ბატონი გიორგიისთვის იგი ბევრი არაფერია.

არადა. ჩახჩახა ლემპონებით განათებული გზატკეცილით როდი უვლია ცხოვრებაში გიორგი ეიზაშვილს.

დამწიპის ჩაიონის სოფელ გომარეთში დაამთავრა საშუალო სკოლა 1946 წელს. სწავლის წლები ნაწი-

საქართველოს
საბავშვო

სოციალისტური
საბავშვო

ნაშრომის დასრულება

ფოტო
კ. კახიანი

ლობზე სამამულე ომის მრისხანე ღრის დამთავრება და სკოლის წარჩინებულ მოსწავლეს ბეჭით სწავლასთან ერთად მუხრანის საბავშვო შრომით უზრუნველდება საკომპლექსო ნაკვეთში და საკომპლექსო მინდობებზეც.

(სოციალისტური იგონების თავის პედაგოგებს: ქართლის მსწავლელის გრაგოლ ართმელაძეს, გეოგრაფიისას — შოთა მშვიდლობაძეს, მათემატიკისას — სერგო ობოლაძეს...).

სკოლის დამთავრებისთანავე გეოგრაფიის სპეციალობაზე ჩარიცხვა თბილისის უნივერსიტეტში, ორი წლის შემდეგ დაოჯახდა და იძულებული გახდა მუშაობა დაეწყო. ამიტომ პუშკინის სახელობის პედაგოგიურ ინსტიტუტში გადავიდა დაუსწრებელზე...

(სოციალისტური იგონების ინსტიტუტის პედაგოგებს: ფიზიკურ გეოგრაფიის ექვლასათვის საყვარელი ბატონი დომენტი თოლორაია უკ-

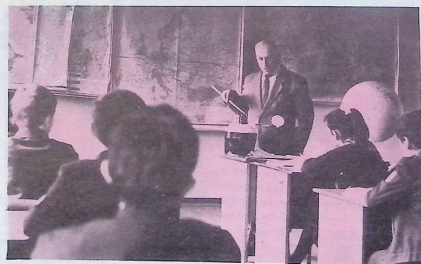
თხავდა. გეოლოგიას — ბატონი აკაკი გამყრელიძე...).

1949 წლიდან სოფელ მამულის რეაქციონ სკოლაში ასწავლიდა გეოგრაფიას. „ყოველდღე დილით სამკილომეტრს გადიოდა გომარეთიდან მამულამდე და საღამოს ამდენივეს უკან. — იგონებს მისი ნამოწმადარი, ბიბლიოთეკათმცოდნე გურამ თავ-

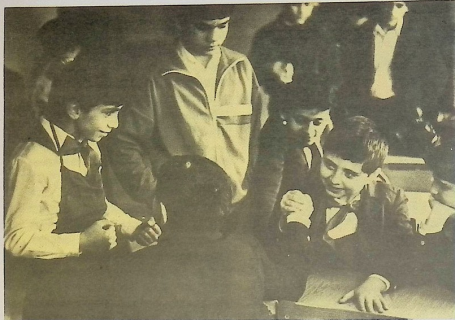
ნიაშვილი. — ყოველთვის პუნქტუალური. აკურატული. მუდამ გარეგნულად მოწესრიგებული იყო იმის მიუხედავად, მზე ჩახნახებდა გარეთ. წვიმას მიჰქონდა ცა და მიწა თუ ქარი ანგრედა იქაურობას“. ზეთი წლის შემდეგ გომარეთის საშუალო სკოლაში გადავიდა და 1956 წლიდან, როცა სკოლებში შრომითი სწავლება შემოიღეს. შრომის საათებზე შეითავსა.

(სოციალისტური იგონების თავის ნამოწმადარებს: ზემოთ ნახსენებ ბიბლიოთეკათმცოდნე გურამ თავნიაშვილს. ექიმ აკაკი ქურდაძეს, გეოგრაფ შოთა მელიქიძეს, ინჟინერ თამაზ მელიქიძეს, ფიზიკოს ალექსანდრე ასლამაძეს, კლდე ბევრ სხვა-საკ...).

შრომის სოციალისტური და პატივისცემა თავიდანვე დაჰყვა ბატონ გიორგის და თავის მოსწავლეებსაც დაუღალავად უნერგავს მათ. ამის დასტურია მოსწავლეთა ზელით დამზადებული ხელსაწყოები და თვალსაჩინოებანი — ნივლიანი, მზის საათი, პლანშეტი, არტეზიული ჰის მოდელი, რითაც სამართიანიად ამაჟობენ მათი შემოქმედნი — ჭუმბურ ევრსკელაშვილი, ნუგზარ მიგრაული, ვეფხია წიკლაური, გიორგი ეკუაშვილი-უმცროსი... ამისავე დასტურია მოსწავლეთა გულმოდგინება შრომის გაკვეთილებზე, როცა ისინი სწავლობენ მერ-

● უნეს მისთვის საღამო — კლანთა დამამარცხ სწავლობს გეოგრაფია...
● კლანთა, რომ იმდენივე, ბუნის შარბის ხას ბავშვებს...

პოლა. ამ ოციოდე წლის წინათ სკოლაში შეახსენა თავი. წნევაშიც შეაწეხა. კუჭიც დაუავაღდა... ისეც ნებისყოფამ და მიზანსწრაფულობამ იძალა: ავირ უკვე 18 წელია. ბატონი გიორგი ყოველდღიურად წლის ნებისმიერ ღროს და ნებისმიერ ამინდში გადის ხოლმე თბილისის ზღვის პირას და რამდენიმე კილომეტრს გაიბრუნს. ვარჯიშობს. ტანს სველი ტილოთი იზულს და 5-10 წუთის განმავლობაში ცურაობს. ნელ-ნელა საგულეს ჩაღდა გული. მოწესროგდა წნევა. კუჭიც აღარ აწუხებს... მაგრამ ხომ არ გგონიათ. მარტოა ხოლმე? ამას წინათ დილით. ასე. შვიდის ნახევარი იქნებოდა. საყუთარი თვალით ვნახე, როგორ ჩასდგომოდა მოსწავლეთა ჯგუფს სათავეში და სირბილით მიჰყვებოდნენ თბილისის ზღვის ქვიშაინ ნაპირს.

● აბა. 305 — 305
ბალაუწიას ხელს!

● სანაპირო კვირისთვის 305ს ჯიბი არ დაუხადავს

● 305ს აბის ძველად მოქნილი?

40 წლის პედაგოგიური სტაჟი... თავისთავად შთამბავთნებელი ციფრია, მაგრამ მარტო სტაჟი როდია საკმარისი პედაგოგის მოღვაწეობის შეფასებისას. თუ მოწოდებით. გულით, ერუდითი არ შეეფერები ამ საქმეს, თუ გინდა, ორჯერ ორმოცი იმუშავე. ვერაფერს მიაღწევ. აი, გიორგი ეკიზაშვილს რომ 1988 წელს ატენტიკის შედეგად უფროსი მასწავლებლის წოდება მიენიჭა (გეოგრაფიაში), მარტო დიდმა პედაგოგიურმა სტაჟმა კი არ განაპირობა, არამედ იმანაც (და უმეტესწილად იმან), რომ იგი სწორედ რომ მოწოდებითაა პედაგოგი.

ქნისა თუ ლითონის დამუშავებას, ელექტროგაყვანილობის დამონტაჟებას თუ ელექტროხელსაწყოების შეკეთებას, ან კიდევ — პაითი ბეჭითი შრომა სასკოლო ინვენტარის შეკეთებისას. ჰოდა, ეტყობა, მიველი ცხოვრების გზაზე გაყვებით ბატონი გიორგის მიერ ჩანერგილი ცოდნისა და შრომის სიყვარული გეოგრაფიის წრის წევრებს თამარიკო წაჭაძეს, თეა ჯმუხაძეს, დავით სამადაშვილს, „ხელმძარკვე ოსტატის“ წრის წევრებს შალვა თეთრადიეს, თემურ მალრაძეს, მამუკა მიგრიალს, ბადრი სამადაშვილს...

წელან 62 წელი ვახსენე... ისიც ვთქვი, გიორგი ეკიზაშვილს იოლი ცხოვრების გზით არ უვლია-მეთქი.

უყვართ გიორგი ეკიზაშვილი მისი დიდი ოჯახის წევრებს, იმიტომ რომ ყურადღებანი და მზრუნველი მეუღლე, მამა (ორი ვაჟიშვილის), პაპა (ექვსი შვილიშვილის) და დიდი პაპა (ერთი შვილიშვილისა).

უყვართ ბატონი გიორგი მის კოლეგებს, იმიტომ რომ გულითადი ამხანაგი, სანდო მეგობარი და კარგი სპეციალისტია.

უყვართ პატივცემული გიორგი მასწავლებელი მის მოწაფეებს. იმიტომ რომ ვარძობაზე: თავდაც უსაზღვროდ უყვარს ბავშვები და ერთი დღეც არ შეუძლია უიამოცო.

სიყვარული — სიყვარულია წილ!

მეზობელი

მ მერაბიშვილი მითხრობა

წინდელი რაიონებიდან უკვე დაიძრნენ პირველი გუნდები... ეს ყარყატები, ასე უთქვამთ, საგზაო შემთხვევამ იმსხვერპლა და სამუდამოდ ჩამოაშორა თავისიანებს... ვინ მოთვლის, კიდევ რამდენი დაიღუპება, სანამ თავიანი ამოხეშებულ საზაპრო ადგილებს მიაღწევენ. დაფიქრებულხარო როდისმე იმაზე, თუ როგორ იკვლევენ უბრალო ფრთოსიანე არხებს, და სამუდამოდ დადგნილი გზას შორეული ქვეყნებისკენ? მათ სომ არც კომპასი აქვთ და არც საწარსო რუკა...

- მე ხშირად მიფიქრია ამაზე, - ჩაილაპარაკა ნიკამ. - მასწავლებლასაც რაღვენჯერ შეეკითხებოდა, - დაუძაბა თანაზმბა.

- მე კიდევ მაშამ მანქანა ფრანდა "ბუნებში" დაბეჭდილი საინტერესო წერილი, - თქვა ზაზამ, - თურმე ბუერო რამ ჯერ კიდევ გაურკვეველია.

- მართალია, - დაემოწმა დიმა. - შევნიერებებში დღე-საღამო არ არსებობს ერთი საერთო აზრი ამ საკითხზე. ფრინველები, რომლებიც გადაფრენას ღამით იწყებენ, პაერნი ადიან საღამოს ბინდუნდში, შშის ჩახვლიდან ერთი საათის განმავლობაში. როგორ გვგონიათ, რატომ არჩევენ ამ დროს? იმიტომ, რომ მათი მთავარი ორივე ტიპი შუგა, სხვათა საპირისპიროდ თეთრი ყარყატი განითავისის იწყებს შორეულ გადაფრენას, შშის ამოხვლის შემდეგ, მაგრამ მისთვისაც შუგა გზის მანქანებზეა.

- შუგს მიჰყვებიან? - წამოსცდა რამინს.

- არა. შშის მიმართ განსაზღვრული კუთხით მიფრინავენ და ეს კუთხე ყოველი გვარკობის ფრინველებისათვის სხვადასხვან განსხვავებულია... ერთი სიტყვით, ყოველ პოპულაციას - ამა თუ იმ რაიონის მობინადრეებს, ერთხელ და სამუდამოდ დადგენილი გზა აქვთ და ამ გზას შეუდგომლად დადგენილი სოფელ ახალბედებიც. მაგალითად, იმ წელს გამოჩენილი ბარტყები და უკვე დაზარალებული შემოდგომით შემობლებზე ადრე მიფრინავენ გამოსაზაპირებლად და სულაც არ საჭიროებენ უფროსებისაგან გზის სწავლებას. ამ დაკვირვებაზე შევნიერებუი იმ დასკვნამდე მივიყვანა, რომ შშისაღმი შეკრეული კუთხით ფრენა ანუ მენტიპაქსისი ფრინველთა თანდაყოლილი თვისებაა.

- ძალიან რომ იყოს შორეულული და მზე არ ჩანდეს, მაშინ როგორდა იპოვნიან ამ კუთხეს? - კითხვა სოსომ და მკაცრად მოკუნა თხელი ტუჩები, აბა ერთი რას მიახსენებო.

- ალბათ დროებით გადახადებენ გაფრენას, - ივარაუდა თამაზ ბურდულმა.

დიმამ თავი გადააქანია.

- გაფრენის სტარტი ყოველი გვარკობის ფრინველისათვის მტკიცედამ დადგენილი, მისი გადახადება დაუშ-

ვებელია. მზე სომ ყოველდღიურად იცვლის თავის მდებარეობას ჩვენი პლანეტის მიმართ დედამიწის ბრუნვის გამო. ამის გამო დაგვიანება უთუოდ გამოიწვევს ზეარციის მიმართულების შეცვლას - გზის გამრუდებას. ეს იციან ფრინველებმა და უამინდობას ანგარიშს არ უწევენ - დაიქმულ დროს იღებენ სტარტს. როგორც მცენიერები ვარაუდობენ, ფრთოსნებს ასასიათებელი მზისაღმი მალამო მგრძობლებმა და მორღველებლების მიუხედავად შეუძლიათ სწორად შეაძინონ ფრენის მიმართულება.

- სინებლები როგორდა მიფრინავენ... აი ისინი, საღამოთი რომ იწყებენ გადაფრენას? - კავადარა ნიკას ცნობისმოყვარობით აესებოდა თვალები.

- ეგ კითხვა ბევრ ორნითოლოგსაც აწავლებს. ზოგ მცენიერი ვარაუდობს, რომ შშის კომპასის გარდა ფრთოსნებს შეუძლიათ ისარგველონ ვარსკვლავური კომპასითაც.

- კი მაგრამ ვარსკვლავიანი ცა სომ ცვლემებია, რომელი მნათობი რა გზით მოძრაობს, რა უნდა ვაგოვ, ან რომელ ერის უნდა ადევნო თვალთ? - რამინ კახიშვილი ვვლამაში შორეულბული მიჭი ჩანდა, მაგრამ ცნობისწინადა სულ დაიფრეა თანდაყოლილი სიმორცხვე.

დიმას გაუთიმა, ბალიში შეიმაღლა და სახეწარმოვნბული მიანგრეა თავის ნორჩ სტუმრებს. თითქოს გაშროცხვდა, მონუცებული სოფელ არ იყო, როგორც ნახვარი საათის ნიჩ ეწეწა.

- თავიანი ბიჭები ყოფილხართ, სულ უფრო მიჭირს თქვენს კითხვებზე პასუხის გაცემა, მაგრამ მინიც უნდა ვცადო... რამინის აზრს ბუერი მცენიერი მზიარებს, რადგან ვარსკვლავები განწვევებლივ იცვლიან თავიანთ მდებარეობას, ამის გენეტიკური დაპროგრამება ფრინველთა მოგმას არ შეუძლიათ. თუმცა აქვე უფრო დაუჯერებლას გვეუბნებია: ფრინველები შეუძლიათ მოქმენონ ცაზე დედამიწის მიმართ უძრავი სურტილი - პოლარული ვარსკვლავი, რომელიც ჩრდილოეთის მინანიშნებელია.

- პოლარული ვარსკვლავის მოძებნა თვითონ გიორგი ზამთარაქსაზე არ შეუძლია, - ჩაიხიხითთა სოსომ.

- ვინ მოგახსენა, - უთრეხდა აუტყვიან ლოყები მანკოეთი დამრგვალბული ბიჭს, - როცა გინდა, მაშინ დაგახსნებ... ჩანჩის მოუცმენი, მერე ჩამჩის პირისხვლა მონაკვეთებს გადავზომავ და შედა ვარ, სწორა? - საითთაოდ მესხედა ამხანაგებს.

- რას ერჩით, სცოდნია კაცს, - გამოეყომაგვა მასბინძელი.

- სომ შეიძლება, წყვარამი ღამე იდგეს და არაფერი ჩანდეს, არც მთავარ და არც ვარსკვლავები, მაშინ რას იზამენ? - ვაუბედავად თქვა რამინმა, დიმას მალულად მესხედა, თავი სომ ამ მოვამებრყო.

შორეული ნაოსნობის ყოფილი კაპიტანს ნირიყ არ

მუცელია, კვლავ მომღმირი და თვალემბილუღული იწყა.

— ამბობენ, დედამიწის მაგნიტურ ველს გრძნობენო ფროთოსნები, მაგრამ ბევრი არ ეთანხმება ამ აზრს და მათ შორის მეც. რადგან ზღვებში და ოკეანეებში ცურვის დროს საკუთარი თვლით მინახავს აედარში მოხ-

ვედრილი და თავგზაბნეული ფრინველები... უკვლავი როგორ იღებოდნენ წვიმასა და ქარიზხალში, მაგრამ შეველა არ შემეძლო, სტიქიასთან აბა რას გავხდებოდი... მხოლოდ ერთხელ შევძელი... დიდი და კეთილი საქმე გავასრულე და სასჯელსც დავიმსახურე...

— როგორ?.. კეთილი საქმის გაკეთებისათვის? — გაუკვირდა ზაზას.

— მაშ რა გვინია? ზოგჯერ იმისთანა პანდურს გითავაზებენ... ვინ გითხრა, რომ ეგ გააკეთო, დავიძახებენ და ისე ამოგრავენ, რომ შეიძლება ცხრაგან გაიწყდეს წელის რეზინი...

ბიჭებს სიცილი წასკდათ.

— ასეთი რამ ჩემთვის არ უქნიათ, მაგრამ მაინც... სიტყვა აღარ დააბოლოვა. — ისევ დამაწუნა ამ ოხერმა, — მუცელზე დაიდო ხელი, — იმისთანა შწარვლ მივლის, ლამის ამაყვიროს ამხელა კაცი, — პიკამის ჯიბიდან ცხვირსაფიცი ამოიღო და შუბლდან სიმწრის ოფლი მიიწინადა.

— წყალსაქანში ტელეფონი უდგათ, ახლავე ჩაიკრბეთ და „სასწრაფოს“ გამოუკახებთ, — დაფაცურდა სოსო.

დღმა საათზე დაიხვდა.

— არ არის საჭირო. სამი საათისათვის ამომაკითხავს ჩემი მკურნალი უქიმი, მანამდე კი მინდა ანდერძივით დაგიტოვოთ ზოგი რამ... შეხედეთ რუკას, ჩემს უკან კედელზე რომაა გაკრული, და უწინ პირობით ნიშნებს დააკვირდით. თავიდან პირველი ფრინველთა კოლონიების აღმნიშვნელია. მეორე ჩვეულებრივ ბუდეა, მესამე — ექსპერიმენტული ბუდე, მეოთხე ჰიდროდრამია, ანუ ადგილი, სადაც გადამფრანი ფრინველები ეშვებიან, ისვენებენ, დანაურებიან და კვლავ განაგრძობენ გზას. ეგეთი სულ სამი ადგილია ტბაზე. მათ განსაკუთრებით უნდა მოფრთხილება, ახლოს არავინ უნდა გაეკაროს. მეორეხარად საუვაკუაციო პუნქტებს ვუძახი... ექსპერიმენტულ ბუდეებში ერთი ასაკის ბარტყები მყავდა, ახლა უკვე დიდები არიან, ყველა დარგოლილია; არ უნდა გამოგრჩეთ, რომელი გუნდი რა დროს გაფ-

რინდება, ჩაინიშნეთ ჩრდილოელი მიგრანტების მოფრანის დროც ერთი სიტყვით, მორიგედაა აქაურობის თვალში უნდა აღვესონ მთელი დღის განმავლობაში და რაც საყურადღებოა, მცირე ჩანაწერის სახით შეიტანონ სარეგისტრაციო წიგნში, რომელიც თქვენს წინ დევს. — ამ შავლ მოთხრობით თეორი ვარაუტებს რა ემეულებათ? — შეახსენა ზაზამ.

ლახს არაფერი უთქვამს, დღიანიდან ჩამოიწია და დაბალ მაგიდაზე მდგარი მიტროსკოპი მიიჩინა, სინჯარინდან რაღაცა ხსნარია დააპურა სასაგუნეს და ოკლარის ჩახება.

— ვვლახური რიგზეა, შეგიძლიათ შეუდგეთ საქმეს... ოღონდ თუ შერე ჩნისაუბით დავებართათ, საკუთარ თავს დაბარბალო, — ჩაიციხა, საწოლიდან წამოვარდა და წელზე შეივლო ხელი. — სოსო, შეილო, სკამზე შედექი და ბევრ იმ თაირზე რომ ტუბები აწყობა, ევენი ჩამოივლე, ისეთი ძლიერი პასტაა, ხსნისძირე ცხმოვან ლეპას მსოფი. ქაფიანი, თბილი ხსნარია უნდა შევამზადოთ და ერთი გემოზე გაავლავოთ ეს გულებურები, თორემ პუკლებზე დაიხიკვიან... ვოლიერის გვერდით შეუდოთ სადგომი მაქვს, იქ შევარდეთ და დილაზე დამბრბიან. დილით კარს გაუღებთ და დაე გაფრინდნენ, სათიფ უნდაო.

დიამბ თეთორ ვაამზადა ქაფიანი ხსნარი, თეთორივე ვაამავებდა დაუძლეურებულ ფრინველებს, ბიჭები მხოლოდ უხმაურებოდნენ.

— ბოლოებზე არ სძებრებთ სიმედე, არც ფრთებზე, შენიშნა ნიკა.

— ეს ბუნებრივი სიმავეა. მართალია, ასე ქვეია, მაგრამ მთლად თეთორ როდია ვარაუტი, — დიამბ პირველ კარს უკვე მიღებინა თბილი აბანაა, და გუბარბი შეაყურა, ფრთები გაიღალალონო, შერე კვლავ ვაამზადა ხსნარია.

ბიჭები უხმოდ, შეწყობილად მუშაობდნენ. თბილი წყალი მოქონდათ ვეროგებით და ჰუჭვიანი გაქონდათ გადასაწყვეად, ფრთხილად იჭერებდნენ დასტებულ ფრინველებს და ერთი ადგილიდან მეორეზე გადაპყადათ. ძალიან უხაროდათ, რომ ფრთხილად კვლავ დაუბრუნდათ თბილი ბუნებრივი ფერი — თეთრად აუბნინდათ ბუმბული.

საქმეს რომ მორჩინენ, დიამბ წელში გასწორდა და კმაყოფილებით გადახება სახელოებდაკაინიწულ თინამეშვეს.

— ამას მატოც ვაეკეთებოთ, მაგრამ თქვენი გამოცედა მინდობა, ახლა, რაკი უხედავ, რომ ევლიანი ბიჭები ყოფილხართ, დამშვიდებლად ვერცხვებ აქაურობას. — კედლის საათს შეხება, ბიჭებს აიკანზე შეეახატია და ხელები დააბანინა. — სადაცა მომაკითხავს ექიმი, — ჩაიღობარაკა.

— დიამბ კია, ის მაინც არ გვითხარია, კეთილი საქმიანთვის როგორ დაეახავს, — შეახსენა ზაზამ და იმავე წამს ლეკვის ყუფამ გარო ვააქია.

— პანწის წაწყდა აბლით, — ჩაიციხა დიამბ.

— პანწი ვიღა? — ქეთხა სოსომ.

— ერთი ახალგაზრდა კუ მვაეს შემოიხიზნული, იქნება ასე, სა ოთხმოც წელამდე, — დიამბ ჩემმედა ვიციბოდა. — გაუშვი, გაიციონ ერთმანეთი! — გახსნა ზაზას. ზაზა მალე დაბრუნდა, ოღონდ ლეკვი თან არ შემოყვინია.

— ვაეკანია, — უთხრა დიამბს, — ხელდახელ გაუგავს ერთმანეთს.

— პანწი ძალიან ჰკვიანია, თვალით ანიშნებდა რაბა, — მონივრებით სტრიაოზობით ამბობდა დიამბ. — აი, სწორედ მაგიით დამაჯილდოვა ჩვენი ხანაოსნის უფროსმა იმ კეთილი საქმიანთვის და მატროსებზეც გე-

მოზე ახარხარა. მას შემდეგ თან დამყავს... ჯილდოს გაფრთხილება უნდა.

— ბრძანებულა როგორ დაიწერა, რისთვის ვაჯილდოვებთ? — ზაზას ჩინაწარს ევიწყნოდა.

— უმეროსი ძმებისადმი გამოჩენილი სიყვარული-სათვის... პირდაპირ ასე ვარაუტავდა, დაწერიო კი არაფერი დაწერა, ზეიარდა ჩამოაყალიბა.

— ის უმეროსი ძმები ვინ არიან? — ზამთარაქმე ქსუტუნს უთქვა.

— საერთოდ ცხოველ-ფრინველებს უწოდებენ ასე, ადამიანის უმეროს ძმებდ თვლიან... რაკი აღარ იმ-ლით, მოკლედ ვიამბობო... წელან რომ თქვი, ფრთოსნებს დედამიწის მაგნიტური ველისა არაფერი გვეკებათ-მეთქი, ამაში მაშინ დავრწმუნდი, როცა ხმელათ-შუა ზღვაში მივეტრავდი. იმისთანა უამინდობა იმეიათად თუ მინახავს, ძლიერი ქარი ქროდა, ზღვის დღედა თანდათან მატულობდა, თითქოს ჩამოქცევას ამირებდა შევი ღრუბლებით დამიმეპული ცხ... ანახდა ვიგრძენი, რომ რაღაც შიმბე და მკეროთი ტალღასაუბით მოაწყდა გემბანის ზედა ნაგებობებს და ზედ გადაიშალა. გავედი და რა ვიხილ? — ათასობით ფრინველი ფრთებავლილი და ძალაგაბოლუული ვყარა გემბანზე, მყუდრო იყო ყველა დარბანსა თუ საჭიროში, ყველა ღიობდა და დერუდობდა, ბევრი ზღვაში ცვიოდა და იცუვებოდა... ამის მხილველს მხოლოდ ის მიმაგრებდა გულს, რომ უმეტესობას მაინც მიეციე თავმსხარად, ყველა კარი და დარბა ვაგახსენი, რაც გემბანს ესაზღვრებოდა, და თავი მომიქნა კეთილი მასპინძლობით. შატრამ ვაგი-და ხანი და ცირა რომ დავმშვიდდი, უცხრად ელდა მებრტავა გულზე. ამას რას ნაფიქარ-მეთქი, ვიყვირე კეპაქის ვასაგინდ, ამ შვირ-მყუდროებას და ქანცაწყვეტლ ფრინველებს, რალა ჩემი დაწინებლად უნდაო, ისედაც ლამის დაღულებული არიან-მეთქი. გავკვირდით, ვერაფერ მიზინხდა, თუ რა მანუხებდა, რა მიმანთავდა გემბანზე... მხოლოდ მე მივხედი, რომ თოვლკუპა-კონი ამარდის დამდეგს ეს ფრინველები ჩრდილოეთ-საკენ, თავიანთი საუბდარი ადგილებსაკენ მიფრინავენდნენ, მე კი აფრიკოსაკენ მევირა კურსი... მე მუხანათი მასპინძელი ვიყავი მათი, ველაბობობით, ბევროთ უარეს დღეში ყვრილი. ოდნავაც არ მიფიქმინა, ბრძანებდა ვეკვიცო, ის ოთხმოცი გრადუსით შემოებრუნებინათ გემბი და სრული სელით წასულიყვნენ უკან...

ასე ვიფრეთ მანამდე, სანამ კარვად არ გათენდა და შუის სამყოფელი ოქროსფერ დათქვარა და დიქნა იმ ცხას... არა, ამის შემდეგაც არ შევარდებია კურსი. შერე აბლით რაღაცდნენ არ დავმსხვა ჩვენი ცურვის მიმარ. თულვა მათი მიგრაციის კურსს, თავისთა აფრინდნენ და ჩვენც რალა დაფრინებოდა, კვლავ ვანავარკო ჩვენი გზა შორეულ აფრიკოსაკენ... ცხადია, ეს ჩემის მხრზე გაბანონის წესების უხეში დარღვევა იყო და ამის გამო სპეციალური რადიოგრაფიით საუფრუდო მივიღე ნაპირიდან. შერე კი, რაც რამდენიმე თვის შემდეგ ნავსადგურში დაებრუნდა, პანწით დათმავდოდა. — წამოდი, განკურნე ჩემი ჯილდო — უთხრა ლმილით.

მავედგმა მასპინძელს აღარ აყალკს ჩაიბრინეს კიბე. მზითი ვაგამმარ კორდზე მივდებულნი ლოდ ვგო-ვით ვეუბა მოვაგისფრო ბაკანი. სათოს რომ მივიღენდნენ, დინახავს, რომ პანწი ოთხზე ფესზე იდგა და გავიკრე-ვებული შეკურნება სინურა ლეკვს, ეს ვინ არის და საიდან მოხალა.

ლაკვიც თვალმდარწკრული მისგრებობდა, ნესტოვები უთოროდა რეპტილიის უცნაური სუნისაგან.

— კი არ იფიქრო, აქაოდა ჯილდოთა, პანწის უხელო სხვანად ვთვლიდე, — დიმილით მიუახლოვდა დიამბ თავის ნორს ტებრებს, — ელჩის დონეზე მვაეს და პა-

ტივს ვცემ, როგორც ჩვენი უმცროსი ძმების უდიდესი სამშლობლოს წარმომადგენელს. რომ ასეა, პანჩო? — კუს წინ ჩაცუქვდა ის.

პანჩომ ოდნავ დახარა თავი, უთუოდ დასტურის ნიშნად.

— ზაზა, გაატარე ბიჭები, ყველაფერი ახლოს ნახონ, მე მანქანას დაველოდები... ისევ მომიარა ამ ოსერმა, — დიშამ სიმწრის ოფლი მოიწმინდა და მუცელი ორივე ხელით დაფიჭრა.

ბიჭებმა წასვლა დააპირეს, რომ აღმართს შემოკიდებული მანქანის გუგუნს მოესმათ და უკანვე დაბრუნდნენ.

მალე გამოჩნდა კიდევ, წითელჯვრიანი თეთრი მანქანა თანდათან ახლოვდებოდა და მის მოძლიდნე დიმიტრი ლაშს ფერფერი მისდიოდა.

ბიჭები მხარში ედგნენ და თავიანთი სიხსლოვით იმედით ავსებდნენ მარტოხელა კაცს.

ერთმა კვირამ თვალსა და ხელს შუა გაიარა. შაბათ საღამოს დასავლეთის ქარმა დაიქროლა და ერთობადა გააგრილა დასიცხული ქალაქი.

ორშაბათ დილით იზა სალუქვაძემ კიდევ ერთხელ შეკრიბა კლასი, რემონტის წარმატებით დამთავრება მიულოცა, ბეჯითები შეაქო, ზარმაცები დატუქსა და საულ ბოლოს ნაკრძალის ამბებითაც დაინტერესდა.

— კიდევ დიდხანს მოგიჩვენო მორიგეობა? — ჰკითხა ბიჭებს.

— დიშამ ძიას ხუთშაბათს გაუკეთეს ოპერაცია, მაგრამ დღემდე სანახავად არ გვიშვებენ მასთან, მორიგე ექიმისაგან ტელეფონით ვეპულოთ ამბავს, — მიუგო ზაზამ.

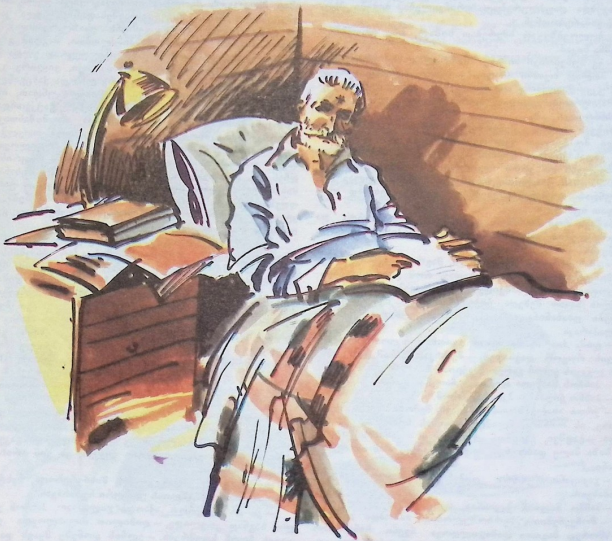
— ახლა როგორ არის?

— დღეს-ხვალ გამოეწერება, მაგრამ მუშაობას ჯერ ვერ შეძლებს, ისევ ჩვენ უნდა ვადევნოთ თვალი ფრინველების გადაფრენას. ერთი სიტყვით, ყველამდე გვაქვს საქმე, — სოსომ კისერთან გაიტარა თითი.

მასწავლებელს გაეღიმა, გულში უხაროდა, რომ ბიჭებს ასე მოეწონათ ნარკაძლში ყოფნა და იქ ყოველდღიური საქმიანობა.

— რა ქენით, გადაარჩინეთ თეთრი ყარყატები? — ჰკითხა.

— ყველა ჯანმრთელადაა, მაგრამ ჯერ ისევ ვოლიერში გვყავს, — შესცინა ზაზამ, — შეფის განკარგულებას ველოდებით, — გუნდი დაგვიანებით იწყებს მიგრაციას

და ამის გამო ფრენის მიმართულება საგრძნობლად იქნება შეცვლილი, ეს კი კარგ მხასალს მისცემს ორიონთო-ლოგის შემდგომი კვლევასთვის. ძია დიამას სურს თეთრობი დახვროს...

— კარგია, ვე მონაცემები შერე ჩვენც გამოვაგადგება საკრეო მუშაობაში, არა, გოგონებო? — იმა სალქქვაქს მისონრდა კლასი, ატყობდა, რომ მათთან ბუერ საერ-თის გამოინახავდა.

უკვე მოსალამობული იყო, როცა ზაზა და სოსო ნაკრძალში ავიდნენ. ტბას ლელიანის მხრიდან შემოა-რეს და ფერდობზე ლოგუნდით ამოშევილი კლდეებ-ზე დააპირეს ასვლა იმ ვარადელი, რომ იქიდან და-რისას დაინახავდნენ, როცა ცოტაზე შეინაღლეს, უკან მოიხიებოდა და უნებურად შერბინებ, თვალეზად იქინენ — ისინი უქნარება სანახაობამ დაატყავა.

— ენა ფოტოაპარატი! — ძლივს დაძრა ენა ზაზამ, — თუშეა აქედან რას მისწვებო, — დასმისა დანახებით.

სოსომ მამიშვი გახსნა ტყვის მუცე.

— რას ვერ მივხვდები, ვინმე შეუპყარული სომ არ გგონივარ, ტელეობიექტივი მიყენია, — ჩიალობარაკა და ხალა ადგილს არჩევდა, თუ საიდან გადავლი.

რუს პორტეგებშეა გადასარკული ტმა პაკიოსანი თვა-ლითის ლურჯად კამკამბდა, ნაპირზე კი თითქოს ვარ-დისფერი ვარაყი შოველი ჩამაველ მესს, მაგრამ გზის-პირითის გადახუნებულ ბალახზე როგორ ააზნებდა ასეთ საოცრო ფერებს ავკოსტოს დაღლილი მშათობი?

არა, აქ სულ სხვა, უცხო სასწაულს დახადგურებინა. გზისპირა თველ გაბურებში უცხო ფრინველები იგ-რილობდნენ ლამაზ ყულ-კისერს, ფრთებს შლიდნენ — ეუება ხარდისფერი მარაობიებით აქვედნენ, და სარდა-ლის მშის აღმადეარ სხივებში ნაწიურად მუქაწული გე-ადილოდა ვარდისფერი. ცეცხლით შემუბმულეს ჰეგადე უცხო მივარდნები...

— შე ვახეი აქ ვახეი ჟურნალში, ძია დიამასთან... დიო-ცხა, რა ჰქვია... — საფუტეულს იხვლდა ზაზა და თან თვალს არ ამორებდა წვეულების როკვას.

— ვერსაინი რად იცნობ, ვერა ზედვე, შლადრული ფას-კუნჯობია, ცეცხლს აფრქვევენ ფრთებით, — მიგუო სო-სომ და ადგილი მოინაცვლა სხვა ადარის გადასახლებაზე.

— ფასკიფი კი არა, ის არ ვინდა...

— დაე ყუაპი იყოს, ან სარსარაკა, ან კიდვე სხვა რამე... პატრიოტი კი ყიფინებს და, — სოსო გამაღებით იწყებდა, — ნაღვი წითელი პატია, — თქვა შოლოსი.

— სწორია! — შესასხა ზაზამ, — რა კარგად მოიფიქრე... უბრალო ხალხი მართლად ასე უამისს, სინამდვილეში კი ფლამინგო ჰქვია, ძია დიამას კამერტრეტი აქვს ვერკული მისი სურათები.

გრძელვხებდა, ევლყარატა მოწითალო ფრინველები, თითქოს ოთხუხებზე შემდგარანი, ისე დატოპავდნენ წვალში.

— ფლამინგო ყულაზე ლამაზი თურქე შერნის დროს არის, — უთხრა ზაზამ მეგობარს და სულ ასლოს მივი-და მახათან.

— მოდი, შევეხებოვარ, იქნებ ცოტახნით გაფრინდნენ და გაფრინების გადაღლება შევასწრო, — ავრებდავად თქვა სოსომ.

ზაზას ხმა არ ამოუღია, სოსომავე ლიდინი არჩია. იქნებ თავისით აფრინდნენ და მაშინ გადავუღებო.

შელოგრები თვალს არ ამორებდნენ უღამაზეს სანა-ხაობას.

დიმიტრი ღაზი თავისი საზაფხულო სადგომის აი-ვანზე, ანუ როგორც თვითონ იტყობდა ხოლმე, ჰუნდა-

რახე იდგა და თავის ნორნ მეგობრებთან საუბრობდა. მათ წინ, მუშაობადადარებულ მაგიდაზე სოსო თვლიას გადაღებული სურათები ეწყო.

— ეს სურათები რომ არა, არ დაევიჯერებდი, რომ ფლამინგოებმა ჩემს ნაკრძალში ინებეს ტყეშირობა. თქვენ რომ საავადმყოფოში შემომიგზავნიენ ეს სურა-თები, მაინვე დავინტერესები, სომ არაფერი მოსდა მე-თ-ქი ამ სანაირი ფრინველის საბედარ ადგილობრში... უკ-ვი იმან აღმობრა, რომ წვეულებრივ ცოტა ადრე არი-ან გამოფრინდნენ... ადლო არ გამეუფებია, მიწისძვრა ყოფილა, თანაც საქაოდე ძლიერი... ალბათ ეს გენდი ეპიცენტრში მოხვდა, ფლამინგოება დაფრინენ და ძე-რე აფრინამ სგრძნობლად შეუცვლა მათი მიმართულე-ბა... მაქვს კიდვე მეორე ვარაუდი.

ბიჭები მხარიმსარ იდგნენ და გაუფიციებით ადვე-ნებდნენ თვალს ღაზის ყოველ მოძრაობას. აი მან სან-ეუბებული ჟოხი აიღო და კიდველზე გაკარულ რუკასთან მივიღა.

— დიამა ძია, ფლამინგოზე თუ ნადირობო ჩვენში?

— არა. ეს უჭეულები ფრინველი თანდათან მიგრდე-ბა და მის კლემასთან ერთად ღარიბდება დედამისის სი-ლამაზეზე... ზოგ უმეყარს რომ ჰკითხოს, წითელი პატიაო, ვეტყვის. ვიასე თვალი აქვს და დაეკარება შეუძლია, მხოლოდ მან იყის, რომ ფლამინგოს ფერს ერთ სიტყ-ვაში ვერ ჩასვს, ის გარდაამავალი ელფუისია. სრული გადაშენება ემუქრება და ამის გამო წითელ წივშია შეტანილი.

ბიჭები რუკას მიანერდნენ, სადაც ღაზი დაატარებ-და საწვეულებელი ჟოხის წვერს.

— კახისის ზღვის სამხრეთ სანაპიროს სომ სვდავთ, ცოტა აქეთ, აი, ამ ადგილებში ბუერი ტბაა, — თუ არაო, ბი-ჭების სასველს აკვირებოდე, აინტერესებ, დეო... — წრდილოეთიდან გადმოფრინილი ფლამინგოები აქ ჩერდებიან. თუ თბილი მშათობია, სულაც აქ ჩრებიან, თუ არა და ინდოეთში მიფრინავენ და იქაურ ნაკრძა-ლებში იზამთრებენ... სწორედ იმ ხანებში, როცა ეს ფლამინგოები მოფრინადნენ, თურმე ვრავის ავიცილა ამ ტერიტორიებს მომავალად, ჰოდა, შემინეული ფრინ-ველები იქ აღარ დახსდნენ, ჩვენცენ იბრუნეს პირი... ირანი ვრავს ეომება, სახლცი ისოყება და მეცნარათა და ცხოველთა სამყაროე ნადვურდება... შეუჩნეული და-დამინი არცხვე და აცამტყერებს ბუნებამი არსებულ ევოლოციურ ბაღანს.

— მაშ, ჩვენთან საითდა გაფრინდებოდნენ? — კითხა რამინმა.

დიამამ დაფიქრებით ვახვდა ცას და მერვლ თქვა: — აქ რომ ყოფილიყავი და აფრენის დროს დამენა-და გუნდი, დაახლოებით მაინც გიპასუხებდიო, მაგრამ ახლა ძნელია რამის თქმა.

— აფრენისას განა რას შეატყობდიო? — წახვდა ნი-კას.

— თუ ვინღი ხოლხებურე ფორმას იღებს და ისე მიფრინავს, მაშინ მას გონიერი ლიდერი მიუძღვის და გზას არ დაეკარავს; თუ მწყროვად არიან განლაგებული, მაშინაც არა უნაუთ; მაგრამ თუ უწესრიგად ვროვად მიფ-რინავენ, მაშინ ისინი რაღაცით არიან შემფოთებულნი და იოლად შეიძლება გზას ასდგენენ.

ბიჭები თვალეზანთებულები უხმინდენ ამ ყოფლის-მცოდნე კაცს, ძალიან მოსწონდათ ის, რომ იგი მთელ დედამიწაზე ფიქრობდა, როგორც მისი გულშემატკივა-რი პატრონი.

ბოლოს დიმაბ ხელი მოხვია ბიჭებს და, წაიღეთ, ტბაზე გაიხირონოთ, წინ აიძლოა. ლელიანებს რომ მიუახლოვდნენ, შედგა და იქაურობას მოავლო თვალი.

— ლეკა სადა გაუქვ? — კითხა ზაზას.

— კინოში რომ მივდიოდით, მაშინ გადმოვსვი მანქანიდან... პანჩოსთან გამოვაჯაჯავე... რაც აქ მოვედი, სულ იმას ვთავაღობოვ... ვერც ვაგვიბედავ, რომ შეკითხა.

— რომ იყო დეო, პანჩო ვაბუტული ბრძანდება, ერთ კვირაზე მეტია, არც შენახება და, აბა, ხმას როგორღა ვაგვიტყვ... აღბათ ტბაში ნებიერობს და შენი სინჯო როგორ იპოვიდა.

— აფხუს, რა ლეკვი იყო, — დანაწებით ჩაილაპარაკა თემში და ზაზას შესედა, — შენი ბრალია, ვეგთი რთული დავალება არ უნდა მივცე.

— შენმა ბოთე ძმამ შემავლო გულზე და იმიტომ მიტყუო, — ჩაიბუზღუნა ზაზამ, თვითონაც გრძნობდა, რომ ტყუილად სინჯოსთან, მაგრამ რას უშეველიდა.

— ვისაც უნდა, ნავით გაიხირონოს, ვისაც არა და — ნაპირს გაუყვებს, — თქვა დიმაბ და ბიჭის დაადგა. — პანჩოს ცალკე პლაჟი აქვს, ჩემს შერთ, კაცისვილი ვერ მიაგნებს, — განდობილად ჩაულაპარაკა ზაზას და სოსოს, — წაშოხვალთ?

წავში არავინ ჩამედარა, ყველა უკან მიჰყვა.

— მაღალ ბალახებში ნუ ივლით, მე მომყევით, — აფრთხილდა დიმა, — ფეხი არაფერს დადგათ, გველვბით ბლომად არიან და ანკარბეც... ერთი აქვე ახლოს სადილოებს.

— საიდან იცით? — სოსომ უნდოდ შესედა.

დიმას არც მოუხედავას მათკენ, ისე ჩაილაპარაკა:

— აბა, მიაყურადეთ, შევირგებული ბაყაყის გაბმული ყოყინი არ გეხსით?

ბიჭები შედგნენ. სულ ახლოდან მართლაც მოესმათ ყოყინის მსგავსი გაბმული კრუალი.

— ყლაპვის პროცესი ახალი დაწყებულია, ქვეწარმავალს პირში უდევს ბაყაყი, მსამიანი ტბილები ჩასობილი აქვს და თავისკენ ეწევა, ყებები ეხსენება, პირის ღრუ უგანვირდება და მსხვერპლი თანდათან მის ხილრმეში მიიწევს, — ამბობდა დიმა.

— დიმა ძია, გვანახე რა, — შეესვეწა ნიკა.

დიმაბ თავი გადააქანია უარის ნიშნად და წავიდა.

— ცუდი სანახავია, გონებიდან აღარ გამოვივით, — ჩაილაპარაკა.

ამსობაში კარგა შორს წავიდნენ, ერთგან ისევების გუნდი წამოიშალა, მერე მტრადები აფრდნენ მზით

გაფრთხელებული ხოდაბუნიდან და მოძრავი ჩრდილებით დაფორთხეს ტბა.

ნელა მარბურობდა ტბისპირა ჰანჯვობში ამოზრდილი ლელიანი, მის მიგნით სვედიანად კოდა წყლის ფრთხილი. მისი ხმა სადღაც შორიდან მოისმოდა.

— პანჩო! — წყნარად დაიძახა დიმაბ და ლელიანის შრიალს მიაყურადა.

ბიჭები მის გვერდით დადგნენ და მოუთმენლად ელოდნენ, რა მოხდებოდა. არ სჯეროდათ, თუ ამ ხმა-დაბალ ძანხლზე მარბურა ლელიანის წყინიდან კუ გამოვიდოდა.

— უკვე მოდის, — ჩაილაპარაკა დიმაბ და მართლაც ლელიანის შრიალმა საგრძნობლად იმტა.

ანახლად ლეკვი გამოსტა ლელიანიდან. ამდენი ხალხის დანახვაზე კუდი ამოიძუა და გაინახა.

— სინჯო!.. — აღმოსვა ზაზას, — მოდი ჩემთან.

ლეკვი სულ მუცელზე ხოსვით წამოვიდა პატრონისაკენ.

— მშვიდი იქნება, მე კი არაფერი წამომიღია, — ზაზა ლეკვი მოეწეა.

დიმაბ თავი გადააქანია:

— მე ვიცოდი, რომ აქ იყო და ყოველთვის ეუტოვებდი სასუსნავს. თან მიკვირდა, ასე ძალიან რამ მოაწონა პანჩო, რომ არ შორდებდა-მეთქი. თურმე ნაბრძანები ჰქონია.

ამსობაში პანჩოც გამოვიდა ლელიანიდან, ერთხანს წერილი ძალებით ათვალავრებდა უცსოებს და მერე დიმაბსკენ წამოვიდა, შორიანლო გაჩერდა და თავი ჩაულნა.

— ზოდიშს მისდის, — აუსხსნა ლაზმა ბიჭებს და უღვაშებში ჩაიყინა.

— ზაზამ ყურებზე მიკრული კუნწულები აცალა ლეკვს და უთხრა:

— მიდი, სინჯო, დავმშვიდობებ პანჩოს, შინ უნდა წაგიყვინო.

ლეკვი ნელა მიუახლოვდა კუს, აღურხიანად შეუყვდა, მერე თათები წინ გაიშვირა, მიწაზე გაწეა და ერთი-ორჯერ აღურხიანად შეუწკმუტუნა. პანჩო აუღელვებულად შეპყურებდა, შემდეგ ოდნავ დაღუნა თავი დამშვიდობების ნიშნად და ფეხებთან ერთად ბაკანში შემაღა.

— ეე უკვე შინ ბრძანდება, — თქვა დიმაბ, — ჩვენც წავიდეთ სახლში.

მზე უკვე ჩაიწერა და ჩათბუნებულ ჰალებში ლურჯად შეიმღერა პაერი.

სავანე თუ სხვიტორი

სავანე თუ სხვიტორი,
სხვიტორი თუ სავანე –
საქართველოს ბუღბუღის,
უწმინდესი სავანე,
ფშავია თუ სახნავე,
საგურამო, ყვარული –
ყველა მშობლიურია
და ყველა საყვარელი.
ქართულ ცაზე აკაიის
დიდი ღინდი ანთია

და მოსანი კითხულობს
„სულიკოს“ და „განთიადს“.

ჰე, მამყლო

ჰე, მამულო, ყველაფერი,
ყველაფერი აქ არის:
ნაციხარი, ნასხლარი,
ნანგრე-ნავენახარი,
ნანოფლარი, ნანისხლარი,
ნაბრძოლ-ნაქალაქარი...
თუმცა წარსულს შეგახსენებს
სისხლი, შუბლზე შემხმარი,
კვლავ ზვიდალ იმზირებში
და მომავალს მუხხარი.

მოვანოიანი ღამე

ვარსკვლავებით მოჰვდილ
ცას შევექვართ სიამით,
შუბლს გვეირილებს ქრიალა,
სააბური ნიაკი.
მოვანე გვიძმურს ქათქათა,
ულამაზეს სახით და
უს ხალაშოც უძილოდ
ვამოსულა სახლიდან.
სიწვანავა ისეთი,
ჩამინუმოც არ ისმის.
პოდა, გული ივსება
სიცოცხლით და ხალისით.

ბ ი ო რ გ ი მ ა ტ რ ა ვ ე ე ლ ი

ჩემი პატარა მზარი

პოი, რა კარგი რამ არი
ზეცა და ნისლი მისი!
რაროც გამიჯდა ძარღვებში,
ამირუსნუხა სისხლი.
რიკოსთი,
ჰალა,
ოაგვეთი,
ბადავარი,
საკლე,
ჩემი ცხადი და სიზმარი,
ჩემი აწყო და ზვალე,
საქართველოს ნაწილი
ჩემი პატარა მზარე.

ჩემი ბედის ბორბალი,
იქნება თოვა,
ყინვა,
ქარი,
წვიმა თუ ზეატი.
ვიდრე მიწაზე შეგულებმა
თავი ცოცხალი,
არ მომასვენებს
მასზე ფიჭრი
და მასზე დარდი.
სამშობლო

ჩემთვის არის გულში
ჩამჯდარი გული,
მისი ალერსის
ვერასოდეს მოვიკლავ წყურვილს.

მზე თუ იციინი

მზე თუ იციინს,
უხარიათ მწვანე ბალახებს,
მზე თუ იციინს,
სხვა ფერი აქვთ მაშინ სანახებს!
მზე თუ იციინს,
ემატება ძალა მდინარეს,
მზე თუ იციინს,
თეთი მთაც არის პირმოციინარე!
მზე თუ იციინს,
გულში მწვდება ლულნი მტრედის,
მზე თუ იციინს,
მაგონდება ღიმილი დედის!
ჩემო მამულო,
სულ ვახლოვს მზე პირმოციინარე
და თევზმარავალი
ყოფილიყოს შენი მდინარე!..
მზე იციინოდეს
შენს ჰალაში,
ტყეში
და სვეში
და მზის სხივები ბლუჯა-ბლუჯა
გუქროს ხელში.

სამშობლო

სამშობლო ჩემთვის
არის გულში ჩამჯდარი გული,
რა უნდა მქონდეს,
დასანანი იმისთვის იყოს?!
მის სიყვარულის
ვერასოდეს მოვიკლავ წყურვილს,
სულ სხვაგვარია
ნაბოძები
იმისგან სიბოძ.
მის გზაზე ვლიდეს
მარად

პირი

ბიჭოს კორპორაციისთვის 3346301 № 3

არასოდეს დავივიწყებთ

ის საბედისწერო ავტოკატასტროფა რომ არა, ახლა ნოდარ ჩიკვაშვილიც ჩვენთან ერთად მეცხრე კლასში იქნებოდა.

მამინ მემეკესეში ვიყავით. თავზარი დაგვეცა, როცა გათვით, ნოდარი დიღუბაში. არ გვჩვეოდა, ვერ წარმოგვედგინა — გუშინ ჩვენთან ერთად იყო, ჩვენთან ერთად ისმენდა გაკვეთილებს, იცინოდა, მზიარულობდა. მათემატიკისა და ფიზიკის გამორჩეული ცოდნით ახარებდა მასწავლებლებს. მშობლებს, დღეს კი... გამოგვაკლდა ამხანაგი, მშვიდი, წყნარი, მეგობრული და ყეთილი ბიჭი, რომელიც მუდამ მზად იყო, დახმარებოდა ამხანაგებს. ნოდარს ყველანი პატივს ეცემოდით. იმიტომაც ავირჩიეთ ჩვენი გაზთვის რედკოლეგიის წევრად. რგოლის ხელმძღვანელად. რაზმეულის საბჭოს წევრად. თვითონაც სითბოთი და სიყვარულით პასუხობდა ყველას. უყვარდა დედა, მამა, და, თავისი ბებიის თამარი, ბაბუა დათიკო. უყვარდა სკოლა. მასწავლებლებში. ამხანაგები.

ახლაც მწუხარებით გვეცხება გული. წამდაუწყებ ვახსენებთ — აი, ნოდარი რომ ყოფილიყო, იოლად ამოხსნიდა ამ ამოცანას; გახსოვს, ნოდარი როგორ იცინოდა...

წლები გადის, ჩვენ ვიზრდებით. მაგრამ ნოდარი არ გვაიწყვდება და არც არასდროს დაგვაიწყვდება, იგი მუდამ დარჩება ჩვენს თანაკლასეულად.

ბიბილი, 48ე საშუალო სკოლა,
11-ე კლასის მოსწავლეები.

უკვე გავიდა ბავშვობის ხანა, გაფორნდა უკვე ის ოცნებები და დამრჩა მხოლოდ ღიმილი

და დამრჩა მხოლოდ მოგონებები, და დამრჩა მხოლოდ მოგონებები, თუმც მართალია, აღარ ვარ ბავშვი, მაგრამ ბავშვური გული მაქვს ისევ, მე მახსენდება, რაც იყო მამინ, სულს მონატრების სურვილით

ვიცებ, ვღგავარ ცხოვრების დანისლულ გზასთან და მოგონება იღვრება ლექსად. მშვიდობით, ჩემო კარგო ბავშვობაო, ველარასოდეს ვიქნებით ერთად!

მოღის, მოღელავს...

გაზაფხულის სურნელმა შეჰპარათ ვიეთ ყვავილებს. აფეთქებულან ატმის კვირტები. აყვავებულან ტყეების ხეები. პატარა ჩიტუნები ჰიკი-ჰიკალით არემარეს იელუბენ, კოხტაობენ. თავს აწონებენ ერთმანეთს. ემზადებიან საქორწილოდ.

საოცარია! ყველა სულდგმული ემორჩილება ბუნების ამ უძლიერეს კანონს. ზამთრის სამოსელში მოძარცვული გაზაფხულის ამწვანებელი მკერდი ნებიერად ფშვინავს...

პატარა ნაკალუმდაც თვალები მოთფშვნიტა, გამოიღვიძა, ერთი ღრმა ამოსუნთქვით ამორღვია ყინულის გამპვირვალე ფენა, მიმოიხედა, მზეს გაულშიმა. მშვიდად, ნელა, თავისთვის დიწყო ლიკლიკი, შემდეგ იმბატა, ნაპირებს მოაწყდა. იეხსა და ენმელებს მოესიყვარულა, ამღერდა და აცეკვდა.

მზის სხივები ჩემს სულშიც ჩამოიღვარა ოცნებად... ამ სხივებისგან მე გვირგვინს დავწნავ, — ვიფიქრე, — ოქროსფერ გვირგვინს, და ყველა დედს, ყველა ქალს, ყველა გოგონას თავზე დავადგამ...

ისეთი დღეა, მთელ მსოფლიოს რომ შეიყვაროდ.

მოღის, მოღელავს პირმშვენიერ გაზაფხულს...

ლია შაპარაშვილი,
ქობულეთი, ქვედა კვირიკის
საშუალო სკოლა, 1 კლასი.

მეა პარევეძე,
ხარაგაული, სოფელი ვახანი, 1 კლასი.

თიხრა, კაზრინი

წიგნი ბავშრებისთვის
მხატვარი
თინა კარაწავანი

19.390

ტაქში ჩვენი ძველი სახლის წინ გაჩერდა. ფული გადავიხადე, გადმოვედი. მძღოლმა ბლუილით შემოაბრუნა მანქანა, დაახინა მიყრუებული ეზო-ყურე, მერე თავდაღმართში ჩასრიალდა და თვალს მიეფარა. სოფელში ციოდა. ზამთრისპირის სუსხიანი ნიავე უბრადავდა. ღობის ძირას საყოლადად მოყრუნჩხულიყინენ გატყეცილი ბალახები.

აივანზე ავედი ჩემი ბარგი-ბარხანი, ჩანესტულ საყვებში ძლივლივით გადავატარე რკინის ვასალები და, როგორც იქნა, შევედი შიგნით. შემეკრათო ოთახის სიბნელეში უკაცრიელობამ, მაშინვე დარაბებს ვეცი, გამოვაღე. ვნათდა... გამოჩნდა დიდი ხნის დამეტვროლი სარკმლის მინები, ვამბულ-ვამომბულ აბალაბუდები.

ოტა ხნის შემდეგ ისევ დაბლა ჩავედი, მარანზე მიღმეული ფარდულიდან გამოვთრე თუნუქის ღუმელი, წვალე-წვალეობით ავიტანე მალა და თავის ძველ ადგილას დავდგი. მერე შეშებიც გამოვძებნე ეზოში, შევეკეთე და ავანთე.

«გუ, გუ, გუ! — გაისმა ნაცობი ხმა. რა კარგია, ღუმელი ანთია! სითბო ეფინება წლობით გაყინულ-გალივჩებულ სახლის კედლებს. ახლა აღარ მაკრთობს უკაცრიელობა, ცეცხლი ხმურობს, მელაპარაკება, მეგობარივით მიაძმობს ძველსა და ახალს. მალ-მალე ვუჩიხინებ ცეცხლს, ვუმატებ შეშს. ღუმელიდან ცოტა-ცოტა ბოლი გამოდის და სახლში დგება ძველებური სურნელი.

ვალავებ, ვწმენდ, აჭაურობას თანდათან უბრუნდება ძველი იერი. მიხარია, რომ აქვეა ფარდაგადფარებული ტახტი, ბებიაჩემისეული მრგვალი, ფეხბოტებილი სარკე, დიდი მაგიდა და კამოდი. უჰ, რა ხნისაა ეს კამოდი! ვის არ მოსწრებია, ვინ არ გაუცილებია ამ სახლიდან საბოლოო გზაზე, მაინც დგას ოთახის

კუთხეში ისევ ღამაზი და ბეჭიანი. საღალო ხანზე ცივი ქარი ამოვარდა. გაღაზნი-გადმოზნიჭა ეზოში მდგარი ხეები, ფრიალ-ფრიალით ჩამოყარა ყვეთილი ფოთლები, მაღელ ისევ ჩაღდა, თითქოს დათბა კიდეც და ახლა თოვლი წამოუშინა.

უკვე ღამეა. სარკმელში გაჭრილ შეჭზე კანთიელად მოჩანს, ზემოდან როგორ მოსდევს ერთმანეთს თოვლის ფარფარა ფიფქები.

დილით ჩემმა მეზობელმა — გამხდარმა, ლოყებნაცვენილმა ქალმა — შემოაღო კარი, მომიკითხა: „რასა იქმ, როგორა ხარო, ღმერთსა მადლი, რომ ჩამოსულხარ, სახლი ვაგინათეგია, ვაგიოთბია, ჩამოხედე ხოლმე, ქალო, ჩამოხედე ამ საყოდად სახლსა, თორემ, სხვა თუ არაფერი, ნესტი შესჭამს აჭაურობას“.

— ვიცი, განა არ ვიცი, — თავს ვუქნავ, ვეთანხმები, კიდევ რაღაც რაღაცები მითხზა ქალმა, ამ მთისა, იმ მთისა, მერე მოუცულობა მომიჩუხა და წაიდა.

სტუმარი კიბეზე ჩავაცილე. იქედან რომ შემობრუნდი, დაბალ სკამზე ჩამოვყექი და გათოშოლი ხელეში ღუმელს მივეფიცებე. მომაგონდა: წინათაც ესე ვიციდი, ზუსტად ესე! ზამთარში გარედან რომ შემოვეცივებდით მე, ჩემი პატარა დამძინა, ბიძაშვილები, მივხროვდებოდით ღუმელთან და ვთბებოდით... ძალიან გვიყვარდა ღუმელთან ახლოს ყოფნა, ხანდახან გაკეთილებსაც იქ ვსწავლობდით, მაშინაც კი ზედ ვეკვრიდით, როცა (ომის დროს) შემის უტონლობის გამო არ ენთო და სახლში უყინავდა. არ ვიცი, გვეჩვენებოდა თუ მართლა ეგრე იყო, თითქოს იქ, ცოტათი, სულ ცოტათი მაინც თბილობდა.

ესლა ის პატარა გოგო-ბიჭები აქ აღარ არიან, მართო მე ვარ ღუმელთან მითბებულები და მინდა, ძალიან მინდა, რომ ისინიც აქ იყვნენ.

გართ ისევ თოვს, ბარდნის ნელა, გუნებინდა, წინათ რომ იყო და ხოლმე, ისე, ღუმელშიაც წინდებულად გიზგიზებენ გაღვივებული მუცუხლები.

ახ, ნეტავ მართლა ესლა ისინიც აქ იყვნენ...

დაქ. სსრ კ. მარტოვი
სახ. სახ. ტყეშელაშვილი
5 19390000000

ახალი 1988 წლის
№ 10-ში დასაშვალ
კითხვებს

კულტურის და მემკვიდრეობის დაცვა

რუისის ტაძარი მდებარეობს შიდა ქართლის ვაკეზე. ქართლის რაიონში, ქარტლეთში და მკინის დაზოგბეში. ადრეულ დროელურ ეპოქაში რუისის საეპისკოპოსო ცენტრია. რუისის ეპისკოპოსი მონაწილეობდა 508 წლის ღვინის საეკლესიო კრებაში. 1714 წლისთვის რუისის სამწყვთიო 84 სოფელი შედიოდა. რუისის საეპისკოპოსო

ძველი ქართული კულტურულ-საგანმანათლებლო კერა იყო, სადაც მოღვაწეობდნენ სარდლანდელი მწიგნობრები: აბოანაზაველი (IX-X ს.ს.), ლეონტი მროველი (XI ს.), გიორგი მროველი (XII-XIII ს.ს.), დომინსე ლარსიძე (XVI ს.), დომინსე ავალიშვილი (XVII-XVIII ს.ს.) და სხვები. რუისის ძალზე მდიდარი ბიბლიოთეკა მკონდა, მის წიგნისაცემი დაცული იყო მრავალი ქართული ხელნაწერი. მათ შორის უძველესი მწიგნობრულია XI საუკუნის სახარება.

რუისის ტაძარზე ვახუშტი ბატონიშვილი წერს: „სამხრით ურბნისისა არს რუისის მთის ძირს დაბა დიდი რუისი და ეკლესია გუმბათიანი, დიდი, დიდშენი. ზის ეპისკოპოსი, მწევრისი ამა რუისისა ზეთისა ქარაოსისა, ლხატაისკარადე, და აქ ესევე მწყვის ხეობასა და სადგერს, ვინადაცა მანუკერილი გარდა არს, შემუსრა თემურლენგ. აღაშენა ეკლესია ესე მუგუშანადე. ქანდრე, შემდგომადე კუთადად განაახლა და შეაგყო დედოფალმან მარიაჲ.“

რუისი მებდა საინტერესო ძეგლი ისტორიული თვალსაზრისით. საქართველოს ისტორიაში ცნობილი ფაქტია, რომ მეფე დავით აღმაშენებელმა 1104 წელს მოიწვია რუისისკენისის საეკლესიო კრება. კრების მოწვევის მიზეზი შემდეგი იყო: ამ დროს სამეფოს წინაშე იდგა ხელისუფლების ცენტრალიზაციის გაღრმავებული ამოცანა. რომლის გადაწყვეტის გარეშე შეუძლებელია აქტიურობა დასუსტებული და განადგურებული საქართველოს აღორძინება, რისთვისაც მეფე დავით აღმაშენებელი იღვწოდა. მეფეს სურდა, ეკლესია ჩაუეხებინა ქვეყნის აღორძინებისათვის ბრძოლის სამსახურში. დიდგვაროვანთა წრიდან გამომხდელი საეკლესიო მოღვაწენი კი უკვე ღვკვარად უბოდიდნენ ხელს მეფეს ხელისუფლების ცენტრალიზაციისათვის ბრძოლაში. მათ არ სურდათ მისი გაძლიერება, რადგან ეს დროულად უშლის დასუსტების ნიშნავდა. ვისი წარმომადგენლებიც თავად იყვნენ, ისინი თავიანთი გაძლიერებისა და უფლებებთა განმტკიცების მიზნით არად დაგიდგნენ ქვეყნის კეთილდღეობას, ანაყოფინდნენ ეკლესიის კონფესს, არცოდნენ რელიგიურ წესებს. კრების მომუშაობაში აქტიურად მონაწილეობდნენ თვით მეფე დავით აღმაშენებელი და მისი მომხრენი გიორგის მეთაურობით, რომელიც შემდგომში ჰუმანიტარულ-მწიგნობრულ-ეკლესიო გახდა. მეფემ შემოიკრიბა გიორგი მთავარმთავლის იდუარე მწიგნობრები და მიაყარა და დურღობულ ბრძოლაში დაამარცხა ეკლესიის უღირის მესვერები, კრებამ მიიღო მებდა მნიშვნელოვანი დადგენილება, ე.წ. „ძეგლისწერაი წმიდისა და ღმრთი შეკრებულისა კრებისაი, რომელ შემოკრა ბრძანებითა კეთილად მსახურისა და ღმრთი დაცულებისა მეთვისა ჰყენისა დავით აღმაშენებელსა და ქართველთა, აჩაფა და კახთა მეთვისისა პატიოვისა, რომელნი ქუჲმ მოხსენებულ აჩაჩან“. ძეგლისწერის დადგენილებით გადააყენეს უღირის მღვდლები-მოკრები, მათი ადგილი კი საშუალო ხელისუფლების კრებულმა მოხლევამა დაიკავა. დიდმა დროულმა მღვდლებმა მღვდელმთავრების სახით მღიერი მოკავშირეები დაყარვეს. ეკლესია ქვეყნის სამსახურში ჩადა. როგორც ვხედავთ, კრებამ უდიდესი როლი შეასრულა დავით აღმაშენებლის მიერ საქართველოს აღორძინებისათვის წამოწყებულ ბრძოლაში. ეტყობა, ასეთი მნიშვნელობის კრების რუის-ურბნისში მოწვევა შემთხვევით არ მოხდა, მაშინ ამ რუისის დიდი ავტორიტეტი მკონდა და მის მომხრეობას მეფე უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებდა.

ნაირი ფორმი უმჯობესი უმჯობესი

ლაოსის
სახალხო-
დემოკრატიული
რესპუბლიკა

პიონერული ორგანიზაცია
„2 დეკემბერი“ შეიქმნა 1975 წელს. ამ დღეს ლაოსის სახალხო-რევოლუციური პარტიის გადაწყვეტილებით.

დღეისათვის ჩამოკლებულნი გაერთიანებულია 9-15 წლის ასობათზე მეტი პაუკუ. ლაოსელი პიონერების ცხოვრების ერთი დამატება: აქ ჩვეულებრივი ამბავია, შეხვდეთ წითელ-

ქულსაბჭოვანი ბიჭუნების დიდ ქაღუტებს. ესენი სახალხო-რევოლუციური წესების ნორმის დამკვირვებელი გახლავან.

საუბოში დღევანდელი ლაოსელი პიონერები იცავენ მეტი ფეხის შარავებსა და თიარა პეჩანგებს, ვარგნები კი ეთიკონულ ქვედა კაბებსა და თიარკოფუტებს. წითელფურცლებზედა ერთად ხელშეუბი ატარებენ სამსურველ ნიშანსა: — ნიშანზე გამოისახლიან ერთგულების დროშა, ზედ საბი ცეცხლის ენა და

წარწერა: „2 დეკემბრის პიონერები“.

ხელმძღვანელი ორგანიზაციის სახალხო-რევოლუციური ახალგაზრდა. ორგანიზაციის მისამართი: ვიენტიანი, სისხატობა ქუჩა, 80, მთა-დიარა, 736.

მონღოლეთის სახალხო- რესპუბლიკა

1925 წელს მონღოლეთში გაჩნდა ორგანიზაცია „ნორჩი ცვლის აკადემია“. შემდგომში მას მიეწინა მონღოლეთის სახალხო რევოლუციური პარტიის დამაარსებლის სუბე ბატარის სახელი. ამჟამად ორ-

განიზაციის რიგებში 800 ათასზე მეტი 7-დან 15 წლამდე ასაკის პაუკუა.

ავტრულენებ ჩა წინა წლებში პიონერები თაობების ტრადიციის, ასობისი სუბე ბატარელი მონაწილეობს სამხალხო-სპორტულ თამაშში „ლალ“ („ალა“). საუბოში დღევანდელი მონღოლი პიონერები იცავენ თიარ პერანგებს და ლურჯ შარავებს (ჭვედა კაბებს). იყოფენ წითელ უქალსავეტებს და სამკეთილ ნიშანს — ხუთწიქვან ვარსკვლავს, რომლის შუაში სამკეთილთა სუბე ბატარის პრეტოლი: მის ზემოთ ცეცხლის საბი ენა გამოისახლი-

იღწეო

თუ
ჯან
შენს
შეოგანივს
შენაქვს?

ბავშვებო, მოგვწერთ,
ბა პაიოს კმ სურათზე
ახლაშდინო და რა იცით
მის შესახებ

ძველი ხოლმის შუაგულში დგას. იგი ცარკან-ვაგბოშოვანი ტაძარია. ადრეულ შუა საუკუნეებში აქ აშენებული იცნობის შესახებ არაერთი ცნობები არ მოგვეპოვება. ალბათ ძველის არქეოლოგიური გათხრა დაადგენს მის ხასიათს. XI საუკუნეში გადაკეთებულ ტაძარში მრავალ დაზუღმება VIII-IX საუკუნეების ძველის ფრაგმენტები, უფრო ადრეული ძეგლის ნიშნები კი უკვალოდაა გამქრალი. თუ ვაგვიღიწინებთ, რომ ღვინის 500 წლის საეკლესიო კრებულს რუისის ეპისკოპოსი მონაწილეობდა, უნდა ვთქვათ, რომ XI საუკუნის დასაწყისში (თუ უფრო ადრე არა) აქ უკვე მოქმედებდა საეპისკოპოსო იკლესია. სამწუხაროდ, სწორედ ამ უძველეს ძეგლზე არა ვაქვს არაერთი ცნობა და, ამდენად, არაერთი წარმოდგენა. როგორც ჩანს, რუისში VIII-IX საუკუნეებში ახალი ტაძარი აუგია და XI საუკუნის გადაკეთ-

ბულ ტაძარში სწორედ ამ შენობის ფრაგმენტების გამოყენებული აღმოსავლეთისა და სამხრეთის ფასადებში ტაძრის აქვს საკმაოდ მაღალი, 12-საბრკლოანი გუმბათი. იგი ეურდნობს თავისუფლად მდგარ ოთხ ბოძს. XI საუკუნეშივე ტაძარს მიიღო სივრცითი შიშვინის ეგვიტები. რომლებიც ფაქიზად და გემოვნებით შესრულებული მაღალმატარული ორნამენტითაა მორთული. ასეთვე ორნამენტი და ლილვები ამუშვენებს გუმბათის ეფლის სარკმლების საიკრებს, გუმბათი 12-წახნაგია, უკვე წახნაგში თითო სარკმელია გამოჭრილი. გვიან ხანებში ეგვიტს სარკმელი ამოუჭრია. თემურლენგის შემოსევის დროს ტაძარი დაიწვა და დაინგრა, იგი აღდგინდრე 1-მა ვანაახლი (1414-1442 წწ). ეს ის აღდგინდრე დღია, რომელმაც შეძლო, საქართველოს გააღვივებისა და აღმშენებლობისთვის

ბრძოლაში საკმაო წარმატებებისთვის მიეღწია. მან აღადგინა მრავალი ბურობოძვერული ძეგლი, მათ შორის — სვეტიცხოველი. 1920 წელს რუისის ტაძარი მიწისძვრამ დააზიანა და იგი 1930 წელს შეაკეთეს. სწორედ ეს შეკეთებული ტაძარია ჩვენამდე მოღწეული. ტაძრის ვალაყანში დგას ეპისკოპოსი აღმართი ღარიბის მიერ XVII საუკუნეში აგებული სამრეკლო. რუისი და მისი ტაძარი საქართველოს მღირობის ისტორიის საინტერესო და გუნეუფელი წაწილია. მიუხედავად ამდენი გადაკეთებისა, ძველს დღესაც არ დაუკარგავს მხატვრული და ბურობოძვერული ღირებულება.

ამირან
ხაბატიშვილი

ვარსკლავს შემორტებული აქვს ღვინო წარწერი „შუღამ მზად ვარ“.

ხელმძღვანელი ორგანოა სხუე ბატონის სახელობის პორტრეტი ორგანიზაციის ცენტრალური საბჭო. მისამართია: ულან-ბატონი, ზაგარ-ტირის ქუჩა.

კომისის სახსტომ- დამმორტებული რისკუშლიბა

პორტრეტი ორგანიზაცია „სლოინდრე“ („მორჩილი კავშირი“), რომელიც 1946 წლის ივლისში შეიქმნა, თავის რიგებში აერთიანებს ოს მილი-

ონამდე 8-14 წლის მოსწავლეს. რკოლებს, რანგებისა და რანგებულების მუშაობა მიმდინარეობს ლოუნდრე, ცოდნა, კითხი საქმეები, კანტორელობა“.

პორტრეტი ბატონებ ლერქ შარტლებს (ქვედა კაბებს); თეორე პერანგებს და წითელ ელსახევეებს. კორეულ პორტრეტს სამკრედი ნიშანიც აქვთ: სახელწერი დროშის ფორე გამოხატული პატარა ვარსკლავი, რომლის თავზეც ცისფლის სამი ენა ბნიალებს.

ხელმძღვანელი ორგანოა პორტრეტი ორგანიზაცია „სლოინდრე“ ეროვნული საბჭო.

მისი მისამართია: ფენიანი, ცკ სტბე.

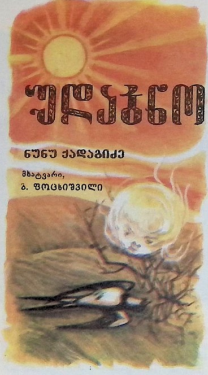
იუგოსლავიის ფედერაციული რისკუშლიბა

უგოსლავიის პორტრეტი კავშირი შეიქმნა 1942 წელს იუგოსლავიის ანტიფაშისტური ახალგაზრდობის ერთიანი კავშირის პარტედი ერთობაზე, დღესათვის ეს არის თვითმმართველობაზე ილუფინებულ ბავშვთა მისობრევი პატრიოტული ორგანიზაცია. მისში ხან მილიონზე მეტი 7-14 წლის ბავშვთა გაერთიანებული. დაჯილდოებული ილუფადევი ბავშვების ვეღლზე საუკრედი საქმიანობას; გამწვარება მწი-

ბისა და ერთიანობის ხანა. ეტუნი „სუტეცკასა“ და „პორტრეტი ეტაფეტაში“ (ბორევატაში); ეტაფეტა „რეკოლოცის ვეტი“ ბონინაბა და პერტკოვინაში; ნორჩი ისტორიკოსების შეხედრები; პოეზიისა და პროზის ფენტივალეები ორჩიდას და ბილეთში...

პორტრეტს აცთავი მეტი შარტლებს (ქვედა კაბები) და თეორე პერანგები, აქეთებენ წითელ ელსახევეს.

ხელმძღვანელი ორგანოა იუგოსლავიის პორტრეტი კავშირის საკავშირო კომისია, მისამართია: ბელგრადი, მოშეკიადე, 12.11.

უღმჯნო

ნუნუ ჯალაღიჯი

მხატვარი:
ბ. ფოქიშვილი

ერთ მშვენიერ დღეს ბამბაქულა თავის მეგობარ ნიაგთან ერთად ნებანება მილივლივებდა ჰაერში. ნიაგი წმინდ გუნებაზე ბრძანდებოდა. ბამბაქულაც თავს არჩენინად გრძნობდა. ეს მშვენი ლივლივი ძალიან უხარებდა გულს. უეცრად, სად იყო და სად არა, ჩამოიჭრა სრულიად უცხო მხარის ქარმა. ქარი კი არა, ქარიშხალი იყო. ისე მძლავრად ჩაავლო მკლავები ბამბაქულას, რომ მან ერთი დაყვირება ძლივს მოასწრო. ნიაგს, აბა, რა შეეძლო. ქარიშხალი მასზე ბევრად ძლიერი იყო. თვალის დახამხამებაში გამოჰგლიჯა მკლავებიდან ბამბაქულა. ელვის უსწრაფესად გაჯაჭა და სულ მალე იქიდან გადაკარგა.

ბევრი იწუწუნა და იკვნესა ბამბაქულამ, მაგრამ იმ უტოპ ქარს მისი არაფერი ემსობდა, დაუზოგავად ატრიალდა და აბურთავა ჰაერში, მთელი სხეული ნაფეთქებდად უტკია. დიდხანს იჭროლეს ასე. ბამბაქულას უცქე ეგონა. ეს გიგური სბობლა არასოდეს დამთავრდებოდა, რომ მოულოდნელად ქარმა მკლავები შეუშვა და თავი მიანება. ბამბაქულამ დაგუგოლ-დაფეთქილი კიდრები შემოიკრია. სული მოითქვა და თვალეგში გამოიხიდა.

სრულიად უცხო მხარეს მოხვედრილიყო — მის ქვემოთ თვალუწ-

ვდენელი ყვითელი ზღვა იყო გადაშვრთები სიხარულით შეაფრთხილა. — თეთრი ღრუბელი... ბამბაქულა... წვიმა მოვა აღბობა...

— ჩემგან რა წავაბა უნდა მოვიდეს. — თქვა ბამბაქულამ, — ერთი წვეთი თუ გამოვა. მეტი არა. მარალც, ბამბაქულა იმ დროისათვის ისე იყო დაბატარებული, მუშტისტოლა თუ იქნებოდა.

რაიკ ეს უკანასკნელი იმედი გაუტყრდა. მერცხალმა თვალი ისევ დახსუჭა და მკვდარს დაემსგავსა. — გმონი, კვდება, — თქვა შეწუხებულმა ბამბაქულამ — ეი, მერცხალო, თვალი გაახილე! მერცხალმა თვალი ვეღარ გაახილა. წყალიყო. ესა ამოიკვნესა. ბამბაქულას ძალიან შეეცოდა იგი. — ცალკე სისხით ვიწვები, ცალკე შენი ცოლით. — თქვა მან. — ეეპ, მოხდეს, რაც მოსახდენია, გული არ მითმენს, რომ არ გიშველი. ამ სიტყვებით ბამბაქულა სულ ერთიანად შეიკუმშა, შემჭიდროვდა. მოზრდილ წვეთად იქცა და ნისკარტად დაეკარა მერცხალს. მერცხალმა გადაუღალა წვეთი და თვალში გამოიხიდა.

— სად ხარ, ბამბაქულა? — იკითხა მერცხალმა. ბამბაქულა არსად ჩანდა. მერცხალი მწიბდა, საიდანაც გაჩნდა წყლის წვეთი. — რა კეთილი ხარ, შენს სიკეთეს არასოდეს დავივიწყებ. — თქვა მერცხალმა და ღონეზე მოსულმა მარადიდ წამოიწია ქვიშიდან, ფრთები გაშალა და გაფრინდა, პირდაპირ ლურჯი ზღვისკენ აიღო გეზი. აღარკ რაიმე ფათორაკი შესხვედრია მერცხალს გზაში, კარგა ხნის ფრენის შემდეგ მშვილობიანად მიადლო ლურჯ ზღვამდე. თურმე იქ ერთ ზღვისპირა ქალაქში ბუდე ჰქონდა გაკეთებული.

გულით ვაიხარა მერცხალმა ლურჯი მოლივლივი ზღვის დანახვაზე, მაგრამ მაშინვე ბამბაქულა გაასხენდა და ისევ დაღონდა.

— საწყალი ბამბაქულა! — თქვა ხმამაღლა, — როგორ ნატრობდა ლურჯად მოლივლივე ზღვას, როგორ ვაიხარებდა, ახლა აქ რომ ყოფილიყო...

— ეპ, სადაა წყალი!... — ამოიხარა ბამბაქულამ. — ახლა წყალი არც მე მაწყენდა, ისე მენატრება მოლივლივი ზღვა, ლამის დარღით მოეკვდიე.

მერცხალმა ამ სიტყვებზე გაკვირვებით ვაიხილა დანისლული თვალე-

ბი და ბამბაქულა რომ დანახდა. ფრთები სიხარულით შეაფრთხილა.

— თეთრი ღრუბელი... ბამბაქულა... წვიმა მოვა აღბობა... — ჩემგან რა წავაბა უნდა მოვიდეს. — თქვა ბამბაქულამ, — ერთი წვეთი თუ გამოვა. მეტი არა.

მარალც, ბამბაქულა იმ დროისათვის ისე იყო დაბატარებული, მუშტისტოლა თუ იქნებოდა.

რაიკ ეს უკანასკნელი იმედი გაუტყრდა. მერცხალმა თვალი ისევ დახსუჭა და მკვდარს დაემსგავსა. — გმონი, კვდება, — თქვა შეწუხებულმა ბამბაქულამ — ეი, მერცხალო, თვალი გაახილე!

მერცხალმა თვალი ვეღარ გაახილა. წყალიყო. ესა ამოიკვნესა. ბამბაქულას ძალიან შეეცოდა იგი.

— ცალკე სისხით ვიწვები, ცალკე შენი ცოლით. — თქვა მან. — ეეპ, მოხდეს, რაც მოსახდენია, გული არ მითმენს, რომ არ გიშველი. ამ სიტყვებით ბამბაქულა სულ ერთიანად შეიკუმშა, შემჭიდროვდა. მოზრდილ წვეთად იქცა და ნისკარტად დაეკარა მერცხალს. მერცხალმა გადაუღალა წვეთი და თვალში გამოიხიდა.

— სად ხარ, ბამბაქულა? — იკითხა მერცხალმა.

ბამბაქულა არსად ჩანდა. მერცხალი მწიბდა, საიდანაც გაჩნდა წყლის წვეთი.

— რა კეთილი ხარ, შენს სიკეთეს არასოდეს დავივიწყებ. — თქვა მერცხალმა და ღონეზე მოსულმა მარადიდ წამოიწია ქვიშიდან, ფრთები გაშალა და გაფრინდა, პირდაპირ ლურჯი ზღვისკენ აიღო გეზი.

აღარკ რაიმე ფათორაკი შესხვედრია მერცხალს გზაში, კარგა ხნის ფრენის შემდეგ მშვილობიანად მიადლო ლურჯ ზღვამდე. თურმე იქ ერთ ზღვისპირა ქალაქში ბუდე ჰქონდა გაკეთებული.

გულით ვაიხარა მერცხალმა ლურჯი მოლივლივი ზღვის დანახვაზე, მაგრამ მაშინვე ბამბაქულა გაასხენდა და ისევ დაღონდა.

— საწყალი ბამბაქულა! — თქვა ხმამაღლა, — როგორ ნატრობდა ლურჯად მოლივლივე ზღვას, როგორ ვაიხარებდა, ახლა აქ რომ ყოფილიყო...

მაღალი ფეოკოსის გაკვეთილი

(ღმირი პალაპოპის
სტომარაბიდან)

და მერცხალს სრემლიბე ვადმოს-
ცივება თვალბინდან. მერცხლის
სრემლიბეა წვიმის წვეთბინით შეპ-
რებს ჰაერში კამარა და ზღვისსიკე
დაეშენენ. მარამ ჰაერშივე მოსაწ-
რეს აორთქლებს და მუშტისოდენა
ნისილად იქცენ. დაეშეა ნისილი
ზღვის მოვლილვე ზედაპირზე. შეი-
წოვა მაკოცლებელი ტენი. გაივსო.
გაიხარდა და ისევ ბამბაქულად იქ-
ვა წინანდლზე უფრო ფაფუცი და
ბუთბუხა. ყოჩაღად აცურდა იგი ჰა-
ერში თავის მეგობარ ნივთთან ერ-
თად.

— გმადლობ. რომ არ დამივიწყე.
მერცხალო! — შესძახა ჰერში მონა-
ვარდელ მერცხალს.

— რა სათქმელია! — დაბურუნა
ბასუხი მერცხალში. — ეს მე უნდა
ვიყო შენი მადლობელი. უშნოდ
ხომ ვერ მოვალწედი აქამდე!..

თითქმის არაფერი მომხდარაიყო.
ისე არბინად და მსუბუქად მიოც-
ლეებდა ჰაერში ბამბაქულა ასეთი
სახიფათო თავდასასვლის შემდეგ.
თოვლის გუნდასაბით ჩამკვირვებუ-
ლი და ქათქათა. იგი კვლავაც მზად
იყო ახალ-ახალი თავდასასვლები-
სათვის. კიდევ ბევრი ფათერაიცი
შეემთხვა. ზოგი სასაცილო. ზო-
გიც — სახიფათო.

გამოჩენილი ქართველი პედაგო-
გი და საზოგადოებრივი მოღვაწე იაკობ
სევიშინის ძე გოგებაშვილი არა მარ-
ტო საზოგადოებრივ და საწერლო
მოღვაწეობაში, არამედ პირად ცხო-
ვრებაშივე სიხაფიზით, პატიოსნეზი-
თა და მისამაძი თავმდაბლობით გა-
მორჩნეოდა.

1900 წლის 19 აპრილის დღეა
იყო. იაკობ გოგებაშვილი ჯერ ლო-
ვინიდან არ ამდგარიყო, როცა მსა-
სურმა გაზეთ „ივერიის“ ახალი ნო-
მერი შემოუტანა. იაკობმა თვლი
გადაიხილა გაზეთის, მერე პირველ
ვევრდს დაიქუქრდა და რას სედავს:
გაზეთის რედაქცია „ახალი ამბების“
რუბრიკით იუწყებოდა:

„როგორც შევიტყუეთ, ბნ იაკობ
სევიშინის ძე გოგებაშვილის პატი-
ვისმცემელი, მისდა პატივისცემად,
მისი ხალკურბარტურო და სახელ-
გოვო სახარებუზედ მოღვაწეობის 25
წლის შესრულების გამო განუზრ-
ახდა სადილი გამართონ. სადილის
გამართვის დრო ცალკე იქნება გა-
მოცხადებული“.

იაკობი აღმფოთდა: „ეს როგორ,
სადაური ამბავია? მე ამას ასე არ
დავტოვებ, არ დაკუშებუ! ახლავე
მივწერ წერილს რედაქციას და მო-
ვითხოვ, აუცილებლად დაბუჭდონ“.

„როგორ?! — ვერ ისვენებდა იაკო-
ბი. — ქართული ეროვნული ბურჟის,
დიდი ილიას იუბილე ჩამაღუს, ქარ-
თული პოეზიის იალბუზისა (ასე უწო-
ლებდა იაკობი აკაკი წერეთელს —
ვ. ს.) ჯერ არ გაუმართავთ და ცდი-
ლობენ, იუბილე მე მომიწფონ!“ —
ლოგინიდან წამოდა, პირი დიამა-
ნა, საწერ მავიდას მიუჯდა. მისი ხა-
სეზე ჯერ აღმფოთება არ დამცხრა-
ლყო, როცა დამთავრა „წერილი
რედაქციას“.

აი, ეს წერილიც: „როგორც თქვე-
ნი „ახალი ამბებიდან“ ხნანს, ზო-
გიერთ ქართველს მოუწადინებია
მიმართონ საიუბილეო სადილი. დიდ
მადლობას მოვასხსენებ, და ეთხოვ
დიდი თხოვნით, ხელი აიღონ ამ თა-

ვისი სადილზე. წინააღმდეგ შემთ-
ხვევაში ეს სადილი უნებოდ ჩაივლის.
ჯერ ქართველმა საზოგადოებამ გა-
დაიხადოს ის დიდი ვალი, რომელიც
მას აწეწს კისერზე გაზასხებ ჩვენი
მთავარ მოღვაწეებისა, რომლებიც
ჩემზე უფრო დიდხანს უმოქმედნიად
და ჩემზე უზომოდ მეტი გაუკოე-
ბიანი. ჯერ იალბუზისა და მისიწარონ,
ღრისეული იუბილეები გაუმართონ,
კმაყოფილებით ჩაიღიბონ.

იაკობმა წერილი სასწრაფოდ
„ივერიის“ რედაქციაში გაგზავნა.
გაზეთმა წერილი გამოაქვეყნა 21
აპრილის ნომერში. როდესაც აუ-
ტორმა თავისი წერილი წაკითხა,
კმაყოფილებით ჩაიღიბა.

...ათი წლის შემდეგ, 1910 წელს,
ქართველმა საზოგადოებრიობამ ისევ
გადაწყვიტა, იუბილე გადაესახა ია-
კობ გოგებაშვილისათვის.

აი, რა პასუხი გასცა საზოგადოე-
ბის ამ სურვილს დიდმა პედაგოგმა:
„ათი წლის წინათ იწყეს წერა ჩე-
ვის 25 წლის იუბილეს გადახდის
თაობაზე. კატეგორიული უარი გან-
ვიცხადე და ასე დავასაბუთე: ჯერ
ქართული ლიტერატურის იალბუ-
ზებს გამართათ ღრისეული იუბი-
ლე და მერე სერების იუბილეზე
ფიქრით-მეთოქი.“

მას უკან ერთი იალბუზი ქართ-
ულმა საზოგადოებამ დიდიხეული
იუბილე გაუმართა, მაგრამ მერე
იალბუზს ქართველთა სელმა ფსოთა-
ებრივი შუბლი გაუქმირა ტყვიით.

ჩაკვირდით ამ უკანასკნელს სა-
ზარულს ფაქტსა. გაისხნეთ წემი სა-
შინელი უარის მოტევი, საბუთი და
აქვენთვის ცხადი შეიქმნება, რომ
ჩემთვის ყოვლად შეუძლებელია
ფსიქიურად და ზნეობრივად დე-
თანსმდე იუბილეს გამართავაზე“.

იაკობის წერილის სრული ტექს-
ტი „სახალსო გაზეთის“ რედაქციაში
დაბეჭდა 1910 წლის 18 ივნისის
ნომერში.

ვახტანგ სიდაშინიძე

3. კოდარუჯი

მხატვარი
მელქიშვილი ანტონაძე

ტყე იწვიოს

ფედია და სერიოგა თავიანთ საყვარელ მორევში თევზებით იყვნენ გართული, როდესაც სამხერხაო ქარსნიდან საყვირის სმირი და წყვეტილი სმა შემოსვამთ. მამინეკ მიხედნენ, რომ ეს ხანძრის მაუწყებელი სიგნალი იყო. სანქაროდ დახვევის ანკესები, სელი დააუღეს მატლებით სახეს ქილას, ნადავლს და დასახლეობისაკენ გაიქცნენ.

ხანძარზე დიდი უბედურება არ არსებობს, სით უშეტეს იმ ადგილებში, სადაც მშობიონ ტყის მასივებია. ამ დასახლებაში ყველაფერი სისხლსახლები, ტროტურები და გზებიც კი. გზის ორივე მხარეს ფიჭვის მორია აწყვილა, რის გამოც მას ძველურ გზას უწოდებენ. ასე რომ, ხანძრის წარმოშობის მიზეზი ამ უბანშია. ამიტომაც აქაურ მცხოვრებთ ძალიან ეშინათ ცეცხლისა, ხანძრის გაჩენის შემთხვევაში კი ყველა, დიდიან-პატარიანად, ერთსულუნად ცდილობს მის ჩაქრობას.

მეგობრები მოკლებულ, მოსტნების გეულით ვარბოდნენ ტყისკენ. აქედან კარგად ხედადნენ დასახლებულ პუნქტს, მაგრამ არც ცეცხლი ჩანდა, არც კვამლი. სამხერხაო ქარსხანა შემადრწუნებელ სიგნალს არ წყვეტდა. მეტე მას ქიმიური ქარხანა და აუჯის ფაბრიკაც შეუერთდა. სამი სახანძრო ავტომანქანა ცისრადფლდ გამოვარდა გარაივიდან, სოფელს გვერდს აუქმია და ტყისკენ გაიჭრა. მიჭებმა მანქანებს თვალში გაყოფლეს. ტყის თავზე უზარმაზარი რუხი ფერის ღრუბელი ჩამოიწოდლი-

ყო, რომელიც უნაურად ილტკენებოდა და თვალდათვალ იზრდებოდა. — ტყე იწვიოს! — შეჰყვირა სერიოგამ.

ბავშვებმა თავიანთი თევზსაჭერი აღჭურვილობა მყიარ-მოყარეს და ტყისკენ გაიქცნენ.

გზაზე მათ მანქანების კოლონამ გაუსწრო — ერთი ავტომობუსი და „ზილი“-ს შარკის ოთხი მანქანა ხალხით იყო სახე. ფედია და სერიოგა ხასოწარკვეთილი უქნევდნენ ხელს, მაგრამ მანქანები არ შეჩერებულან. სულ ბოლის ძველი „ვაზიკი“ მოჯავჯავებდა. ბიჭები ყოივნითა და შეძახილებით გაეჭნენ მისკენ. მანქანამ დაამუსრუტა. მძღლოს გვერდით აუჯის ფაბრიკის დირექტორი პეტრე სტეფანეს ძე იჯდა.

— ოო, ნორჩო მესხანძრებუო, აბა, აჭვიროთ ძარბაზე! — უთხრა მან ბავშვებს.

მეგობრებსაც სწორედ ეს უნდოდათ. ერთ წამში აძერწნენ ძარბაზე და მანქანაც ადგილს მოწყდა. ფედია მ წინ გაიხტა და ამოიოსრა. უზარმაზარი რუხი ღრუბელი უკვე ნახევარ ცას ფარავდა. რამდენიმე წუთის შემდეგ მანქანამ შეკუთარდ დაამუსრუტა და ძელური გზიდან ტყისკენ გადაუხვია. უკვე იგძინობოდა და მწერის სუნი, მაგრამ ცეცხლი არ ჩანდა, იგი სადღა სმირი ტყის სიღრმეში ბობოქრობდა.

— ფრთხილად იყავით, ყმაწვილებუო, არ გადმოვარდებ! — შეუძახა მია პეტრემ. მანქანამ ბულტებსა და კოლბოხებზე დაიწყო სტუნვა. მეგობრები

კაბინას ჩავეტიდნენ, ძარის უკანა-ნაწილში კი სმართითა და ზრიალით ერთმანეთს ხეუთქებოდა ბარები, ნახახები, ხერხები.

მანქანამ დიდ მინდორზე გაიჯაკა და განჩრდა. ტყე იწვიოდა. ცისკენ იწვედა მოლურჯო კვამლის სველი საბურველი, საიდანაც ხან ცეცხლის ენები ილტკენებოდა, ხანაც ჰვარტლის შავი ღრუბლები გამოივრებოდა.

მესხანძრები გამალებული მუშა-

ობდნენ. შადრევნებდ მჩქეფაფე წყლის ჰვალის თითქოს ცეცხლის წინაქვედა, თვითონ კი თვთროთქლის საბურველში ხეუთქოდა. რისგორც კი ცეცხლი ოღნავე შეწვლდებოდა, მესხანძრები წინ, ხანძრის შუაგულისკენ მიიწვედნენ.

— ჰეი, თქვენ, ყმაწვილებუო, გადმოტვირთეთ მანქანა! — მიძია პეტრე უკვე ძარბაზემებს იძლეოდა. — ტყის მჭერელებუო, აქეთ მოდიო, ჩემთან!

ფედია და სერიოგამ მანქანა გადმოტვირთეს. ტყისმჭერელებმა იარაღები დაიწაწიეს და ხანძრის წახლოობად გაემოხდნენ.

მეგობრებისაგან მთლად გამოურული, გახვითქული ცხენი მოავგოს მეტყვე მიძია გრიმამ. იგი ხელს ძლიეს ბიძიკამდა და ჩასვლილი სმით ნაწყვეტ-ნაწყვეტად გაჰყვიროდა:

— ამ ვარტალს ვეღარ გადავარჩენო, ტყე კი უნდა ვიხსნაო! ცეცხლმოდებელი ზონა როგორმე უნდა მოწვევიტვირდ დანარჩენ ადგილებს!

ტყისმჭერელების მანქანასთან დარჩნენ ფედია, სერიოგა და მია პეტრე. მია პეტრემ ბავშვებს დაუთქვანა:

— თქვენ რა, სახლში წახვლა არ გინდოთ? აბა აძვეროთ კაბინაში, საშა ხალხის მოსაყვანად მიდის და თქვენც მოიყვანო.

— არავითარ შემთხვევაში! — ერთხმად ვანაცხადეს უარი მეგობრებმა. — ჩვენ სახარინოდ კი არ წავივრებულვართ, ხანძარი უნდა ჩავეტროს!

— კეთილი, დარჩით, ოღონდ იყო-

დეთ, უნებოდ ფეხი არ მოიცვალათ. ხანძარი იგივე ბრძოლაა, უფროსის ბრძანება კანონია! ვასაგებია?

— ვასაგებია! — ჯარისკაცივით გაიჭვიმა სერიოვამ.

ხანძარი წინ მოიწეოდა, ხალხი ზღუდრასვით შემორტყმოდა მას. ზოგი ხის ტოტებით ანელებდა ცეცხლის ალს, ზოგი კი მიწას აყრიდა. ერთ-ერთ ასეთ „ფორნტს“ ბიძია პეტრე უტყვდა — იგი მიწას თხრიდა და ბელტს ბელტზე აწყობდა. სერიოვამაც მის მაგალითს მიჰმაძა, ფედოი კი გაოგნებული ტყვინდა ერთ ადგილს, არ იცოდა, რისთვის მოუკიდა ხელი.

— რას დგახარ! — დაუფერია ძია პეტრემ, — აგერ, არყის ხის ტოტი, აიღე და ცეცხლს დაუშინე — წინსვლის საშუალება მოუხე!

ფედომ ცეცხლს შეუტია, დასცხო და დასცხო ხის ტოტი. ცეცხლი ჩაქრა.

— ვაჟა! — გაუხარდა ფედოას, მაგრამ ცეცხლმა კვლავ იმძლავრა. მაშინ ბიჭებმა კიდევე უფრო სწრაფად დაუშინა ტოტი, და აი, მხოლოდ შავი მიწა და კვამილი დარჩა, ყვირილი ჰინჯა კი — თითქოს იყო და არა იყო რა. ეს უკვე გამარჯვებას ნიშნავდა.

— ყოჩაღ! — მოუწონა ძია პეტრემ და ასლა სერიოვას მიუბრუნდა: — შენ უკან მიჰკვივ და მიწა თხარე, ოღონდ ცოცხლად!

შეგობრები მთელი მონღოშებით მუშაობდნენ. საქმე კარგად მიდიოდა. ცეცხლი უკან ისევდა. ფედოა უწევდა და უჭნევდა ხის ტოტს ცეცხ-

ლის ყვირელ ენებს, ყურადღებას არ აქცევდა არც ჯოჯოხეთურ სიესეს, არც სულის შემხუთავ კვამლს, თვალში ეცრემლებოდა და სუნთქვა ეკეროდა, მაგრამ მაინც არ აუებოდა. დარტყმა, კიდევე დარტყმა! — ცეცხლის ალი ნებდებოდა და ქრებოდა.

— შესანიშნავია! — უხაროდა ფედოას და ენერგიულად იქნევდა თავის ტოტს. — ვერე გინდა, მნებდები თუ არა?

ცეცხლი მას მრავალთავიან ურჩხულად ეჩვენებოდა, საკუთარი თავი კი რაინდად წარმოიდგინა, რომელიც მარჯვედ აჭრიდა ურჩხულს ბოროტად მოსისინე თავებს. ესეც შენ, ესეც შენ...

უცებ ფედომ იგრძნო, რომ ფეხქვეშ მიწა ეწვოდა. ფეხსაცმლის ლანჩები ისე გაუხურდა, დგომა შეუძლებელი გახდა, ჯერ მარჯვნივ გადადგა ნაბიჯი, შემდეგ — მარცხნივ. ყველგან ნაკერჩხლები და ცეცხლის უნები დახვდა, ცეცხლმოკიდებული ტყე სამიწოდ ხმაურობდა, ფეხები უფრო და უფრო ეწვოდა, მაგრამ არ იყოლა, საით წასულიყო. უნდოდა დაეყვარა, მაგრამ ვერ შეძლო, ყველი გაუშრა. ერთ ადგილზე ტრიალუნდა, ცდილობდა გაეგო, რომელ მხარეს იყვნენ სერიოვამ და ძია პეტ-

რე. უცებ სულ ახლოს სერიოვას სმა მოესმა:

— ფედოა, სადა ხარ? ფე-დი-ა, მოდი აქ! — ყინდა ისე სწრაფად გაქვანა იქითიდან, კინაღამ შეგობარი ნაქცია. ძია პეტრემაც მიიბრინა, ფედოა შიშისაგან კანკალუნდა.

— სომ არ დაიწვი? — კითხვა ძია პეტრემ.

— არა, — თრთოლივით უპასუხა ფედოამ.

ძია პეტრე გულმოსული შესქქვარდა დისციპლისის დამრცვეს, უნდოდა რაღაც ეთქვა; მაგრამ ვერ მოასწრო, მათთან ძია გრიშამ მოიბრინა და განკარგულება გასცა:

— ყველანი ნაკაფისაკენ! ამ ადგილს ტრაპტორიო მოერევა.

შემდეგ სხეებისაკენ გაქანდა ძახილი:

— ყველანი ნაკაფისაკენ, ნაკაფისაკენ!

მინდორზე ღმუილითა და სტევენით, თითქოს ტანკაო, შემოიჭრა მძლავრი „კიროვეცი“. იგი გუთანს მთავარედა და ორ ღრმა სწელს ავლუნებდა. ხალხი ტყის მოპირდაპირე მხარეს გარბოდა, იქით, სადღე ნაგავი და ხარხები ხმაურობდა.

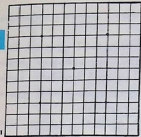
— ჩვენე წავიდეთ, — თქვა ძია პეტრემ და მარად ჩააოვი ფედოას ხელი. ფედოა გონს მოვიდა, ღრმად ამოისუნთქა, თვალები ჯერ კიდევე ეცრემლებოდა.

ნაკაფთან უფრო ადვილი იყო სუნთქვა, ხანძარს იქამდე ჯერ არ მიუღწია. ფედოასა და სერიოვას ახლად გაუჩილი მიწის წინწევისისაგან ვაწმენდა დაავალეს. ბიჭებს ეს სამუშაო ძალიან უინტერესოდ ეჩვენებოდათ, მაგრამ გასაკეთებელი სწვა არაფერი იყო, მტკიცე დისციპლინა კი ხანძრის დროსაც ისევეა საჭირო, როგორც ბრძოლის დროს.

ზნელდებოდა, როცა ხანძარს ყოველმხრივ გადაუკეტეს გზა. ყველანი სოფლისაკენ გაემუხრნენ, მხოლოდ მორიგეები დარჩნენ ღამით საყარაულოდ. შექუჩეკლასულ ფედოასა და სერიოვას არახილდეს შეუსრულებიან ასეთი მოქმადეველი სამუშაო, მაგრამ არც ამკვარე სიამყვე განუცდიან როდისმე.

მოსწავლის თამაშები

გოს წერ კიდევ ოთხი-ხუთი ასანი წლის წინათ თამაშობდნენ ცენტრალურ აზიაში, ჩინეთსა და იაპონიაში. მეცნიერ საუბრიდან იგი მთელ მსოფლიოში გახდა პოპულარული. შეიქმნა ვერაქსისა და მსოფლიოს ფიფქოები. მსოფლიო ფიფქო ატარაში 31 ქვეანაა გაერთიანებული. ჩაბარდა ევროპის 29 და მსოფლიოს 7 ერში-სიანატი. მსოფლიო სემპონიანა წიფება ექსპეტრ მთიანეთს ჩინელსა სპორტმწიფებმა. ჩინეთში ამ თამაშს სკოლებშიც ეს ასწავლიან.

სამკოთა კავშირში გო ში. იან წლებში გახდა ცნობილი. მას განსაკუთრებით დიდი უპირატეობა მიეკუთვნა იან წლებში; გამოშვებს გოს კომპლექტები; ჩამოყალიბდა სექციები მსოფლიო, ლენინ-გრაფში, უაზანში, კივისა და პეტროპოლისში; საკავშირო სპორტკომიტეტმა შექმნა სპორტული რუსეთის გოს სექცია. 1949 წელს ი ჩაბარდა სრულიად რუსეთის თასის გამოამაშება რიგობს ქაბუკოთა. ისე მორადილია შორის. (დაჯარამა 1.)

გოს კომპლექტში შედის სათამაშო დანა (დაჯარამა 1) და თერაი და შავი ფერის კუბები. ანუ კუბები, სტანდარტული კუბები ზომები 4x4x4x4 28. დაფაზე გავლებულია 19 პორტიონალური და 19 ვერტიკალური ხაზი მანძილი მუზობელ ვერ.

ტიკალურად განლაგებულ წერტილებს შორის უნდა იყოს 2,3,4 მწილი პორტიონალურად განლაგებულ წერტილებს შორის — 2,3,4 მწი.

კომპლექტში შედის 491 ქვა. 181 შავი და 180 თეთრი. ქვა შრავალია, რიგე მხარეს ოდნავ ამოზრდილი. მისი დიამეტრი 21-22 მმ-ია. ხაერით, გოს 1949 ხაზიანი დიდი თამაშობენ, მაგრამ ბოლო წლებში ფართო ინტერგება მცირე ზომის — 18x18 ხაზიანი დანა 169 სათამაშო სექციით (იან შავი და 84 თეთრი ფერის ქვა). ამ დიდი თამაშო ახალბელები თამაშობენ და რ თქმა უნდა პარტის ნაყლებ დროსაც ანდომებენ.

გოს თამაში შეიძლება არა-სტანდარტული ზომის დაფაზეც.

თამაშის დროს ქვები კოლოფში ან ფრანგის უნდა ევარის; ცვლების გაყოფისას მეთოქერი სათითაოდ იღებენ მათ და დაფაზე დებენ.

პარტის თამაშის განმავლობაში ხიზარდ უნდა ქვა არც ი ამარტება.

პორტიონალური და ვერტიკალური ხაზების ვაჯეკუთის წერტილები წათამაშო სექციებს ქმნიან.

თამაშის ძირითადი წესებია (სულ არის 9 ძირითადი წესი):

1. თამაშობს ორი კაცი — ერთი შავი, ბოლო შერე — თეთრი ფერის ქვებით.
2. თამაში იწყება ცარიელ დაფაზე მეთოქერი სვლებს რიგობობის აკუებენ. პირველი სვლა შავებისაა.

3. სვლა ნიშნავს ქვის დაღებას პორტიონალურად ვერტიკალურ ხაზთა ვაჯეკუთაზე.

4. ცარიელ დაღებულ ქვა არ შეიძლება ვაჯეკუთაში სხვა ადგილას.

5. გამარჯვებული პარტიონარი, რომელსაც დიდი ფურა დიდ ფურაში (თავისუფალ სექციებს) დაეუფლება.

6. თუ ერთი (ან რამდენიმე) ქვა უვლია მხრიდან მოწინააღმდეგის ქვებით არის გამარჯვებული და თავისუფალ სექციები (ხაზთა ვაჯეკუთის წერტილები) არა აქვს. მუდღელად (დათავაშულიად) ითვლება. მას მოწინააღმდეგე იღებს დაფიდან (დაჯარამა 2).

7. არ შეიძლება გაყოფის სვლა, რომელსაც საყოფარ ქვის (ერთი ან რამდენიმე) უარსკეულ თავისუფალ სექციებს მოესპოს. ასეი სვლას „თავისუფლობის“ უწოდებენ (იხ დაჯარამა 3).

ამ წესთა არსებობს გამოწვლისი; ასეთი სვლის გაყოფისა დასაშვებია, თუ ამ სვლას მოჰყვება მოწინააღმდეგის ქვის (ან ქვების) მოკვლა (დათავაშება). მაგალითად, დაჯარამა 4-ზე თითქმის პირველი სვლით სობენ შავების ერთ ქვას.

8. არ შეიძლება ისეთი სვლის გაყოფება, რომელსაც პორტიონალური გაზორებისკენ მიჰყვარა. ე. ი. არ შეიძლება იმ ქვის დათავაშება, რომელსაც პარტიონარმა წინასვლით დაღო დაფაზე და თან ერთი ქვა დათავაშა. ასეი პორტიონალური „კო“ ეწოდება (დაბედურ დაჯარამა 5-ს).

კომპიციანი „...“ თორები „...“ სვლით ვაჯეკუთის შეკების ერთ ქვას.

კომპიციანი „...“ თორები, აიღეს შავების დათავაშებულ ქვა-

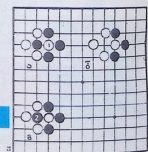
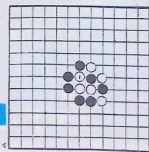
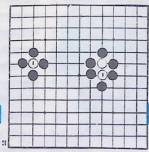
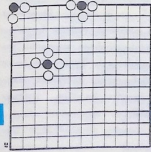
კომპიციანი „...“ აქ შავებს, „კოს“ წესიდან გამოშინარე, უფლებია ასე აქვო ვაჯეკუთის რიგობი „...“ სვლა და დათავაშვებონ თორების ერთი ქვა, ვინაიდან ამას პორტიონალური გაზორებისკენ მიჰყვარა. მაშასადამე, შავებმა სვლა უნდა გააკეთონ დიდი თორები.

9. „პანდომობა“: მონაწილეთა ძალების გასათამაშებლად შემოღებულა ასეთი წესი: სუსტი ერთი საფეურით დაბლა მდგომ მთამა. შეს ელვერა ერთი ქვის დაღების უფლება, ორ საფეურით დაბლა მდგომს — 3 ქვის, სამი საფეურით — 4 ქვის და ასე შემდეგ 9 მანძიკამდე.

მანძიკების მიცემის შემთხვევაში პირველ სვლას თორები აკეთებენ ვარდა შეიკრიბიწვული ცხრა ძირითადი წესისა. არსებობს შემდეგი დამატებანი:

თამაშის დაწყების წინ პირველი სვლის უფლების საწვადლო შავებით მოთამაშე პარტიონარი მეთოქერ ადღებს 5-ს ქვლას (1949 ხაზიანი დაფაზე თამაშისას). ჩასაც ფურა ქვია. აქედან 5 ქვლა მას მიეცება 5 ქვის სახით. რომლებიც დათავაშე იოჯუბიან, ბოლო ნახევარი ქვლა პორტიონალური, ეს ნახევარი ქვლა გამორიცხავს ეთამის შვაძლებლობის.

მთამაშის უფლება აქვს გამოტოვის სვლა. ამ დროს

იგი ამბობს: „ხელს ვტოვებ“ („მას“).

ქვის ფერები წილისხიო შეირჩევა.

სვლა დამთავრებულად ითვლება, როდესაც მოთამაშე ქვას დაუწაე დაღებს და ხელს გაუშვებს.

ქვების ჩვუთ, რომლის დატანვებაც მოწინააღმდეგებს არ შეუძლია, წილისხიო ჩვუთ“ ქვია, მას ირის „თავლი“ უნდა ჰქონდეს (განსაკუთრებული შემთხვევის გარდა).

ქვების ჩვუთ, რომელზეც არა აქვს ან არ შეუძლია შექმნას ირის „თავლი“, მკვდარია.

თამაშის დროს პარტნიორები ცდილობენ, დაუწაე თავისიო ქვებით „შემოაღობონ“ ცალკეული წონები.

როცა შთელი დაუა დაკავებულია და არც ერთ პარტნიორს კულებების მოშტანი სვლების გაკეთების საშუალება აღარ არება, თამაშს წუღება. იგებს ის, ვინც მეტი ქულა დააგროვა.

ქულების დარიცხვის წესები ასეთია: ერთი ქულა იწერება ა) საკუთარ ტერიტორიაზე დარჩენილი ყოველი თავისუფალი პუნქტისათვის და ბ) ყოველი დატანვებულ ი ან მოკლული ქვისათვის.

დაუწაე დაღებული ქვების აღება პარტიის დამთავრებამდე არ შეიძლება. ეს არ ენება მოკლულ ქვებს, რომლებიც თამაშის პროცესში უნდა ავიდოთ.

თამაშის დროს მეტოქენი ვალდებული არიან გარკვევით ჩაიწერონ როგორც თავისი, ისე მეტოქის სვლები (ვრტაქალურბა ხაზები ციფრებით ინიშობრა, პირიწონტალური კი ასოებით აღინშ. ნება).

პარტიის ხაქონტროლო დრო სხვადასხვაა, 45 წუთი და რამდენიმე საათამდე. ხართა უნდა გაკეთდეს (შეთანხმებისამებრ) 80, 60, 40 ან 30 სვლა.

როგორც ჰადრაქა და შეშის, აქაც შეიძლება თამაში რციფრტალური ხაქადრაქო საათით.

ვლადიმერ კანდელაკი

მგზავროცა

მუსიკა კონსტანტინე ლორთქიფანიძისა

კონსტანტინე ლორთქიფანიძე თბილისის რკინიგზის 1-ელ საშუალო სკოლაში სწავლობს, მუსიკას კი ვ. სარაჯიშვილის სახ. სახელმწიფო კონსერვატორიის ექსპერიმენტულ სამუსიკო სკოლაში ეუფლება. იგი საფორტეპიანო განყოფილების V კლასშია, მისი პედაგოგი ახალგაზრდა ლ. ბაიაძეა. საფორტეპიანო ლიტერატურის გულმოდგინე შესწავლამ ბეჭით მოსწავლეს აღუძრა სურვილი, თავად შეექმნა ნაწარმოებები

ამ რთული ინსტრუმენტისათვის. იგი კომპოზიტორ ალექსი შანიძის საკომპოზიციო კლასში ჩაირიცხა და ასეთივე გულმოდგინებით დაიწყო კომპოზიციის საფუძვლების შესწავლა.

დღეს გთავაზობთ კონსტანტინეს ერთ-ერთ საფორტეპიანო მინიატურას — „მგზავროცა“, რომელიც მან წელს „საბავშვო მუსიკის კვირეულს“ მოსწავლავ კომპოზიტორთა კონცერტზე შესრულა.

ქვიშვარდ ისაქაძე

მხატვარი
ბიძი ნონია შვილი
მ. თ. ბ. რ. ბ. ა.

სისხამიდან ყანაში მუშაობით ქანცამოლულელი დღეაღები ვახშმის თადარიგით იყო დაკავებული. მე კი წიგნს ვკითხულობდი. ბინდბუნდი შოიპარებოდა და ჩათქმული მქონდა. დღამებამდე უნდა მომესწრო წაკითხვა. ვერ მოვაქსარა: ყანიდან დაბრუნებულმა მამამ ჭიჭარი შემოალო. მხარზე გადებული, თონის ამოსახურებელი მზელი ფიჩხის კონა შეშაზე ააყუდა და ისე გაიღიმა. პიგხელი, გასახარული ამბავი რომ მომიტანა. წიგნი დავხურე. მოაჭირზე დავდე, აივნის კარი გამოვალე და ეზოში შევეკებე.

— სულ რომ მემდურდი. როგორც იქნა, შეგივლე ჩხიკვის ბუდე!

— რა კარგია! — ტაში შემოვკარი. — სადა, მამა?!

— ავტო. ბერუკას ტყეში რომ მუხნარია. იქა.

— რამდენი ბარტყია?

— სამი. ნისკარტები ჭკონდათ გამოზოდებული ბუდის კარბაზე. შეიძლება მერცხა და კარგად ვერ დავინახე! კარგად თუ ვერ დავინახე, კარგად რაღას დავთვლიდი!

— მამი, — ყულზე შევფიროდი. — გეხეწები, წამიყვანე და მაჩვენე რა, ახლავე წამიყვანე!

ნიკიპონის ზედე

— ამ დღამებულზე? გათენდება და გაჩვენებ.

დღიხანს ვტრიალებდი ლოგინში, რის ვაი-ვაგაბით დავხუტე თვალები. იქნებ ჩამეძინოს მაღალ გათენდეს-მეთქი, მაგრამ ვერა და ვერ დავიძინე. რა დამაძინებდა! — სულ ჩხიკვის ბარტყები მელანდებოდა. ზუსტად ისეთები. ერთხელ ჩემს მუხობელს. მიხას რომ ჰყავდა მოზინა-ურბული. ტყიანი ჩხიკვის ორი ბარტყი მოიყვანა. თხელი, სფირფანა ფიკრები გაშალაშინა. კარგა მოზრდილი გალია გააყეთა. კისფრად შეუღდა და იმაში მიუჩინა ბინა. მიხას თავს ევლებოდა გალიის ბინადრებს — გალიას ხომ ასუფთავებდა და ასუფთავებდა. ერთთავად საყეკის მოვანზე იყო გაფაციკებული. მაგრამ ბარტყები ლოყაწითელ ბალსა და თაფლივით ტკბილ. ცერისისმსო ხართისას უფრო გემრიელად შეეკცეოდნენ. ამიტომ, გათენდებოდა თუ არა. მიხას ხან ბუდის კენწეროზე იყო მოკლებული, ხან — თუთისაზე ნაღამო წყალი არ ესიაზოვნებათო და, თიხის ბუდე მუდამ ახალმოტანილი, ციფ-ციფ წყაროს წყლით იყო გალიცოვებული. მიუხედავად ამისა, ყურეზამოყრბლები იყენენ ბარტყე და საკმლის აყენკვას რომ მორჩე-

მზე რომ ჩავა. წყნს ვაყეთებულ ოდაში თავისით შევლენო ბევრი ყოყნანის შემდეგ მიხას სახანცეროდ დავიკვრა მამის სიტყვა: გალიიდან მშობლივით ერთი ბარტყი გამოშევა ვახარებულმა ჩაფარამ ლამაზად გამალო ფრთები და იჭეე. კავლის ქვედა ტოტზე დასკუტა. მთელი სოფლის გასაგონად დაიხიზანა. „ჩხა, ჩხაო“. ნისკარტი ყლორტს მოუსე-მოუსევა და გაისუსა გალიაში დარჩენილი ბარტყი კი უარესად გაფაციკდა — აყეჭებდა. ლამის რიკულები გამოანგარია.

— გამოუშვი. შელო. მეორე ბარტყი, თორემ. ნომ ხედვს, რა დღეშია. სადაცაა. ბარდისაგან გული გაუსკვს.

მიხამ ქვა ააგლო და თავი შეუშვირა:

— ვერ გამოუშვებ. ერთიც ვნახით და ორთვემ ტყისკენ მოუსკვს. მერე რაღა ვნა?!

— მოვლენ. ბიკო. მოვლენ!

— რომ არ მოვიდნენ?

— ვიცი და იმტობი გუტუნებია; რატომ არ მიჭერებ?! რათ, ხელწერბილი დაგწერბო? — თქვა მია ლუკმა და გალიის კარი თავად გამოალო ჩვენს თვალწინ ზუსტად წელანდელი

სურათი გამეორდა: გაშალა ბარტყმა ფრთები, გაიწავარდა, გვერდით მიუსკუბდა ტუხვისკალს, მთელი სოფლის გასაგონად დაიხმინა, „ჩხა, ჩხაო“, ნისკარტი პაწაწინა ყლორტს მიუსვ-მოუსვა. დიდხანს ისხდნენ გასუსტლები. მერე თითქოს რაღაც ანიშნის ერთმანეთს და დამწიფებელი ცეცხლივით აბრიალებული ბლისაკენ აიღეს გეზი. ბლიდან თუთაზე ვაღი-ნაცვლეს, მისი ნაყოფიც იკემეს და კარგად დანაყრებულნი ცვლავ აივნის წინ ამორიალებულ კაკალზე შეფრინდნენ.

— რომ გუებნებოდი, არსად წაყვლენ-მეთქი და არ მიჭეროდი, ხომ მართალი ვყოფილვარ! — ლომილით უთხრა შვილს მამამ.

— არც ახლა შეყრა. ვინ იცის, სალამომდე რა მოუპრიანებათ! — არ იხევადა უკან მიხა.

— არხინად იყავი, არაფერიც არ მოუპრიანებათ, როგორც კი ბინდ-ბუნდი მოშპკრავს. გალას მიაშურებენ მაშინვე.

ძია ლუკას სიტყვა გამართლდა. მზე რომ ხიდიკარის მთის წვერს მოეფარა, მიხას ფტოსონები კარ აივნის სვეტებს შორის გამბეულ საჩრების თოკზე შემოსხდნენ, მერე თავიანთ ცისფერ ორდში შეფრინდნენ დასაძინებლად.

ლამაზმა და კვიანამ მეგობრებმა თავიანთი გულკეთილი პატრონი ისე თავდაიწყებით შეიყვარეს, სადაც უნდა წასულიყო, წუთითაც არ სცილდებოდნენ: ხან თავზე დააფრინდებოდნენ, ხან მხარზე; ხელიდან უკნაყვდნენ საკმელს. ვუყურებდი და ვენტარობდი, მეც დამეგულენინა სადმე ჩხიკვის ბუდე, მეც მომეშინაურებინა ლამაზი ჩიტუნები.

დამიბდა ეს სანატრელი დღეც. ირიტარეებს თუ არა. გავაღვიძებ მამას. წავალი ბერუქას ტყეში, დავიგულე იმ მუხას, რომელზედაც ჩხიკვის ბუდეა. მერე, რომ დაიბუმბლენ ბიან ბარტყები, მოვიყვანე შინ, გავზრდი, გავწვრთნი და მეც მიხასავით დატკბობდი მათი ალერსითა და სიყვარულით.

გრძელსა და ტკიბულ ფიქრებში ღამის წყვილიდი რიგარემა ვაიმბტრე-

დისფერა. ეზოში, კროლა ქათმებით დახუნძლულ მსხალზე, მამალმა და ყვინჩილამ ავიღეს მოუხშვრის, ცოტა ხნის შემდეგ კი ფრთების ფაქქუნით, რიგრიგობით ჩაიღოდნენ ხასხასა მოლის ხალიჩაზე. ლოკინიან წამოფვარდი, სასწრაფოდ ჩავიციე და მამაჩემის საძინებელი ოთახის კარი შევღაღე.

— ასე ადრე, სკოლაში რომ მიდიხარ, მამინ არ დგები და, ახლა სად მიგეჩქარება? — ლომილით მითხრა მამამ. — ბარტყები ჭერ პატარები, უწეწეები არიან; საღამოით მივიდეთ, იქვე დაგვებვებიან.

— შე მამაცხონებულო, რა გეჩქარებოდა, ამ დღითი გეთქვა, ჩხიკვის ბუდე დავიგულე-თქმა, თერთად რა გაათენებინე წუხანდელი ღამე! — უსაკვედლა დედამ.

— წუხელ კარგად მეძინა, დედი! — ვიტყუე.

— ვიცი, რა კარგადაც გეძინა, დედი! შვილი ვერაფერს გამოაპარებს!

— რა მოხდა, ქალო, სიხარულით ძილის მოგერიება კარგიც კეა. ბუდეც დაგულეა მაგას კი არა, მე მოხარია. იცი, რა მოუხდებიან ჩვენს კარმიდამოს მოშინაურებულნი ჩხიკვები? დახატავენ!

საწოლიდან მამუნეც წამოვდა მამაჩემი, საუბზე, რომ მოგებუნდებოდა, მერე ვკამოთი, მითხრა და მამაპაპურ, ვერცხლის აზნინიან ქამარში წაღდაგარკობილი გამიძღვა ტუსიკენ.

ტყე ჩვენი ეზოდან სულ ათიოდე წუთის სავალზე იყო.

ტყეში რომ შევიდეთ, დაახლოებით ოროცხელადიო მეტრი გავიარეთ და, ასე სამი წლის წინ ვადაბელოლ მუხაზე ორი ჩხიკვი დადინახეთ — ტუხაბენ ტოტზე დატბორდნენ.

— ხედავ? ევენი არიან ჩვენი ბარტყების შშობლები. რომელ მუხაზეც სხედან, იმაზე აქვთ ბუდე!

— რომელ ტოტზე, მამი!

— სადაც ახალი ყლორტებია ამოყრილი, ზუსტად იმ ადგილზე.

— მივიდეთ ახლო; ხელად ვეცოცდები და ვხახებ, რა ხნისანი არიან; ხომ უნდა ვიცოდე, როდის წაიყვანო შინ! — შევეხვეწე მამას.

— არ შეიძლება! — ხმას დაუწია მამამ.

— რატომ?

— ჩხიკვებს ეგონებოთ, შვილებს გვართმევსო, შეშინებულები ნაადრევად ვადაბეზნენ ბარტყებს და დეარჩებიან შშარლზე.

— აბა, როდის ვნახო?

— კარგა რომ მოშუადღევდება, მაშინ!

— რომ მოშუადღევდება?

— ჰო, შვილი! მთელი ღამის შშინერი ბარტყები დანაყრებს ჩხიკვები შუადღემდე უნდებიან. მერე კი, ვიღერ თავისთვისაც არ მოიძებვენ ცოტაოდენ საკმელს, ბუდეცთან იშვიათად მოდიან. მივებუნდეთ ახლა. ვიღერე სიგრილია, ვენახის შეწამულაში წამიკარი ხელი. — წააღი გაიმარო, თხილის ბუჩქი გადააქავა. — ამით ღამისმსოფერ ეს ადგილი, — უძვა და შინ შინსაკვე იბრუნა. კისერმოდრეცილი მივიდიოდი, თვალს არ ვაშორებდი იმ მუხას.

ვისაუბრე. მამამ ვაზის შესწამულავ აპარტს წამოავლო ხელი, დედაც — ჩაფს, მე — შმაბიან-კირინა კალთას და გავწიეთ ვენახისაკენ. საქმე შუადღემდე ვერ მოვამთავრეთ, მაგარე მამამ, წადი, შენ შენს საკმეს მიხედეო.

უცებ გაჩნდი ბუდიან მუხასთან. მუხა მსხვილი იყო. მაგრამ ალაგალავ გამოშვარილი კოჭრები მოვი-საფეხებურე და სულ მალე დავაღვიქე თავს ხმელი ჩხიკვისსავან გაკეთებულ ბუდეს, რომელსაც ბუმბულ-მა-

ლნის სვანური ქულისებური ფენა ჰქონდა ჩაგებული. ბუდეში ზურგშებულად, მუცელბრტყელი სამი ბარტყი ხვანხვალედა. დამინახეს ბარტყებმა, ალბათ ეგონათ, უნდა გვაპოხო — პაწაწინა პირები და-იღეს.

ისე ვიყავი გახარებული, გულს ბა-გაბუგი გაჰქონდა. ბარტყები ლოყა-ზე მივიკარი და, მათ შობლებს რომ არ მოესწროთ, იქაურობა სწრაფად

ტყეში გავრბოდი სათონე ფიჩხებს ვაწყობდი ბიძაჩემის მიერ ჩემთვის საგანგებოდ გაკეთებულ მსუბუქ და კობხა ურიკაზე, თან ბუდეს ვუთვალ-თვალეზი და შორიდან ვტკბებოდი. ბარტყების ქულოპინით. ცხრა-ათ დღეში ბარტყები ისე დაიზარდნენ, ბუდეში ძლივსა ეტეოდნენ. ვშობ-ბდი, შობლებმა ბუდიდან ბარტყე-ბის გადაფრენა არ მომასწრონ-მეთქი და ერთი პირობა მათი გალოში ჩასხმა

ძროში გავატარე. პაწაწინა ყლო-რების ძალიან მოკლედ მივსაკვინი და, მათი გააგებული შობლებიც წამო-მდგნენ თავს — ნისკარტების შუბე-ბით მოწვევდნენ ჩემსკენ... ცოტა არ იყოს, შეშეშინდა. თვალები არ ამო-კაწრონ-მეთქი. უწყუპისა ჩამოვხტი ძირს და შინისაკენ მოვუსვი.

მეორე დღეს. დედასთან ერთად. დედულის წასვლამ მომიწია. იქ სა-მი დღე დავაყო. დედულის ისე ძა-ლიან მივეარა. სხვა დროს იქ გა-ტარებული დღეები წუთებივით უც-ბად მდნებოდა ხელში. ახლა პირი-ქით მოხდა. სამი დღე სამ წელიწ-დად მომეჩვენა. მაგრამ იმის იმედით, რომ ბარტყები დაბმულები მყავდნენ და, როცა უნდა მივსულიყავი, ად-გილზე დამხდებოდნენ. თანაც უფ-რო გამშვენიერებულ-მოლონიერებუ-ლები, ასე თუ ისე, თავი ქულში მკო-ნდა. იმ დროს, რომეზუდაც საუბა-რი მაქვს, ავტომობილი უცხო ხილი იყო. დედულებიდან ჩემს სოფლამდე თოხ-წერაქვით მაკრილი. მიხვეულ-მხოვეული, ქვიან-მტვრიანი, ოღრო-ჩოღრო გზა სულ ფრენა-ფრენით დავაკეცე და, დედასთან ერთად შინ კი არ შევსულვარ. ბარტყებისაკენ გავწვი. მზე ხილიკრის მთის მწვერ-ვალს უახლოვდებოდა. ჩვეულებრივ ამ დროს ჩხიკები გამაბეზებული ვზი-დებოდნენ ხილმე კილდუსა და აპუ-რებდნენ ბარტყებს. ახლა მათი ჩამო-ჩუმები არ ისმოდა ტყეში. ელდა მე-ცა. ვიფიქრე: გასანთლული ბორკი-ლები ჩხიკებმა ნამდვილად ნისკარ-ტით გაგლოჭეს და დააფრინეს-მეთქი ბარტყები. მუხაზე რომ აფეკერი, ჩემს წინ ისეთი საშინელი სურათი გადაი-შალა, თვალ დამიბნულა. ბუდეში მხოლოდ ის ფეხებიდა დამხვდა. ბარ-კლებიანად, რომლებითაც ბარტყები იყვნენ დაბმულები. სხეული საფ-ლეთებს ქიანქველები დასოვდნენ. ბარტყების საცოდობით გულდამ-დღერულმა უბარტყონოდ დარჩენილ ბუდეს დაბნელებამდე ვაწყვიტე კრემ-ლები. ალბათ კიდევ უფრო დიდხანს ვიტირებდი. შეშინებული დედაჩემის ძახილი რომ არ გაემგინა, ძოვს ავითირი ფეხები. დედა შეჯახაზე შემოგვევა, მთელი დღის ნამგზავრი, დალილი სად დადიხარ ამ დრო-

დავტოვე. შინ დავბრუნდი თუ არა, გალისი გაკეთებას შევუდღე. ბიძაჩე-მი მიელ კუთხეში განთქმული დურ-ვალი იყო, მისი მიორინცხებული იარა-ღებით, ორი დღე კი მოვანდომე, მაგ-რამ ლამაზი, ზმირიკულებიანი სა-ჩხიკვე გავაკეთე, თანაც ორი ფერის ზეთის საღებავით თვალისმომჭრელად ავალალაუე; მიხასას დასაწრილად სკობდა. ჩხიკვის ბუდის დაგულეებაზე უზნის ბიჭებთან კრინტი არ დამი-ძრავს. ის კი არა, ბურთსაც აღარ ვთამაშობდი მათთან. წამდალუწმი

და შინ წამოყენა გადავწყვიტე. მაგ-რამ მამამ, ცოტახანს კიდევ აცალე, თორემ უდებოდ საქმელი რომ არ ქაშონ, დაგვეხოციბიანო. არამც თუ ცხადში, სიზმრადაც იმის ფიქრში ვი-ყავი, როგორ მოვეტყუელიყავი. ჰოდა, ერთ დღეს სწორედ ისე მოვიქეცი, როგორც დამესიზმა: ავიღე კოჭის ძაფი, დავამრავალე, დავგრიხე, გავ-სანთლე კარგად, ნაშუადღევს ჩავი-რბინე ტყეში, ავცოციდი მუხაზე, ჩემს ქულოპინებს გასანთლული ძაფები თითო ფეხზე მივაბი, მახათი ბუდის

კვირული

კვირული

დათვალიერება
- კონსერვის

306 ანის

ყველაზე კეთილი

საქველმოქმედო — კოოპერატიული ორგანიზაციას „ნივერსი“, რომელიც უფასოდ ემსახურება ინვალიდებს, ხანდაზმულებს, მარტოებელს და მიტოვებულ ადამიანებს, გადაწყვეტილი აქვს აღნიშნოს წვლილი საქართველოში მცხოვრები იმ არასრულწლოვანებისა, ვისი სიკეთე, ერთგულება და გარჯა მისხამია. ვთხოვთ ყველა ტიპის სასწავლო-სააღმწერდლო დაწესებულებებს, კომკავშირულ და პიონერულ ორგანიზაციებს, შრომითი კოლექტივებს, ცალკეულ პიროვნებებს... ყველა მსურველს მოგვწერონ იმ ბავშვების შესახებ, ვინც შეძლებისდაგვარად ეხმარება ინვალიდს, მიტოვებულს, ხანდაზმულს ან გაჭირვებაში მყოფს ადამიანებს, გამორჩეულ თანადგომას უწევს თანატოლს თუ უფროსს, მზრუნველად ეცილება პირუტყვსა თუ ბუნებას, ვისი კონკრეტული საქციელი ან საერთოდ ცხოვრების წესი მაგალითად გამოადგებათ თანატოლებს (გარდა წერილობითი ინფორმაციისა, შეგიძლიათ მოგვაწოდოთ ფოტო-მასალა).

ინფორმაციებში ზუსტად უნდა იყოს მითითებული როგორც არასრულწლოვანის ვინაობა და მისამართი, აგრეთვე — რემონტ-დატარისა.

შემოსულ ინფორმაციებს განიხილავს კომპეტენტური საბჭო. განსაკუთრებით გამორჩეულ ბიჭსა და გოგონას საზიემო პირობებში მიენიჭებათ „ეთილ ბიჭთაგან (გოგონათაგან) ყველაზე კეთილის“ წოდება და გადაეცემათ ფასიანი საჩუქრები. გარდა ამისა, დიპლომებით, სიგელებით, ფასიანი საჩუქრებით დაჯილდოვდება ყველა არასრულწლოვანი ქველმოქმედი.

ინფორმაციები ვთხოვთ მოგვაწოდოთ მისამართით: თბილისი, არღონის ქ. საქველმოქმედო კოოპერატივი „ნივერსი“, დათვალიერება-კონსერვისისათვის. „306 ანის ყველაზე კეთილი“.

დღო. მისაყვედურა. სველი თვალებით რომ დამინახა. შეიცხადა: უმიე, რაღადა ვარ ცოცხალი და სულიანი. რატომ ტირიო. მე ჯერ ზღუქენი ამივარდა. მერე, როგორც იქნა, მოვეყვეო, რა საშინელი ამბავიც მოუვადათ ჩემს ბარტყებს. დედა კიხისან დედმა. ეტყობოდა. იმასაც ძალიან ეჩანებოდა საყოფადვი ბარტყები. მაგრამ. მაგის მეტი სადარდებელი დემერთმა ნურაფერი მოგვეცეს და დაყოლიო გულის გამბრთვლება ქორხორზე ხელის გადასმითა და თვალის ამოკონით სცადა. ეზოში რომ შევედი და აიგანზე დაკიდებულ გამოს შევხედე. კვლავ ხმაილა აეტარდი. დედამ გალია მარანში გაიტანა და სადღაც გადამალა.

მამა სათონიდან გვიან დაბრუნდა. ჩემი ტირილის მიზეზი რომ შეიტყო, თანაგრძობით გადაამისეა თავზე ხელი და მოთხრა:
— ხომ გააფრთხილე, ჩივიკებმა ბუღესთან მისული არ დაგინახომეთქი. შენ, მისცა ვინ ჩივის, საბრალო ბარტყები ტოტებზე მიგიბამს. ნუ ტირი, სულ ტყვეში არ დაედოვარ? კიდევ დაგივლებ ბუღეს და მე თვითონ მოგგერი ბარტყებს.
იმ ამბის შემდეგ ბევრმა წყალმა ჩაიარა, მაგრამ დაღუპული ბარტყების ამბავი ახლაც მახსენდება ხოლმე და გული მეხუთება. სხვათა შორის, მას შემდეგ არც ჩივიკისა და არც სხვა ფრინველის ხელისხლება ფიქრადაც არ მომსკლია.

განცხადების გაცემილქი

ქრო აღეს თბილისის 42 კოლოში შეიკრიბნენ დედაქალაქის ჰონორებულმა წევრებმა და კონგრესი გაიხსნა. შეიკრიბნენ მანამ მინანქრობნენ კონგრესიონის თბილისის საქალაქო კომიტეტის შვიტე მდივანი ქეთევან ქუთათაძემ. კონგრესიონის ოქტომბრის რაკიუმის მდივანი ნინო კიკნაშვილი და ჰონორები რესპუბლიკური სახლის წარმომადგენლები: მათ მასინძლიზმა ჩაშვეული, რომლის უფროსი ჰონორებულმა მდივანმა მკა კეზაძემ მკა მესამე წელიწადი, ჩაუქ მუშაობის მისთვის ძალე იდობიანი გამოდგა შარსანდელი წელიწადი — იგი არჩიეს ჰონორები ორგანიზაციის გარდაქმნის აქტივისტთა „არტეკის“ საქვეშრომელების დღეობებთან ხოლო წლის მწიურტობა — სახალხო განათლების მუშაეთა საქვეშრომეების დღეობებთან. 42 კოლოის ჩაშვეულის ჰონორები თაობისობა, უფროსი ჰონორებულმა მდივანების მონდობებამ თავის კობანეთა და გარდაქმნის პროცესმა სახეიკოლ შეცვალა ჰონორები უხოტრებმა.

გაგაცნობთ ჩაშვეულის ზოგადითა ჰონორების და მათი ჰონორებულმა მდივანების ვაშვილებს ამ შეტრებაზე.
ღაზნარ მირნსაძის, VIII კლასის ჩაშვის მეთაური, ჩაშვეულის მეთაურთა საბჭოს წევრი: — ჩვენთან სისხლეთა ჩაშვეული საბჭოს საყვალთა მეთაურთა საბჭო შეიკმინეთ. არტეკიდან გადმოვიდეთ და მორიგეობით ერთი კვირის ვადით ვორ-

ჩვეთ ჩაშვეულის მეთაურის ამ არის სწორო. არც მხოლოდ ჩაშვის საბჭოს თავმჯდომარეს ვუქმნით ხოლმე ავტორიტეტს და ჩაშვი — ჰონორებულ სტრუქტურის ძირეული რეალი — უნარდლების მიღმა რჩეული.

ჩაშვეულის მეთაურთა საბჭოში უველას იხილეთ გადამწვევითი ბნა აქვს. როგორც მკა ხელმძღვანელს ხელმძღვანელების ძალიან გვეყრს.

ჩაშვი წინადადება წამოიყენა, უველას ხვევი მხოლოდ ზემოებზე ვაყოციეთ და არც უნებდეთ. მკა ხელმძღვანელი არ დაგვერძობს: დაგვარწუნა, რომ ჰონორების სკოლაში უველასზეთა უველადღე უნდა ვეყოთ.

არმბე მკანასინი, ჰონორები: — ჩვეთ ჩაშვი მუშაობს მას შემდეგ გამოცდილდა, რაც არჩილები ვაყოქმეთ. შოი ვარულად შეიქმნა საბჭოს საბჭოები. საბჭოს შესრულებისთანავე საბჭო იშლებო: შემდეგ კვლავ ახალი წამოწვევა გამოჩნდება და კვლავ იქმნება მის შემსრულებელი საბჭოები.

ღაზნარ ბიზნარინი, — ჩაშვეულის მეთაურთა საბჭოს წევრი: — ჩვენი სიტყვა ხშირად სკოლის ვიჯიტადდება. მოვიხილოთ ჩაშვი სკოლის დირექტორმა მხარე დაგვიყრს და ბევრი ჩამ შევიტრებოდა კიდეც.

ჩვენი სკოლა რუსულია, საკიობი ასე თავსეთ. ჩადომ არ უნდა დაწავლობდეთ

მწირობითი ენის მსგავსად კაიოლუს? ჩადომ არ უნდა ვიკოლეთ კოტე იმ ქვეყნის ისტორია, სადაც ვაიხიბდეთ და ვიკოლდეთ?

ჩვენი სტრუქტურა ბელოს ჰელსაბჭო მხედრობის საგანი გახდა ჰონორები შოი ხოვანა შესრულდა საათები ფეხვალდითური მეთაურების ნაყოფ ვამოვიტრებოდა ჩვენი სკოლაში საყოფიერო რეორგანიზაცია, ჩვენზე იხილეთ, კაიოლად ასწავლება საქართველოს გეოგრაფიის შესწავლას ასე ვსურს.

მბბა ქანხაძე, უფროსი ჰონორებულმა მდივანი: — ჩვენ ჩაშვეულში 212 ჰონორები და 78 ოქტომბრულია. ოა ძვრები შეინიშნება გარდაქმნის პროცესში მათ სტრუქტურაში?

ჰონორებულები ვეყოებიდან შეიბებ დღეობებში დავიკოლეთ ჩამოველი ძალი დღეი გამოცდილება შევიტრებ. მკანას მუშაობაში ვეყოფიერა შეიბებოდა მოიგველიო-მითი. მკანას კაიოლადღე ასეთი წუთების დავებოდა ხოლმე, რაც ვვიტრებოდა. რომ ახლად არაფერი გამოვიდოდა. ვკვლავ ვაქოლებსათვის შესაბამისობა მიეცა თვითონ. საეთარ კოლექტივში ვადაწვევითი: თუ როგორ წარმართათ მუშაობა, ჩვეთან ჩაშვის სტრუქტურის არაწმინდით ვარჩიბთ არსებობის არის რეორგანიზაციის დავიდილო ჩაშვი, რომელსაც რეორგანიზაციის ხელმძღვანელთა საბჭო უწოდებდა. და არის ჩაშვი, რომელიც არ არის

მონა ლიზა და ეპი

მზავალი სადღეობითა მოცული მხოლოდო ფერწერის ერთ-ერთი შედეგია, ლეონარდო და ვინჩის ცნობილი „ქობიდა“ (მონა ლიზა).

კალიგრანის (აშ) უნივერსიტეტის ეგმტეწიკის სპეციალობა ქობ ახეკმა და მისმა კოლეგებმა დაადგინეს, რომ მონა ლიზას თავდაპირველად ველზე მზავთ ვეთოა და ქალი მთის ფონზე იყო ახეკებული. მკვლევარმა შეძლო სადღეობების სისქის ხილარეში დავიხა სურათის პირველსახე

იგი ამატებს, რომ მძივები თვით ლეონარდო წამლა, მთის ფონი — უნებობა ჩესტარტობა. 45 წლის განმავლობაში მონა ლიზას სახე მნიშვნელოვან შეიცვალა და ახლა იგი მხოლოდ მოგავიკრებს ირჩივალს.

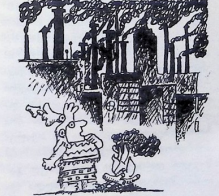
საბაძაძი ჯანმრთელობის სადარჯლო

1809 წელს ქალქ ტენიტიტლანის მკვიდრი ადამიკი ქელბა კობი სკიდილით დასაყვ მხოლოდ იმისათვის, რომ მან ქუჩაში ნახშირი დაწვა და ქალქელებს მიეძღვა.

ამჟამად მუქსიკის დედაქალაქი მუქიკი, რომელიც ტენიტიტლანის ადგილზე ვაშწებულლი, მავრე არბობის რაოდენობით ღონინდა და ნო-იორკისკი იუსტრებს, მავრე სამრეწველო ნარჩენებით მავრის დაბინარება ამ 10-ქეჩ ადამიკებმა რაინის დაბლობის — დასაყვ ივარობის ამ უველახე

განვითარებული სამრეწველო რაიონის და ბინაქების დონეს.

ამჟამად ჩვენი კანონმდებლობა ადტეების გადამწვევითილახე უფრო ჰუმანურია, მკანას ეკოლოგებმა დობიბებამა შეიძლება კაცობრიობა კატასტროფამდე მიიყვანოს.

ჩაკლებად დაყოფილი (მის მუშაობას რა წესის სახე უდგება). რომელიც საქმის შესასრულებლად ჩააშენი იქნება დროებით. „საქმის სახე“.

ჩა მოვეც გარდაქმნა? ჩერ ერთი, უფრო საინტერესო ვახსოვრების ცხოვრება. იმადა თვით უმწველებლის თანხრობამ. ანა უფროსები ვცაძულა. უფრო მეტად ვაფთხავლისწინაო მოზარდების ახალი სკოლის ცხოვრებაში. პიონერული საქმიანობის გამოცდებებში. ან თითოეული პიონერის აქტივობა ვამაჩინას. უფრო ჩათვლი ვახსოვრების ფუნქცია — იგი ძირითადი რგოლი მთელი პიონერული მუშაობისა.

ასე რომ, გარდაქმნის სიამ 32-ე სკოლის ჩაწმულებში თავისებური სიახლეები გამოიწვია. ხასისეთი ძვრები მოხდა ჩაწმულებს ცხოვრებაში.

ასეთი ჩაწმულებები თითო ჩამოსთაღული როლი. 1938 წლის ზაფხულში გარდაქმნის პიონერაქტივობისათვის საკავშირო შეკრებამ შეაქმნა პირველი წლის შედეგები. გაანალიზა ახალი გამოცდებები. ვამაჩინა ახლები ტენდენციები. შედარებები მხარე პიონერულში და ტიტორის სინდონები. რომლებიც აფერხებენ პიონერის ორგანიზაციის შემდგომ ზრდა-განვითარებას ამ სკოლაში გარდაქმნის თავისებური გამოცდებით ჩავეყარა. ეველი ჩავეყარა და შესაძლებლობის ფარგლებში დასვენების ვაგაკეთებინა. დავახსნა, რომ იგი ცალკეული პიონერების, კომკავშირებებისა და კომუნისტების მჭიდრო კონტაქტ-

ბი. აუცილებელია. განისაზღვროს უფროსების როლი და პოზიცია პიონერის ორგანიზაციის მოვლენებში. სინდონების მოწვევის პიონერებში ი არ უნდა ვეფერებო, ანავედ უოველდღური საქმიანობის პიონერებს. რადგან ამ დროს ახლები კომკავშირებისა და პიონერის თანამგებობისა.

გარდაქმნის პროცესში დავაგრძელებ, რომ პიონერის ორგანიზაციის ავტორიტეტი. მისი წარმატებები დამოკიდებულია თითოეულ მის წევრზე. მის როლს და ადგილზე ჩაბოლის, ჩააშენი, ჩაწმულებს მუშაობაში, პიონერის 11 საკავშირო შეკრებაზე ვაკრავები ითქვა, რომ პიონერის ორგანიზაციის ახალი ეველანი უნდა მუშაობდნენ და არა მხოლოდ აქტივობები.

ჩაწმულები მიმდინარე გარდაქმნის პროცესებში დავახსნეს. რომ უნდა ახლებად კოლექტივის, მნიშვნელობის სწორედ ჩააშენი ცენტრი პიონერული თვითმმართველობის უფრო გამოვლენისა. მხოლოდ ჩააშენი შესწავლა კომკავშირის ატრეგებისა და პიონერის მომავალი ცვლის მომზადების უნარი: მისი უცილობელი მოვალეობა იქონიანებელია მომზადება პიონერის ორგანიზაციის მისაღებად ახალი ჩაწმულების შექმნა. მათი დამატება. ჩააშენი აქვს უფლება, პირველ რიგში დავაშენი მასვე კომკავშირის ორგანიზაციის შემსუბუქების სწორედ ჩააშენი შეკრების ვაგანვერტებულობა მიმდინარეობს მისი აჩაწმულები ორგანიზაციის ცვლა და ა. შ. დღეს ჩაწმულები უფლება აქვთ, დამოუკიდებლად, თვითონ განისაზღვრონ თავიანთი მუშაობის შინაარსი... პიონერების სურვილის მიხედ-

ვით ბევრგან იქნება ხვდალხვა ასაკის პიონერის ჩაწმულები.

ზოგჯერ ხვდალხვა ასაკის ჩაწმულები ცდილობენ შეუცლონ ჩაწმულებში პიონერული მუშაების კომისიებით. მოზარდების გართობაზეებით. ირეტებენა მიზედებით და ა. შ. მაგრამ შეიძლება პიონერული ჩაწმულები დავაშენი ბავშვების უკუდგვარ ვაკრავინებებს ხელში. საკავშირული მუშაობის მიხედვით იგი სკოლისგარეშე დანერგებულია მისი ახის გამო. რომ ახალი ორგანიზაციის წევრებად ითვლებან? სურფობის: საქმე. რომ არ ავხებს ასეთი პრაქტიკა პიონერის ორგანიზაციის. ხომ არ უნდა მისი საფუძვლები?

საუბრის ორგანიზაციის ცხოვრების ძველი ჩარჩოები ამოვარდნით, თუნდაც ვადასვენებო არ უნდა მიხვდეს ამ ორგანიზაციის საფუძვლის დანგრევა. მისი საუკეთესო ტრადიციების წაშლა, დღევანდლობის მოთხოვნა, ამოცანათა და შესაძლებლობათა გათვალისწინებით იგი შემოქმედებით უნდა ვამდობდნენ და განვითარდნენ.

ნათელა შვილიძე

თვამიანი სამკაულები

ინგლისურა ფირმა „სტრაიპი“ უცხოური დასავლური ველოსიპედის მოდელი დამუშავა ეს არის. ფაქტობრივად. თვლებზე შემდგარი სამკაულები ველოსიპედი მხსა

10 კმ. ჩარჩოს მასალა — ალუმინი, თვლები — წილინი. უნაგროსი და კარტის დამაკრების ადგილი შეიძლება ვადავადგინო ველოსიპედისთვის სიმაღლის შესაბამისად. ჩველებზე რეკრუბი ვალკების საყუდელ კბილანი დედაი გამოეყენებო.

მარანბაღის მიწები

ბევრი ადამიანი ვერ იტანს კარის პრაქსს. კალმის წრიაშენი. თვფშე ჩანდის ამ დავაზე კარტის თუ ფრჩხილის ვაქრავილებს ანეორელმა ფიზიოლოგმა ბლუგის ჩაბატია ამ ბეგერების და ცხოველ-ფინეველი. მარკავარი წრიაშენის. სისინის. შრიაშენის თუ ფრჩხილის ველოსიპედზე ვაკრავარი ანალი. აღიარნდა. რომ პრაქტიკობაში „ფრჩხილ-კარტის“ ზუსტად ემარავეა ბავჯის უფირობს. რომელიც საფრთხის მოხლოებას აცნობებს თანამომდებს. საბოლოო დადგინდა. რომ ტრანსპორტ ვამოწვეულია ინსტიტუთი. რომელიც მჭევრადიგობი ვამომგვეცე ჩვენი ცხოველური წინაგობისაგან.

საინჟინერო

ხიდიმ ასეთი უნდა!

მარანბაღი, ვაფუფულე. იამონიზა დამოვარა ვაგანდობი ბილას — „სტეტი-ობასის“ მშენებლობა. მისი სიგარე 31.3 კლომეტრია (წულეუდა ნაწილას — 9.4 კმ). მისი 8 მალი ევრბობის ბუო პატარა სუნბულს, რომლებიც დღეი სუნბულბის — ბონისობს და სიკუთუ შობისა ვაგანდობი. ბილი ორ-სარობლიანია — ქვედა სარობულე ავტომობილად ვადინ. ზედაზე — მატარებელი „სტეტი-ობასი“ 10 წლის განმავლობაში შენდებოდა და დაახლოებით 4 მილიარდი დოლარი დაჯდა. ჩააშენი, როგორც სპეციალისტები ვაჩაუდობენ, იგი 30 წელნაწმუ ამოიგებს.

● ეთქვათ და, შენი ზღლის ელექტრონული საათი გაჩერდა — დაიცალა ელემენტი CII 21. ძალიან წუ დაღონდები, გამოსავალი არსებობს — ელემენტის დამუშავა შეიძლება, საპისიოდ გამოდგება მიმდევრობითი შეერთებულ ორი 1.6 ვოლტაინი ელემენტი. საზღბით დენის შესაზღდად წრედში უნდა ჩართო 2-8 კოლომიანი წინაღობა. დამუშავებს საში დიდობაზე სჭირდება. ასეთნაირად დამუშავებული ელემენტი კიდევ დიდხანს მოგეძმასხურება.

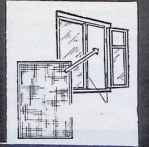
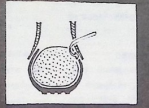
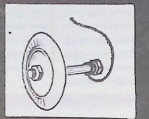
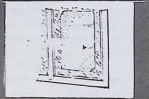
● თუ ახაზანს უსატანის საცობში მაგნიტის ნაჭებს ჩამაჭერე, შეგიძლია იგრ ნების-მეგრ ადგილას მიყარა.

● როგორ უნდა გავაწვროთ პოლიეთილენის აუსკი? ცხელი უთო საპისოდ არ გამოდგება... მამ, ასე მოიქეცი: აუსკი დაასველი, მინას დააკარი და საკუთდავლოდ გავატაციე ზელისფერი ისე, რომ მინასა და აუსკს შორის არ დარჩეს არც ერთი პეტრის ბუშტულია. როცა აუსკი გაშრება, ააქვრე მინას. დაინახავ, რომ იგი საცხებთ უნაყოფა.

● თუ ნავიდან თევზაობა გიყვარს, აუცილებლად დაეკირდება ღუზა. საპისოდ, ჩვეულებრივ, თოყზე გამოშუღევს ან ლითონის ნაჭერს იყენებენ ხალხე. მაგრამ არის სხვა საშუალება: აიღე მჭელი პლუმინის თუფში (სასურველია, დიდლიპეტრიაში იყოს), ცემქობი გაუჭურტე და ორი წამით დამაჭერ კონის დეროზე ასე მიიღებ მშვენიერ ასაწვობ ღუზას, რომელიც კარგად ექვილება ფსკერის გრუნტს და არც ამოსაღებლად არის მწყობი.

● თუ შენი ოჯახის რომელიმე წევრს ავტომანქანა უყავს, ურჩიე, რომ სახურავისა და ფერსოს ურთიერთშემზებნი ზედპირები კარგად გახეზოს ჩვეულებრივი ცარციით — საბურავი ფერსოს აღარ მიედღდება (რასაც ხახუნით გამოწვეული მაღალი ტემპერატურა იწვევს).

● დიდებულთა ზაფხული, მაგრამ კიდევ უფრო უცხოთ-სი იქნებოდა, კოლოპიუნი რომ არ გავხურავდებდეს თავს. ამ უსიამოვნების არიდების ნაყოფი ხერხი ჩაჩროზე ვაღვიმეთლი წარლა ან უსატანის ზადე. თუ ფაწერის ან ქარის ჩაჩროზე მაგნიტებს დამაჭერებს ზოლოდ მაღიან ჩაჩროს ლითონის მბლოტებს დააქრავი იგი არამცთუ თვითონ ჩამოვარდებდა, საყამოდ ძლიერი ქარიც კი ვერ დასძრავს ადგილიდან.

01. ცაბარძლი — ჩაზეულში სახალხეობა (ნარკვევა) ვარკე 2
02. ხარაზიშვილი — მოავარი მანც საშობლო არის (სახარბი) 2
03. აბაშიძე — დავით აღმაშენელის რეფორმები (წერილი) 5
04. აშხაზანა — სიყვარული სიყვარულის წილ (ნარკვევა) 6
05. მირაბეზიშვილი — ნარქალში (მოთხრობა, დახასრული) 9
06. მამარაძეშვილი — ლესხები 15
07. მირაბეზიშვილი — ლესხები 15
08. აბაშიძე 16
09. მამარაძეშვილი — ოუდა, ხარდნდა (მოთხრობა) 17
10. ხახარბიშვილი — რუბის ტაძარი (წერილი) 18
11. ნარქერი ულსახვევის კავშირი (წერილი) 18
12. ქაღაბიძე — უდარს (მოთხრობა) 20
13. სიღაბონიძე — მაღალი წინების გაცვილი (წერილი) 21
14. კოლაბაძე — ტუე რუბი (მოთხრობა) 22
15. ანდელაპი — გოს მსოფლიო თამაშის (წერილი) 24
16. ლორთქიანიძე — შუაჩრული (მუსიკალური ნოტი) 25
17. ისახაძე — ჩხვიის ზღე (მოთხრობა) 26
18. ურადღე: კონკრისი 29
19. შაილშიძე — გარდაქმნის გაცვილი (წერილი) 30
20. ჩალისონი ხარკი 30
21. ხანტერესი სახალხეობი 31
22. გამოგადგები 32
23. ცხარალბული ვარკე 3
24. ქსოვა ვარკე 4

ბარბაქანის 1-ლ გვარდზე — დ იაკობაშვილის სადიდი

მოავარი რედაქტორ ბაზულია შაღინი

სარედქტოო კოლეჯი: ანა კალაბაძეშვილი, ნუზარ აშხაზანა (პ.გ. შღიანი), ზურაბ გომცემი, მანანა გელაშვილი, ანდელაპი ბარბაქანი დოლო უდაბაძორი, იონებ სანსონაძე, გიორგი ურუხიანი (მხატვარი-რედქტორი), ნოდარ შაბაძე, სერგო შაზურდანი, ლინა შეჩიკოლი, ზურაბ შაბაზანიძე.

რედქტოოს მისამართი: 280098, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ტელეფონი: მოავარი რედაქტორის — 02-07-05, 02-21-01, 3.გ. შღიანი — 02-07-02, 02-22-02, ვანუცილიძის — 02-07-02, 02-07-01. გადაეცემა ასაწვობად 24.02.89 წ. ზელმწერისა დასაბუდოდ 24.02.89 წ. ქალღმადის ფორმატი 60x90/18 ფოტოკოპი ნაბეძღ ფურცელი 4 სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 2,85, შეკვ: 135 ტირაჟი 12 1000. ჟღე. უე 00295.

საქართველოს კაცის გამომცემლობის სტაბა. 280098 თბილისი, ლენინის ქ. № 14.

თბილისში მცხოვრებ ავტორებს ასახვა წერილობით არ ეცხებოთ

«Пионери», журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузинского Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников. Выходит один раз в месяц на грузинском языке.

Главный редактор
ШЕЛИЯ БАБУЛИЯ АКАКИЕВНА

Адрес редакции: 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Отпечатано в типографии издательства ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Издательство ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Формат 60x90/18, учетно-изд. л. 4, усл. печ. л. 5,55. Тираж 151 000 экз. Цена 20 коп.

კ რ მ ს ვ მ რ ღ ი

თარაზულად: 1. დას. ვერ-
ანის ფეხბურთელთა კლუ-
ბი: 2. გენგაქორის რაიონის

ღაჯინება, რაც სახეფთოა
დამიანის სიცოცხლისათვის;
19. კუბის დედაქალაქი: 21.

მოწყობილობი; 33. მიწის
თხილი; 34. ბაღებით დაფარუ-
ლ ვრცელი ვაკე ადგილი.

შ ა რ ა დ ე ბ ი

„უვახვაც რომ მოჰწონს თავისი“,
ქრ ის სახელი გინდა,
რომინდაც მოხაკლუბო
სიტყვის მარცხელი შიდა,
კაცშიან დურთავ და მაცნობ,
ჩა ლეხსაც გამოვიდა.

გარეგების დროს წინაწარ
რომ გაღიზიანდეს თანხა,
შას სიძლიერაც და სიუხვაც
თუკი დაურთავ აქლა,
მაშინ შარადის ასახუნდა
სამარხის სახელს ნახვ.

ფიცე მჟანს და რაც
მავირებებს,
შას ხაწყისად იღებ,
შერე საათის ბორბალიც
დაუშობო იქნებ
და ნაცარა ჩიტენია
დასტყუბდა იქვე.

შ ა მ ი რ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი

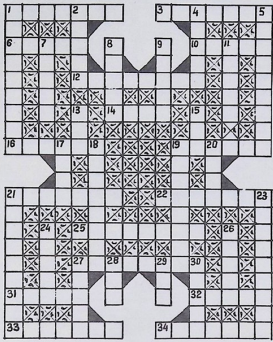
პასუხები № 4-ში
მითითებული
„სხრატყუბუნა“

კ რ მ ს ვ მ რ ღ ი

თარაზულად: 1. ფეხბი-
ვალი; 2. კანაღა; 3. რატინი;
4. ტანშია; 10. ქარტია; 12.
კოლონია; 13. ნოტაცია; 14.
მალბორი; 17. კომპლექსი;
18. ნანდორა; 24. ქაბუღლი; 26.
ირტაში; 28. არამაღა; 30. ია-
ნუსი; 31. უფანდღა; 32. იმე-
რიალი.

შეშულად: 1. ფონდი; 2.
ტრამალი; 3. ვერდენი; 4.
იღიდა; 5. კანი; 7. ოტა; 8.
ტურნიკეტი; 9. აკრა; 10. ქა-
და; 11. აპრობაცია; 13. დამ-
ბა; 14. აბელი; 18. ლაქი; 20.
არა; 21. ნარკოლე; 23. ბულ-
ბული; 28. ტელა; 29. ლაქა;
27. შანი; 29. ჩანგი.

გამოცანები
ფესვებით, ჩრდილოეთის
იბნები, ხაისისარი,
გვალაშიენი

კურობრი; 11. ბოსტნეული მცე-
ნარე; 14. ლითონის ან ხის დე-
რა, რომელზედაც ფეხლებია
წამოკრული; 12. ცოცხალი
რაცინაზის აგებულების შემ-
სწავლელი მეცნიერება; 14.
ვეთილუფავილებიანი ბუჩქი,
შხამიანი მათრობელა მცენარე;
16. რაიმე მანქანის, შექანიზმის

მსოფლიოს უმაღლესი ქედი;
22. საქართველოს რაიონული
ცენტრი; 25. მცხეთის რაიო-
ნის სოფელი; 27. მეცნიერება
სიცოცხლის ბუნების, ორგანიული
სიცოცხლის კანონზომიერება-
თა შესახებ; 31. ნახევარკუნ-
ძული და შთა სახერხეთში;
32. საფარვებო შერობა სახანა

შეადგინა
ალ. გოგბიშვილი

გ ა მ ო მ ც ა ნ ე ბ ი

არ გვერთო ცისარტყელა —
ფერი რომ აქვს შვილი:
სამი ფერი თუფლებს ვაჭეუბ-
ქნა მთევარს შვილი.

ალ. სანვარიშვილი

რაც სათქმელი დაუგროვია,
მარტო ქალაღს ანდობს.
ღაპარაკობს,
თუმც ხმაშალდა
აჩაფერს არ ამბობს.

ამ უცნაურ გამოცენას
ტყის გრილ ნაივს ვტანს;
დაფარინავს და — ფრინველია
დაქედება და — კატა

ვაფხულის ობოლ ღამეში
კრიალ-კრიალი ვაღობს.
გარდა ამისა, გეტყვიო
(ან რატომ დავიგზავოო):
ტანჯე ავიცო ჩიხად
წურმუხტისფერი ჩიოთ,
და თუცა ცხოვრობს ხეზე,
ნუ გვერნებთ ჩიოთ.

სასიხე ბადეს
მარტო ქსოვს,
განა ქირაობს მუშუმბს,
ხან თოკით დაფარვება —
იმ თოკით პირიდან უშვებს.
მუღამ მარტოცა ნადირობს.

განა მომშებებს ისეც.
ხან,
რომელ თოჯინეც ეყოლა,
იმას ჩაუღამავს ისეც.

არის ასეთი ნადირო —
ბუნების ლეი შოლია,
გასაოცარი სახელი აქვს —
ცეცხლისა არ უწინაა.
გაღი-გაღობის ამ სახლში,
და ზოგერე, იცით, რა
ხდება? —
ქერიდან ამოტება და
ვერცხლისგერი დედაც
გაქრებება.

ნ. პარიბიძე

სურ. 1

რეზინი და მისი სასაეპი

სურ. 6

ქსოვის სახეებიდან ყველაზე გავრცელებულია რეზინი. ვაეცნობი მის რამდენიმე ვარიანტს:

ავარიული 20 თვალის პირველი თვალის მოქსოვლად გადაიტანოთ, მეორე წარმოივლით მოქსოვით, მესამე — უფროსი, მეოთხე — წარმოი, მეხუთე — უფროსი და ასე რიგის ბოლომდე. ამგვარ ნაქსოვს პირითიად ვეცნობი რეზინს 1X1-ზე. გადავიდეთ უფრო მა პირზე: აქ უფროსი ამოყვანილი თვალის იხედ უფროსი ამოყვანით, წარმატ კი წარმოი — გ. ო. იხედ, როგორც ამას ნაუმი გვიჩვენებს. ამ ქსოვას მქვია რეზინი. ამგვარი რეზინი შეიძლება მოიქსოვოს უფრო ფართოდ. მაგალითად, 2X2-ზე. ეს ნიშნავს: ორი თვალის ამოყვანით უფროსი, ორივე წარმატ, კიდევ — ორი უფროსი და ასე სულ — უფროსი პირზე: წარმატ თვალის ამოყვანით წარმოი და უფროსი — უფროსი. ახედვი იქსოვება 2X2-ზე, 4X4-ზე და ა. შ. (სურ. № 1).

ამ რეზინით შეიძლება მოქსოვოთ ქეშპირი, სვიტერი, კაბა, თაბტი. უფრო მონახერხებულა რეზინი ტანსაცმლის დეტალების მონახსოვად: მაგალითად, ქეშპირის ან სვიტერის წეღის ხაზისა და მაჩების, ქაბის პირის, თაბტის გულხისპირის, საყულის მონახსოვად და ა. შ.

ორმაგი რეზინი

ავარიული 20 თვალის: პირველი თვალის მოქსოვლად გადაიტანოთ.

პირველი რიგში: შემდეგი თვალის გამოქსოვით ზევიდან წარმოი, მეორე გამოქსოვით

გადაიტანოთ მოქსოვლად იხედ, რომ ძალი მოხვდეს გამოქსოვული თვალის წინ.

მეორე რიგში: წარმატ თვალის ამოყვანით წარმოი, უფროსისმაგვარი მოქსოვლად გადავიტანოთ იხედ, რომ საქსოვი ძალი მოხვდეს მოქსოვული თვალის წინ (სურ. № 2).

გვახსოვდეს: ყველა რიგი იქსოვება მეორე რიგის მსგავსად, ნაქსოვის პირველი და უკანასკნელი თვალის ნაუმი არ შედის.

ამ რეზინით იქსოვება კაბის, ქეშპირის, პულვერის საუელი და გულხისპირი, ქვედატანის სათურბი, კაბის ქაშარი.

ლაზარის რეზინი

ავარიული 24 თვალის.

პირველი და მეორე რიგში: ორი თვალის წარმატ, ორი — უფროსი, ორი წარმატ, ორი — უფროსი, და ა. შ. რიგის ბოლომდე;

მესამე რიგში: ორი წარმატ თვალის გამოქსოვით ქვევიდან წარმოი, პირველი თვალის მხრიდან გადავიდეთ იხედ გამოქსოვით ქვევიდან წარმოი, გადავიტანოთ მხრიდან. ცალ-ცალკე ამოყვანით ორი უფროსი თვალის გამოქსოვით უფროსით;

მეოთხე რიგში: მოქსოვით რეზინს 2X2-ზე.

წარმატ პირი იქსოვება მესამე რიგის, ბოლო უფროსი მეორის მსგავსად (სურ. № 3).

ინფლისური რეზინი

ავარიული 22 თვალის.

პირველი რიგში: თითო თვალის გამოქსოვით წარმატ, თითო — უფროსი:

მეორე რიგში: წარმატ თვალის ამოყვანით ზევიდან წარმოი, ვაეცნობი ნამბატის (ისას) განაკეთებლად მხრივი ქვევიდან გამოვლით თითოზე დაქობულ ძაბვს იხედ, რომ ძალი მარჯვენა მხრის ზევიდან გადავიდეს), უფროსი თვალის გადავიტანოთ მოქსოვლად;

მესამე რიგში: ყოველ წარმატ თვალის ერთად გამოქსოვით წინა რიგში მის ზევიდან ვაეცნობული ნამბატის, ყოველი მოქსოვით უფროსი თვალის მარჯვენა მხრის ზევიდან ვაეცნობით გამოქსოვლად (სურ. № 4).

გვახსოვდეს: ყველა რიგი იქსოვება მესამე რიგის მსგავსად, ნაქსოვის ორივე მხრივი ერთგვაროვანია.

განსაკუთრებით ღამაში გამოიხედ ინფლისური რეზინით მოქსოვული ქულები, კაშხეები, ქეშპირი, კაბები.

ვიმბანური რეზინი

ავარიული 26 თვალის.

პირველი რიგში: ვერ გამოქსოვით ქვევიდან წარმოი მეორე თვალის, შემდეგ ასევე — პირველი. ეს ორივე თვალის მხრიდან ერთად გადავიტანოთ. ასე ბოლომდე;

მეორე რიგში: ორი თვალის თვალის ვერ უფროსი ამოყვანით მეორე უფროსი თვალის, შემდეგ უფროსით — პირველი უფროსი თვალის. ორივე ერთად გადავიტანოთ მხრიდან. ასე ბოლომდე (სურ. № 5).

გვახსოვდეს: პირველის მსგავსად იქსოვება ნაქსოვის მესამე და ყველა კენტი რიგის. შესაბამისად, მეოთხე და ყველა წყვილი რიგი იქსოვება მეორე რიგის მსგავსად.

სურ. 2

სურ. 3

სურ. 4

